

સુંદરકાન્દાર્જુન વાર્તા.

શ્રી ગણેશાયેનમઃ શ્રી સારદાયેનમઃ

પુરવછાયા.—પ્રથમ શારદા વરણવું, ગણપત લાગુ પાય; અવીચળ વાણી આપન્ને, મયા કરો તમે માય. ૧ આખ્યાન કહું સુંદરતાણુ, જે સત વાદી કહેવાય; સાંભળતાં સૂખ કપજે, માહારી આશા પૂરી થાય. ૨ વધતાં કહે તમે સાંભળો, સદગુણી રાગ વીર; સુણીને કિતર દીછએ, આખ્યાન કહું શું ધીર. ૩ નગર એક કનકાવતી, ત્યાં કનકસેન રાજન; રાજ અતી રણીઆ માણું, જોઈને હરખે મન. ૪ **ચોપાઈ.**—તેની નગરી છે કિતર દેશે, તેમાં વરણુ અદારે વસે; રાજકુળ વસે છત્રીસ, આલાણુ વસે સહસ્ત્ર બત્રીસ. વેહે-ચારીયા વસે શહસ્ત્ર અદાર, કાત્રી વસે ત્યાં સહસ્ત્ર ચાર; આઠ સહસ્ત્ર વસે સોની કંસાર, રંગારા ત્યાં સહસ્ત્રજ ચાર. ૬ પાંચ સહસ્ત્ર ઘર સાળવી તણાં, છીપા વાસો વસે ત્યાં ઘણાં; બાઠને ચીતારા રહે સાર, વણુઝારાને વણી રહે લુહાર. ૭ તે નગરી વરણી ન જાય, ત્યાં કનકસેન રાજય; પુત્ર ચાર રાગને છેય. મહા બુધિવંત નહાનો છેય. **પુરવછાયા.**—કનકસેન રાગ સહી, તેને ચાર છે તન; પદમાવતી નારી સહી, વમલોચન પરધાન. ૮ **ચોપાઈ.**—સખદસેન મોટાનું નામ, માનસેન બીજાનું નામ; ધરમસેન ત્રીજો કહેવાય, સુંદરસેન તે ચોથો રાય. ૧૦ **પુરવછાયા.**—એક દીવસ તેને સમે, સભા ભરી રાજન; માન દદા બોલાવીયા, ચારે જે નીજ તન. ૧૧ **ચોપાઈ.**—મોટા પૂત્રને પુછે રાજન, કોને નશીબે જમે તું અનન્નજીવું બોલે તુને મારી આણુ. સાચુ કહું તું પરમાણુ. ૧૨ **પુરવછાયા.**—કુંવર વીચારી બોલી-યો, ધીરજ રાખી મન; તમ નશીબે જમીએ સહી, પીતાછ ઝાઝુ અન. ૧૩ અમે છોઈ તમ તણાં, જીવું નહી લગાર; સત્ય વચન તમને કહું, સાચુ માને રાય. ૧૪ **ચોપાઈ.**—તેડયો બીજો પોતાનો તન, તેને એક કહું વચન; સાચી વાત કહો આ દંત, કોને નશીબે જમે તું અન. ૧૫ તમે જીવું માં કહેશે લગાર, સાચી વાત કરો નીરધાર; જેવું હોય તેવું કહો નીરવાણુ, નહી તો તુજને મારી આણુ. ૧૬ **પુરવછાયા.**—બીજો પુત્ર બોલ્યો સહી, સુંદર

પીતાજી વચન; તમ નશીએ જમીએ સહી, પીતાજી જાણુ અન્ન. ૧૭ મેડીઃ
 મોહોલને માળીયાં. ગજ રથને ભંડાર; તમ નશીએ ભોગવું. સાચુ કહુ ની-
 રમાર. ૧૮ ચોપાઈ.—તેને પુત્ર ત્રીજે તેણીવાર, રાજ્ય બોલ્યો મુખ વીચાર;
 સાચુ કુંવર વઢોરે વચન, કોને નશીએ જમે તું અન્ન. ૯ તેતો પુત્ર વઢે તે-
 ણીવાર, સાંભળો પિતાજી કહુ વીચાર; તમ થકી આપની કાય, તે માટે બોલું ન
 બોલાય. ૨૦ આખુ છેની તમારું ગાત્ર તેમાં અન્ન તે કોણજ માત્ર; એમ કહીને
 છાનો થાય, તેડ્યો ચોથો સુંદર રાય. ૨૧ પુરવછાયા.—રાએ સુંદર તેડી-
 ઝો, તે કુમાર; તેને રાએ પુછીયુ, સાચુ કહો આણીવાર. ૨૨ લાડકવાયો
 સુત્ર સહી, સાચુ બોલો વચન; તે માટે તમને કહુ. કેને નશીએ જમે તું અન્ન
 ૧૩ વચન એવાં સાંભળી, સુંદર બોલ્યો તેણીવાર; પીતા મુરખ દીસો સહી,
 ધીક ધીક અવતાર. ૨૪ ચોપાઈ.—સુંદર બોલ્યો મુખ વાણુ, પીતાજી
 કાંઈ મનસુ બંધુ; નશીય સરવનાં ભંગો તાત, તેમાં બોટી નહી કાંઈ વાત
 ૨૫ હંકાર નવ આણીએ મન, સકને આપનારો જગજીવન; કિંદરમાં જીવ
 રહે હજાર, રક્ષા કરેછે દેવ મોરાર. ૨૬ આગભથી દુધ માત ને હોય, પછે
 જનમ ત્યાં પામે સોય; પ્રાણી માંથે કપાડે ભાર, બોટો થાય તેનો અવતાર.
 ૨૭ જન્મ દીધો તમે મનેતાત નશીય કરે તે સાચી વાત; નાનો પુત્ર એમ
 બોલ્યો વાણુ, પીતા સાચુ માનો પરમાણુ. ૨૮ પુરવછાયા.—વચન એવાં સાં-
 ભળી, ચઢી રાયને રીસ; ચરણુ કેરી આંગળીથી, જવાળા કહી શીશ. ૨૯ છે
 કોઈ અહીં લાજર સહી, આના કિતારો શણુગાર; કાઢો મારી નજર થકી,
 ન રહે નગર મોઝાર. ૩૦ આપ કરમી એતો શહી, જેવું પારખુ બંધુ; આડી
 વાત કોઈ જે કરે, તેને માહારી આણુ. ૩૧ કાલ્યો કુંવરને ત્યાં થકી, તે
 આલ્યો માતાપાસ; જાંખુ મુખ દેખી કરી, મુક્યો નીશ્વાસ. ૩૨

ચોપાઈ.—માતા મુખથી બોલી વાણુ, સાંભળ પુત્ર ચતૂર સુગ્મણુ; કોણુ
 દુર્ભાગ્યો તુજને તાત, સાચુ કહેને સુજને વાત. ૩૩ બોલ્યો સુંદર મુખથી
 સોય, કરમેલખ્યું તે પાછું ન હોય; પીતાએ કાલ્યો મુજને યહાર, હુંતો જઈ
 શ વન મોઝાર ૩૪ વચન એ સુતનાં સાંભળી, રાણી મનમાં ઘણું કળકળી.
 રાજનને કહે કરી પરમાણુ શો ગુનો છે પુત્રનો સ્વામ. ૩૫ રાજ્યએ કરોધ ક
 ક્યો તેણીવાર, બોલીશ્વરો તુને મારીશે હાર. ૩૬. પુરવછાયા.—તારે રાણી

રૂઢ કરે ધણુ, જોતાં તેણીવાર; પુત્ર પધારે વન વીખે, પ્રાણુ તણુ આ વાર.
૩૭ ચોપાઇ.—તોટક રાણી બોલી વાણુ, સાંભળો રાગ ચતુર સુગણુ;
 હવે હું તણુ મારા પ્રાણુ, પૂત્ર વીના ન રહુ નીરવાણુ. **૩૮** પુત્ર વીના અડવુ
 બોલે જન, પુત્ર સમુ નહી કોઈ ધન; રાણી કરે અતી રૂઢન, પૂત્રવીના ધર જેવું
 વન. પુત્ર વીના પીયર નહી માન, પુત્ર વીના મંદીર શમશાન, પુત્ર વીના ઉજ-
 ૩ ધર રાન, પુત્ર વીના ના ભાવે ધાન. **૪૦** માં રીસાઈ જાયછે રતન, મેહેર
 કરે તું જુગજીવન; એમ કહેને સુંદર સામું જીવે, સુતને કંઠે વળગીને રમે. **૪૧**
 સુંદર માતાને લાગ્યો પાય, આશીશ દો તમે મારી માય; તમ વચને સહુ સી-
 ધી થાય, આજ્ઞા દો વનમાં જનકિ માય. **૪૨** વળી કહે છે માતાને વાત, કાંની
 માત ને કોનો તાત; સાથે આવશે પુન્ય ને પાપ, અમો તો વન ચાલશુ આજ.
૪૩ પ્રાણી ગરવ કરે છે જે કોય, પાછળથી તેને પસ્તાવો હોય; હું તો ખીલુ ન
 લગાર, મારે પણ મરવુ એક વાર. **૪૪** ખોટે ખોટો છે આ સંસાર, તે માં
 ભજી લકિ કીરતાર; હુકમ હશે આવ્યાનો હરી- તો મળીશ માતા તમને
ફરી. ૪૫ પુરવઠાયા.—શીખ આપો મુજ માવડી, કહુ છું વારંવાર; જીવી
 શુ તો આવીશું, નહી તો કોટીક જીહાર. **૪૬** માતા વળતી એમ વહે, તુજવણુ
 નવ રેહેવાય; નેન પડે છે નીસરી, માં કાલજ કડકા થાય. **૪૭ ચોપાઇ.**
 આ શીશ દહ કહે વેહેલા આવજો, સ્ત્રી ચાર પરણી લાવજો; એમ માતા દીએ
 આશીશ, તમે જીવજો કરોઢ વરસ, **૪૮** ચાલ્યો એકલો વન મોઝાર, બાર ની-
 સરયો રાજકુમાર; શુકન રૂઢ થયા નીરધાર, ચાલ્યો કુંવર ગામથી બહાર.
૪૯ પુરવઠાયા.—એક વીપ્ર વદન સુખડે ભરયો, ધેનુરવાંછી જાય; વરક-
 ન્યા પરણી મળ્યાં, દેખી રીઝ્યો કુમાર. **૫૦** માલણુ પુખ્ત લઈ મળી, પુત્રવતી
 એક નાર; શુકન સકિ સારા થયા; જોઈ હરખ્યો તે ઠાર. **૫૧ ચોપાઇ.**—
 હરખ પામ્યો તે રાજકુમાર, ચાલ્યો વેગથી વન મોઝાર; હાવે મૂઢીકા રહી છે
 જોક, વાટ ખરચીમાં પાસે તેહ. **૫૨** શુકન વંદી ચાલ્યો જેટલે, પ્રધાન પુત્ર
 અલ્યો તેટલે; સ્નેહી મીત્ર તે સુંદરનો થાય, પૂછે શાખદા થયા કોખ્યા રાય.
૫૩ વાત વીસ્તારી કહે મૂજ બ્રાત, તવ કુંવર બોલ્યો સાક્ષાત; દેશવટો દીધો
 સજન, તેથી હવે જાણુ અમે વન. **૫૪** તવ પ્રધાન પુત્ર બોલ્યો જવાણુ, અમે
 જોઈ આવશુ જાણુ; તૂજવીના તે કેમ રેહેવાય, ઘડી એક વરસની થાય. **૫૫**

સુંદર કહે પાછા જાઓ વીર, વનમાં વેહું દુઃખ શરીર; સુણી માત્ર બોલ્યો ત્યાં
 વચન, બેજો આવીશ હુંતો રાજન. ૫૬ એક મળી આલ્યા જેટલે, વછર પુત્ર
 મળ્યો તેટલે; તમે શાયદ થયા કાં બાઈ, તવ મૂખથી બોલીયા રાય. ૫૭
 દેશવટો દીધો તાત, માંડીને કહે સરવે વાત; વચન કુંવરનાં એમ સાંભળી,
 હુંતો બેજો આવીશ વળી. ૫૮ ત્રણ જણ મળી આલ્યા જેટલે, કોટવાલ પૂત્ર
 મળ્યો તેટલે; તેણે જીહાર કર્યો માહારાજ, શાયદ થયા તમે કાં આજ. ૫૯
 તેનું કારણ શું છે મન, એમ આગળ કહેને વચન; ત્યારે કુંવર બોલ્યો મુખથી
 વાણ, દેશવટો દીધો તાતે જાણ. ૬૦ માટે એમે તે વન ચાલ્યું, કોટવાળ પુત્ર
 કહે બેજા આવશું; પછી વાત કુંવરે કહી, માની નહીં એમે આવશું સહી. ૬૧
 ચાર જણ ત્યાં બેજા થઈ, વન આલ્યા તે ત્યાં સહી; જોજન એક આલ્યા જે
 ટલે, ત્યાં અચરત દીકું-તેટલે. ૬૨ ત્યાં રાગીતા વડે સવળી, નાહતાં પાપ
 જાએ સદુ બળી; ત્યાં દેવત્ર શીવનું સહી, ચારે કુંવર ત્યાં આવ્યા વહી. ૬૩
 કિતમ સ્વપ્ન જોઈ કિતરયા તીયાં, રજની વાસો રહીશુ ઈલાં; ચારે કહે ગમી
 એ વાત, સ્તીર થઈ બેઠા બની ભાત. ૬૪ એક બીજન પ્રભે કહી વાણ, કોઈ
 પાસે ધન નથી જાણ; રાજકુંવર લાથે જેલ, મુઠ્ઠીકા હુતી હેમની તેલ. ૬૫
 તે લાઠીને તે વેચવા જાએ, દ્રવ્ય લઈ આવ્યા તે રાય; ત્યાં આવી ક્રીધું જો-
 જન, ચારે જાણુ મુત્તા તે દા. ૬૬ રાજકુંવર નીકા વશ થયો, ચારે જણે વી-
 ચાગ્ગ કર્યો. **પુરવઠાયા.**—ધન નથી કાઢતી કને, જમવુ જોઈએ સાર;
 વનમાં દુઃખ અતી થાણ, એમ વીચારે નીરધાર. ૬૮. મુતો સુંદર મેહેલીયો, ત્રણે
 હસી જાય; પ્રભાતે સુંદર હસીયો, ત્રણે નવ દેખે રાય. ૬૯ પછે કુંવર હસી
 ચાલીયો. જોય કરોત મન; પોલએ કોઈ કેનું નહીં, એમ વીચારે મન. ૭૦
આખાઈ.—પછે મુઠ્ઠીકા વેચી જેલ, લેવે તેનું કપન્યું તેલ; લઈ કુંવર
 ત્યાંથી ચાલીયો, ત્યાં સુંદર પંથે પળ્યો. ૭૧ પછે માસ તે ચાલતાં થાય, છેટે
 પાપાળા તે સુંદર રાય; ખરચી આવી રહી ત્યાં જાણ, અપવાસ ત્રણ થયા
 નીરવાણ. ૭૨ એક નગર આવ્યું છે ત્યાંય, રતનપર તેતો કહેવાય; તેમાં ર-
 તનમેન રાજન, તેજપાલ નામે પ્રધાન. ૭૩ તે નગર દુકડા આવ્યા સાર,
 તારે સુંદરે કર્યો વિચાર; નથી ખાવા કાંઈ માહારી પાસ, મૂને ત્રણ થયા
 અપવાસ. ૭૪ તારે વીચાર ક્રીધો સાર, એક આંધ્રો કાઢતો બાર; તે બારો

લેઈ પરવયો, નગર સમીપે લઈ નીસરયો. ૭૫ ભલો ભલો તુ દીનદયાળ, કે દાડે ન ઉપાડ્યા ભાર; આવ્યો નાગર પાસે જોટલે, શુકન રૂડ થયા તેટલે. ૭૬

પુરવઠાયા—શુકન રાજને રૂડ થયા, વરકન્યા પરણી જાય; બ્રાહ્મણ વેદ બણે ઘણા, બોલે જ્યજ્ઞકાર. ૭૭ નગરની શોભા અતીઘણી, મુખથી નવ કહેવાય; સૂરવણ કળસે નારીયો, નીર ભરીને જાય. ૭૮ સુંદર ગાલ્યો તે નગરમાં, આવ્યો ચક્રા મોઝાર; ભારો લખને ઉભો રહ્યો, તે જોતાં તેને ધાર.

૮૯ પુરવઠાયા—સુંદર ઉભો તે ચક્રા મોઝાર. ત્યાં બણાવે પંડ્યો નીશાળ; પંડ્યો બોલ્યો મુખથી વાણ, સુંદર કેરા ભારાને જાણ, ૮૦ સાદ કરાવ્યો જોટલે, સુંદર આવી ઉભો તેટલે; ભારાનું મુઝ કરો તેતમે. જે માગોતે આપુ અમો. ૮૧ તારે સુંદર બોલ્યો વાણ, મુને અન જોઈએ નીરવાણ; બે

ટંક હું અનજ જમુ, ભારો આપી ભમતો ફર. ૮૨ ત્યારે પંડ્યો બોલ્યો જોહ, પેટ વડીઓ રાખ્યો તેહ, ત્યાંતો સુંદર રાત રહે, સુખ દુઃખ જે પડે તે સહે ૮૩ **પુરવઠાયા**—પછે પેટવડીએ રાખ્યો સહી, સુંદર તેણી વાર ખા

ય પીએ દીન નીરગમે, નીત લાવે કાષ્ઠનો ભાર. ૮૪ કાથમાં ઓડણ પડ્યાં, ત્યારે પંડ્યો બોલ્યો વાણ; દ્રોમળ કાયા દીસે ઘણી, એ સૂખીયા દીસે

તન. ૮૫ **ચોપાદ**—સુખીયો દીસે ઓતરે તન, એમ પંડ્યો બોલ્યો વચન; કાષ્ઠ જવા દે આણે કામ, નીશાળનું તું કરજે કામ. ૮૬ સુંદર તોએ ન બોલે લગાર, મુરખો નામ પાડ્યું તેણીવાર, તે નીશાળીઆને મન ભાવે, મુરખો કહીને બોલાવે. ૮૭ **પુરવઠાયા**—મુરખો મુરખો સરવે કહે. વડાલો

લાગે અપાર; બત્રીશ લક્ષણો છે ખરો, પણ બોલે નહીં લગાર. ૮૮ તન રૂડો તેજપાલનો, બણે નીશાળે સાર; ભાવ ભલો પંડ્યા તણો, તે રાજ તણો કામ

દાર ૮૯ રતનસેન રાજ સહી તેની પુત્રી જોહ; તે નીશાળે બણે સહી, કુલ વંતી નામે તેહ. **ચોપાદ**—કુલવંતી બણે તે નીશાળ, તે તો રતનસેનનીરે આળ; રૂપવંતીને કળા અપાર, અંતરપટ આંધી બણે નીરધાર, ૯૧ પંડ્યાને મન ભાવ અપાર, કુવંરી તેજ તણો ભંડાર; ત્યાં બણે તેજપાલનો કુમાર,

ભાવે બણે કુલવંતી નાર. ૯૨ **પુરવઠાયા**—ઘણા દીવસ એમ વહી ગયા જોતાં તેણે કામ; અંતરપટ ઉઘો કર્યો, દીકો તેજપાળ કુમાર. ૯૩ નજરે નજરબેળી થઈ, મોહ પામ્યા બેહુજણ; માંહોમાંહે સમજી રહ્યાં. જોતાં તે

પરમાણુ. ૯૩ નેન પદારથ નેન રસ, નેને નેન મલત; ન્યારે થાયછે પ્રીતડી પ્રથમ નેન કરંત. ૯૪ પ્રીત બંધણી પ્રેમશુ, નજર થાતાં એક; જીવન પ્રાણુ છે માહારો, વાહારો મુજને વીશેક. ૯૬ નજર ઝડ લાગી સહી સામાં એકાં શેણુ; હૃદયું રાખે હાકલી, પણ ઝડપ નાંખે નેણુ, ૯૭ સજન સાથે પ્રીતડી, ન ન બાંધ્યું તે સાથ; વરેહ વાધ્યો ઘણો અંગમાં, ન ગમે બીજી વાત. ૯૮ હવે હુંતો શું કરું, એ વીના ન રહેવાય; જે એને દેખું નહી, તો પ્રાણુજ માહારો જન્ય. ૯૯ જે ઘડીએ મેં ભાળીયો, દીકો પડદા માંહ; તે ઘડીનો ચટકડો, મુને લાગ્યો હૃદયા માંહ. ૧૦૦ એટલા દીવશ આજે ગયા, મેં એ લેખ્યો કામદાર હવે ઉપાય કર સહી, એમ વીચારે નાર. ૧૦૧ **ચોપાઈ**-હવે પ્રીત લાગી તેણીવાર કુળવંતીએ કર્યા વીચાર; સાદ કર્યો તાં મુરખાને જાણુ, આ લે પાટલો નીરવાણુ. ૧૦૨ કુળવંતીએ દીકો લગાર, પાડ્યો થયો નથી મોકલ્યો સાર; પાટીમાં લખ્યો એ તું વીચાર, તું મારો પ્રાણુ આધાર. ૧૦૩ પાટી આપી મુરખાને તેણીવાર, આપજો તેજપાલ કુમાર, મુરખે હાથમાં લીધી સોય. મન વાંચીને વીરમે હોય. ૧૦૪ આતો પ્રીત બંધાણી અપાર, મુરખો મનમાં કરે વીચાર; જેકાં પારખુ એનું સોય, તેમાં બીજને નવ જાણુ કોય. ૧૦૫ લઈ પાટીને મુરખો જાએ, તેજપાળ કુંવરને આપી ત્યાંહે; ધનપાલ છે તેનું નામ વડો નીશાળીઓ તે કામ. ૧૦૬ પાટીમાં લખ્યો વીચાર, તું માહારો પ્રાણુ આધાર; મારું તુજસુ બંધાણું મન, ભલો ભલો તેજપાલનો તન. ૧૦૭ તુજ વીના મેં ઘડી ન રહેવાય ઘડીએક વરસની થાય; તમારા મનનીરે જાણુ તમો, ઝાઝી વાત શું કહીએ અમો મુરખે પાટી આપી સાર. તેમાં જાણુ તે સરવ વીચાર; પુછે પાછો ઉતર જોહ, કામદારે લખીયો તેહ. ૧૦૮ **પુરવઠાયા**-પાછો આંકજ માંડીઓ, સાંભળરે તું નાર; તમે લખ્યું તે સમજીએ હરખ પામ્યો અપાર. ૧૧૯ પણ એક કઉતક છે ખર, જે જાણુ તાહારો આપ; તો સુખમાંથી દુખ ઉપજે, થાય ઘણો સંતાપ. ૧૧૧ અમે જાતે વાણીઆ, તમારો તાત રાજન, તે માટે તમને કહું વીચારી જેજે મન. ૧૧૨ પણ એક વાત તમને કહું, શોર તાણું નહી કામ; એ વાત શુભ સખવી, જેતાં એણે કામ. ૧૧૩ **ચોપાઈ**-લખી પાટી તે આપી હાથ, મુરખો મનમાં સમજ્યો વાત; મુરખે પાટી દીધી જાણુ, કુળવંતીને હાથ પરમાણુ.

૧૧૪ કુળવંતીએ વાંચ્યો વીચાર, જે લખ્યું તેજપાલકુમાર, પાછું વચન લખ્યું પ્રમાણુ, મારા જીવ સમો તું જાણુ. ૧૧૫ માટે કરવો એક ઉપાય, જેમ કાંઈ ન જાણે રાય; મારો પીતા કહીએ જેહ, તેને લાડકવાઈ હું તેહ ૧૧૬ તાર કોઈ નવ લીએ નામ, તે માટે નીચે કરવું કામ; તુતો માહારો પ્રાણુ આધાર એક ધડી ન મેલું આવાર. ૧૧૭ તે માટે કરવો પરપંચ, જેમાં આવે નહી આંચ; તે માટે એક કહુછુ ઉપાય, જેમ આપણે સૂખડુ થાય ૧૧૮

પુરવછાયા.—સુખ થાય જેમ આપણે, એક કહુ ઉપાય; ઇશ્વર દેહર છે શહી, ત્યાં તમે આવો રાય. ૧૧૯ દીડો ઇશ્વર ધન આગળો, તમે જાગે તેને કામ; રાતે હું આવું સહી, કરી પોતાનું કામ. ૧૨૦ ધડીમાં સાંઢેમેશી કરી ધડીએ જાય જોજન ચાર; એ પ્રયાણુ છે આપણો, હું આપુ તેજોદાર ૧૨૧

ચોપાઈ—હું આવુછું પ્રાણુજીવન, સામગ્રી કરજો આણે દન; એમ પાડીમાં લખીયો આંક, મુરખાને આપી નીસંક. ૧૨૨ મુરખે મનમાં વાંચુ તેણીવાર, તે નવ જાણે કુલવંતી નાર; પાટી દીધી તે શેઠને હાથ, વાંચી મનમાં સમજ્યો વાત. ૧૨૩ પોતાની સામગ્રી થાએ, મુરખો પંડ્યાની પાસે જાય. પંડ્યા શીખ દીએ સાસૂ ઘેર, વળી આવથુ પાછો ફેર. ૧૨૪

પુરવછાયા ગુરજીએ રાજી થઈને કહ્યું જા ઘેર નીરધાર; આજા લઈ તે આવીયો, તેજ પાલને દાર. ૧૨૫ કેહેવા લાગ્યો મુખ થકી મુરખો તેણીવાર; જો સુખ ઇચ્છો આપનું, તો ચેતી દ્યો આ વાર. ૧૨૬ નજરે ખેલ મે નીરખીયો, કાઢી એક વીચાર; કુળવંતી ધનપાલાએ નીકળી જાસે બહાર. ૧૨૭ લાજેકાજ વણસે સહી આખર જોતાં જાય; માઠે ચેતો આ ધડી, જેથી રૂકુ થાય. ૧૨૮

જો માનો નહી માહર, જુવો પુત્રીની પેર; સાચુ જુડું જાણુસો, પોતા કરે ઘેર ૧૨૯ જોતાં સાચુ નીકળ્યું કબજ કર્યો તે વાર; તાણું દધ મહી પુરીઓ પોતાનો કુમાર; ૧૩૦ ઉતારીને તે આવીઓ, વેગે મૂરખા પાસ; મુઠી ભરી રૂપીઆ તણી, આપી કહ્યું સાબાસ. ૧૩૧

ચોપાઈ—આવ્યો આવ્યો મે હેલથી બહાર, જે છે તેજપાલ કામદાર; મુઠી ભરી રૂપીઆની આપુ તને, બહુ થયુ જે ચેતાવ્યો મુને. ૧૩૨ કોઈને કહીસ નહી એ વાત, ઉપકાર માનું તુંજાત; મુરખો કહે મુનેછે સકલ્માન, વાત કોઈ નવ જાણે પ્રધાન ૧૩૩

એમ કહીને ચાલ્યો તેણીવાર, આવી ઉભો તે મધ્ય બજાર, ગુનરીમાંછે વચાર.

સુંદર કામદારની વારતા.

અપાર, જોઈએ તેવાં લીધાં નીરધાર. ૧૩૪ વળી લીધાં બીજાં હથીઆર; ચાલી નીકલ્યો નગરથી બહાર; પ્રિતે કચ્છું શીવ પુજન, ચાલ્યો સુંદર તેને. ૧૨૫ **પુરવઠાયા.**—બહાર નીસર્યો તે સહી આવીઓ શીવ મંદીર; પૂજન કાધી પ્રેમશૂ મનમાં રાખી ધીર, ૧ સ્તુતી કાધી અધીક ઘણી, પૂજન કાધી અપાર; ત્રણ સાદ કરે જો મુને તો તૂંક્યો શીવ ત્રીપુરાર. ૨ પુજન કરી બેઠો સહી, રાત પડી નીરવાણ; કુલવંતી તતપર થઈ, તતક્ષણ આવી જાણ, ૩ ધડીઆ જોજન સાંઢણી લીધી તેણીવાર; વેગે વહીને ચાલીયા, સાથે લીધી સ્તુકાર. ૪ ચડીને ચાલી સહી. મનમાં ધણું રળીયાત; ચાલ ચાલે વેગે સહી, ઘસીસુ કરતી વાત. ૫ મીત્ર વાટ જુવે ખરી, તેજપાલનો કુમાર; અસુર થયું ઝટ ચાલીયાં, પોહોયાં સીધું તે દાર. **ચોપાઈ.**—એટલે આવ્યા દેવલ મોજર, સાદ કાધો લાં તેણીવાર, સાદ કાધા ત્રણ જેટલે ઉઠી બેઠો થયો તેટલે. ૭ સાંઢ લાંકારી સ્તુકાર, ચઢી બેઠો સુંદર તેણીવાર; મહાવનમાં ચારે જણ, લાંથી ચાલ્યા તે નીરવાણ. ૮ **પુરવઠાયા.**—પાછળ બેઠો મુરખો આગળ તે સ્તુકાર વચમાં રાણી કુલવંતી તે સાંઢ લાંકી તે વાર. ૯ પવન વેગે સાંઢણી, અંધર ચાલી જાય; મનમાં આણુંદ અનીધણો ઉલટ અંગ ન માય. ૧૦ આશા પોહોની અતી ધણીહઠેહરખ અપાર; આજ્ઞ ભાવ્ય અમતણું હું પામી એ ભરથાર. ૧૧ **ચોપાઈ.**—ગડગડ સાંઢ લાંકારી જાય અંધાર વનને મારગે ધાય; પવનવેગી સાંઢ અપાર, નીસરી બહુ પંથ મોજર. ૧૨ તારે કુલવંતી બોલી પ્રકાશ, આવ્યા આવ્યા જોજન પચાસ; શેન બોલ્યો તે પ્રાણજીવન, માફ તમમાં વળગ્યુ તન. ૧૩ આખી રાત લાં વહીને જાય, તમારા મનમાં કાંઈ નવ થાય; એમ બોલી કુળવંતી નાર, સાંભળો તેજપાળ કુમાર. ૧૪ વાતકરીને મુખથી સાર, શુ મનમાં કરે વીચાર બીક કોની ધરોછો મન. નથી બોલતા મુખથી વચન. ૧૫ મુરખો બોલ્યો ન હીરે લગાર, તારે બોલી તે સ્તુકાર; તમે છાનાં રહો મોરી માત હમણાં જો તાં થાશે પ્રભાત. ૧૬ **પુરવઠાયા.**—સ્તુકાર બોલી સહી, સાંભળો કુળવંતી નાર; વણીક કરે બેટો, બીહીક ધરે અપાર. ૧૭ રાત અંધારી ઉપરે ચોર હશે કોઈ જાણ; તે માટે બોલ્યો નહી, એ છે ચતુર સુજાણ. **ચોપાઈ.**—ચતુર હોય વણીકનો તન, માટે નથી બોલતો કાંઈ વચન; આપણે નારી નાં-

નેરાં બાળ ચોર મળેતો થાય જન્મળ. ૧૮ કોઈ હુટીએ આપણું ધન. એમ
 મુખથી બોલે કામન; તે માટે છાની રહે માત, વનમાં ઝાઝી નકરીએ વાત.
 ૧૯ વાત કરને સાંઠ ચાલી જાય, તારે બોલી કુળવંતી ત્યાંય; બીક ડોની ધરેછો.
 મન, બોલો બોલો પ્રાણજીવન ૨૦ વાત કરેને સાંઠ ચાલી જાય, પ્રાતૃસકાળ-
 ની વેળા થાય; વીતી રજની ઉગ્યો દન, તારે મુરખે ઝખકાચુ વદન. ૨૧
 તારે બોલી કુળવંતીનાર, તુંતો સાંભળ રતુકાર; આતો નોય તેજપાલનો કુ-
 માર, મરખોં વર ઓળખ્યો તેણીવાર ૨૨૫૨ પાપણી વિધાત, મને દુખ તણી
 તુ ઘાત; કુળવંતીને થઈ મુરઘાય, પડી ગઈ ત્યાં પૃથ્વીમાંલ, ૨૨ છાતીશું
 આંખી રતુકાર, ખમા ખમા તુજને બહુ નાર; નેત્રથી આંસુ પાતજ થાય, મુ-
 ખથી કાંઈ નવરે બોય. ૨૩ **પુરવઘાયા**—ખમા ખમા દાશી કહે ભી-
 ડી તે રૂદીયા માંલ; ઘટીકા બે પૂઠે સહી. ટળી તીહાં મુરઘાય. ૧ વળતી તે
 દોપે ચઢી. કુળવંતી બોલીલાંણુ. મુખ નવ જોજાં મુરખનું હુ છાંડુ માહારા
 પ્રાણુ-રીસ ઘણી ચઢી નારને, બોલી મુખ તે વાર; આંસુ પડે બહુ આંખ
 થી કાઢી પગની પેનર. ૩ એનું મુંખ દેખુ નહી, પાખી એ કહેવાય, વાહાલા
 વછો હોએ સહી, ક્યારે ઇલાંથી જાય. કાઠ કાઠ એને સહી, મોંદુ એતુ બા-
 ણ; તે માટે તુજને કહુ, એને હેડે ઉતાર; ૫ તારે મુરખો બોલીયો, કોણુ
 આવે તુજ સાથ, શીવને દેહેરે આવીને, કીધી; મુજને ઘાત. ૬ હુ પુગ્ન કરવા
 આવીયો, સદા શીવની નેહ; ભાંગજ પીધીમે હતી. ગીતજ કીધો તેહ. ૭
 ગામ કામ મુકાવું મુકાવી નીશાળ; અવગુણ કીધો તે સહી; વળી દેહે મુજ-
 ને ગાસ. ૭ **ચોપાઈ**—એમ કહીને આલ્યો તેણીવાર, ત્યારે બોલી તે રતુ-
 કાર; આપણે ઊભા એકલાં વન, ચોર મળે તો લઈ જાય ધન. ૧ પુરૂષ વીના
 કેમ રહેવાય, એ સંધ્યું ધાન જી કહેવાય; જે ધાનકે નારી જાય, પૃથ્વી તેને
 ખાવા ધાય, ૨ એમ કેહેતે રતુકાર, એ પાપીને માર પેનર; એને દેખી
 વ્યાપે કાળ, માહારી નજરથી મોહુ બાળ. પછે મુરખો બોલ્યો તેણીવાર.
 બલો બલો તું વીશ્વાધાર, દમોદર છું તમારો દાસ શેવકને ઘણા વીશ્વાસ. ૪
 માટે વાર કરો મુજ સ્વામ, હુતો જપુરે તમારું નામ; તમે ભક્તતણા પ્રતિ-
 પાળ, માહાર દુખ કાપો ગોપાળ. ૫ **પુરવઘાયા**—દાસ પ્રભૂ છઉં તમત-
 ઘણો, કરણાનીધ કેશવરાય. એમ કહેતો ચાલીઓ, શોક કરતો જાય. ૬ સુંદર

આલ્યો વનવીખે, બોલી ત્યાં રતુકાર, બાઇજી કહુ તે સાંભળો, સાદ કર્યા વાર ૭ **ચોપાઈ**—સાદ કર્યું એને સાર, ત્યારે બોલી કુળવંતી નાર, કહુ તારે તું ધરજો સાર, મુજ આગળ ન કરજો ઉચ્ચાર. ૮ તારે મન આવે તે કરનાર, ત્યારે સાદ કીધો તેણી વાર. તુ આવ મુરખ આણે કામ, એમ કહી બોલાવ્યો તે ભામ. ૯ મૂંખો કબો રહ્યો તે જાણુ, ત્યારે બોલ્યો મુખથી વાણુ, મારો વાંક નથી લગાર તમે તેડી આવ્યા વનમોઝાર. ૧૦ ઓરાચ્છ વોને મુરખા બાઇ, તમે રીસ ન કરશો કાંઈ; ત્યારે પાછો આવ્યો નીરધાર, સાંઠ હંકારી તેણીવાર ૧૧ **પુરવઠાયા**—સાંઠ હંકારી ત્યાં થકી, તે પવન વેગે પળાય; જળહળતું જળકી કહયું, એક નગરઅનુપમ ત્યાંય. ૧ દીસે બહુ રળીઆમણુ, જાણે હાક કઇલાસ; સાંઠ વેગે આવી સહી, તેજ નગરની પાસ રહે એક ધ્રુવવાડી દીકી સહી. સાંઠ હંકારી તે માંહ; ત્યાં આવી ઉભા રહ્યા નગર નીરખે ત્યાંય. ૩ જાંચા મંદીર માળીઆં, શોભે તેજ પ્રકાશ; હેમ ધ્રુવે શોભતી, નારી મન હુલાસ. ૪ **ચોપાઈ**—નીર ભરતીતી નારીએ સોએ તે નુ રૂપ દેખી મન મોય; ભલાં ભડેટા શેરીને પોળ, સામા સામી હાટની ઓળ. ૧ લીંખી ભીંત કનકની ગાર, નાટારંગ ત્યાં નૃત્ય અપાર; દેખી હરખી કુળવંતી બોલી વાર, બોલી દાશી પ્રત્યે તેણીવાર. ૨ કુળવંતી બોલીવાણુ, સાંભળ દાશી ચતુર સુજાણુ; હવે બીજેરે ક્યાં જવાય. જોને સુકન રૂડા થાય. ૩ ખર જમણો થાય આવાર, એમ કહેતી કુળવંતી નાર; જળ ભરતી નારી સોય, રૂડા એવાશુકન હોય. ૪ **પુરવઠાયા**—કુળવંતી એમ ઓચરી, સાંભળ રતુકાર; ક્ષુધા લાગી ઉદરમાં, જમવા નહી લગાર. તું મોકલ મુરખાને સહી ખાવાનું લેવા સાર; તુંરે ત્યાં બોલાવીઓ તે વેળા રતુકાર, ૨ લાવ ખાવાહે તુંતો સહી, તુ જા ચડેટા મોઝાર; તવ મુરખો મુનીથી બોલીયો, હું પાસે ધન નહી લગાર ૩ **ચોપાઈ**—મુજ પાસે ધન નહી લગાર, ત્યારે બોલી રતુકાર; ધન આપો તમે મોરી માએ, જેમ મુરખો ચટામા જાએ. તારે કુળવંતી કરતી જતન, જુગતેથી કાઢ્યું રતન, આપ્યું મુરખાને ત્યાંય. મુરખો લઈ બળરે જાય ૪ ઝવેરી હાટે આવ્યો તે જાણુ. આવી મુખથી બોલ્યો વાણુ; ઝવેરી હાટ ક્યાં છે જેહ, એક વાણીઓ બોલ્યો તેહ. ૫ રાજદારે ગયાં છે સાર, ઝવેરી હાટે નહી આવાર; વણીકનાં સુણીરે વચન; મુરખો વીચાર.

કરતો મન પુરવછાયા.—વીચાર ત્યાં મનમાં કર્યો, જાઉં રાજાને ઘેર
 રતન પારખું ત્યાં કરું, જાઉં એની પેર. ૧ સુંદર પોતે આવીયો. રાજા
 કેરે દાર; આવીને ઉભો રહ્યો, કીધો ત્યાં જીહાર. ૨ તે ભદ્રસેન રાજા ખરો
 ભદ્રાધતીનો નરેશ; ત્યાં સુંદર તે આવીયો, જોયન બાજે બેશ. ૩ જીહાર કીધો
 સરવને, બોલ્યો મુખથી વાણુ; માન દધ બોલીયો, ભદ્રસેન રાજાન. ૪ કોણ
 તણા તમે બેટડા, થીયો તમારે દેશ; શાકારણુ તમે આવીયાં; એમ પુછેછે
 નરેશ- ૧૮૮ પૃથ્વી દેશ અમારડો. તાતનો સરજન હાર, શેર અન્ન માટે
 આવીયા, જો લખ્યું હશે કીરતાર. ૬ ચોપાધ.—કીરતારે લખ્યું તેહ હોએ,
 અદકુ ઓછું ન કરે કોય; એક રતન છે મારી પાસ જીવે જવેરીને યાચ
 વીશ્વાસ. ૧ તે માટે આવ્યોછું જાણુ ત્યારે રાજા બોલ્યો વાણુ; ચાર રતન
 તે અમારી પાસ જોવા જવેરી આવ્યા છે પ્રકાશ. ૨ જવેરી ઉભા છે જ્યાંહ
 રતન પારખુ કરે ત્યાંએ; જોઇ સુંદર બોલ્યો તે વાણુ, મનમાં સમજ્યા તે
 સારંગપ્રાણુ. ૩ પ્રભુ દમોદર બાલમુકુંદ, દેવકીનંદન આનંદ કંદ; માફ વચન
 સાચુ થાય. તમે તુટે જો વધકુંડરાય. ૪ પુરવછાયા.—વૈકુંઠવાશી છે તમે
 સ્વામી દીન દયાળ; વચન હોએ સહી તો કીધી મુજ સંભાળ. ૫ જવેરી
 પ્રત્યે બોલીયો, સુંદર સાચી વાણુ; રતન બે ખોટાં સહી, બે સાંચાં નીર-
 વાણુ. ૬ જો તમે માનો નહી, તો પારખુ કીજો સાર; એરણુ એક મંગાવીયે,
 ખચર પડે નીરધાર. ૭ ચોપાધ.—ખચર પડે ત્યાં સાચી નીરધાર, પેસી
 જાએ એરણુ મોઝાર; તેનો સાચુ નિશ્ચે કેહેવાય, ખોટાનાનો કટકા થાય. ૧
 મંગાવી એરણુ તે વાર, ધા કરવાને તેડ્યા હુંહાર; રતન મુકયું એરણુપર જોહ,
 ધાણુ પડ્યો કટકા થાય તેહ. ૨ બીજી રતન મૂક્યું તેણીવાર, એરણુમાં પેહું
 નીરધાર; સરવે જોધને અચરત હોય, એવો પુરૂષ ન દોઠો કોય. ૩ જવેરી
 આંખા પડીઆ મન, ધણીએ રીસ ચડી રાજાન; રાજા કહે પરીક્ષા સારી કેવી,
 જવેરી ભુડા પડીઆ તેવી. ૪ પુરવછાયા.—રાજા રીસ કરે ધણી, જવેરી
 ને તેવાર; બંધીખાને મોકલો, હુંડી લ્યો દરબાર. ૧ સુંદર પસ્તાયો ધણુ,
 વીચારયુ મન; સમજાવી પોતે કહે, સુણો ચતુર રાજાન. ૨ નજર સહુની
 ચામની, ભૂલે મોહોટેરા જન; માટે માફક કીજીએ. રીસ ન ધરીએ મન. ૩
 ચોપાધ.—હા રાજા ન કરીએ રીસ, મુકો જવેરી દીએ આસીસ; તમે

વચને રાજા કહે મુકી દેઉ, નહીતો મારીને ડંડળ લેઉ; ઝવેરી મુક્યા તેણીવાર, તેતો હરખ ધરે અપાર; કોઇ આવ્યા મુલક રાએ, વીચાર મનમાં કરતા જન્ય ૨ રતન હતું પોતા સાથ, તેને લઉ દીધું ઝવેરીને હાથ; તે રતન અમુલક કહેવાય, તેનું મુલ કોણે નવ થાય. ૩ ધરેણે મુક્યુ તેતોજાણ, લાખ રૂપીઆ લીધા પ્રમાણ; રતન દીધું ઝવેરીને હાથ, લાખ રૂપિયા લીધા સાથ. ૪ **પુરવઠાવા.**—લાખ રૂપીઆ તે ધડી, લીધા પોતે સાથ; દશ હજાર ત્યાં રાયને આપ્યા હાથે હાથ. ૧ રાજા જાહુ રાજી થયા, સુંદરને કહે વચન; કામ કાજ હોય અમતાણ. મુને કહો આણે દુન. સુંદર વળતો બોલીઓ, રાજા પ્રત્યે કહે વાત, મોહોલ એક જોઈએ ખરે, અપાવો તમે હાથ. ૩ ધન બેસે તે આપશુ, જોતાં તેનીવાર; શુધ કરીશું તે સહી, એવો મોહોલ તથ્યાર. ૪

ચોપાઈ—મોહોલ અપાવો એવો તથ્યાર, ટાંકૂ કૂવાને માંહી કોઠાર, સરવે વસ્તુ ધરમાં હોય, જાહાર ન જાતું પડે કોય ૧ અમને મોહોલ જોઈએ એવો સોય, વસ્તુ સરવે ભરી ત્યાં હોય; તવરાજા બોલ્યા તેણીવાર, ઢળીત ત્રેહાવીયા બે ચાર ૨ કહેતાં આવી કીધા જુહાર, કહે સાહેબ હમ હે તથ્યાર; જો કામ હોસો હમ કીજે, હુકમ કરમાવો સો હમ કીજે. ૩ કહેતો પકડ લાવે સાહુકાર, ઝવેરીકુ મારે દાર; તવ રાજા બોલ્યો તેવાર, મોહોલ રૂડો જોઈએ તથ્યાર. ૪ **પુરવઠાયા.**—મોહોલ જોઈ કાલાડો તમે, સુંદર તેડી સાથ; જો જોઈએ તે અપાવજો, વેગે તેને હાથ ૧ ઢળીત ચાલ્યા ત્યાં થકી, સુંદર બેજો જાયે; શેરી પોળા જોતો ખરે, કિલટ અંગ ન માય ૨ **ચોપાઈ.**—હલેટ સુંદરના મન માંહ, મેડી મોહોલ જોતો તે જન્ય; જાતાં એક દીસેરે અવાસ, સુંદર આવ્યો તેની પાસ, ૧ જાંચાં તે ગંદીર માળીયાં, છાંં અરખાંને જાળીયાં; હડીઓ વણુજારે રહે તે માંચ. સુંદરે પુછુ ઢળીતને ત્યાંચ. ૨ આ કેનો મેહેલજા કહેવાય. વળતાં ઢળીત બોલ્યો તે ત્યાંહ; હડીયા વણુજારે ધસમે રહે, ઢળીત સુંદરને એમ કહે ૩ આવ્યાં મોહોલ પાસે ત્યાં જાણુ ઢળીત બોલ્યા મુખાધી વાણુ; ચલ બે ચલ હડીઆ તું આવ, તુજકુ બોલાવે ભદ્રસેન રાજા. ૪ કોય ખુદકા તુજકુ હોય, ધસમે ચુના તેરા કોય; હમને રોટી રાજાકી ખાઈ. હુકમ તુજકુ કહેતે ભાઈ.**પુરવઠાયા**—વચન એવા સાંભળી થરથર કંપે મન; દાણુ ચોરી કીધી નથી, શાને તેડે રાજા. ૧ તે જમીન

સુતો સહી, ઝબક્યો બહુ મન માંહ; પેરણું તો પડે નીસરી. વણુઝારો ઉઠ્યો
ત્યાંહે. ૨ પ્રાણ પડી બહુ પેટમાં, હોઠ કંઠ સકાય; બોલે બોલ અવળુ સહી.
સવળ નવ બોલાય. ૩ કાંદ મોટી પરસેવો ધણો, પાધડી તે પડી જાય; શું
થાશે ભગવાનજી, આને શું કહેવાય. ચોપાધ—અરે પ્રભુ આ શું કહેવાય
તેની થરથર ધુળે કાય, તેડી લાગ્યા, તે રાજ દુવાર, આવી રાજને કર્યો
ગુહાર. રાજ પ્રત્યે બોલ્યો વચન, શુ શુતો મારો રાજન; શે કામે તેડય
માહારાજ, સાચુ કહોને અમને આજ. ૨ બદ્રસેન ત્યાં બોલ્યા નેહ, મોહોલ
કહીએ તમારો તેહ; સુંદરને આપો તેતમો, એવું વચન કહીએછે હમો. પુરવછા
આ માન વચન હડીયા સહી, કહું તુજને નીરધાર; મહેલ સુંદરને આપીએ, ની
કળો ધરથી બહાર. ૧ એ સાટે બીજે આપશું. મહેલ તુજને કાય; સુણતાં
ચીંતા ઉંપજી, ઉંમો ત્યાં બહુ રાય. ૨ થરથર તે કાંપે ધણો વણુઝારે ત્યાં
જાણુ; સધ ન રહી શરીરની, જાણે હમણાં જશે પ્રાણ, ચોપાધ—વણુ-
ઝારો કહે તેણીવાર, અમે જાણુ નગરથી બહાર; રાદ કડી કે ચીડજ ખાય,
રાજનજી ત્યાંકાં કેમ રહેવાય. ૧ ત્યાં રાજ રીસે થાય, ચીત આવે તો હમણાં
જાય; શાને લવરી કરે તું આજ, નિસરયા વિનાતો નવ સરે કાજ. માલ ધન
આભુશણ હોય, વેહેલા લઈને નીસરો સોય; હડીયો રોતો રોતો જાય, પાસે
આવ્યો તે સુંદર ત્યાંકાં ૩ પુરવછાયા—સુંદર બોલ્યો મુખ થકી. શુણુ
હડીઆ મુજ બ્રાત; કેટલું ધન બેઠું હશે, મુને સાચી કહેને વાત. ૧ પાંચ
હજારને પાંચશે ઉપર તે પચાસ; ખાંતે મેહેલ કાંચો સહી, રહેવાની ઘણી
આશ હોંશ હતી હઘડા વીશે, ભોગવવા ધરખાર; કાપ કરી તમે કારમે
ખુચી લો આ વાર, આશા સહુના મન વીશે હોય સદા ભરપુર; સતવાદી તોડે
નહીં, સમજણ હોય જે ઉર. ચોપાધ—ત્યારે સુંદર બોલ્યો વચન, સરે
છુટી પડ્યું તુજ ધન; રાજ કાંધ ન આપે દામ, હવે હડે તણું નહીં કામ. ૧
હુંતો રાજ પાસે જઈ, કાંધ અપાવી ચોશીગણુ થાજિ; ત્યારે હડીઓ બોલ્યો
વાણુ, સાંભળ સુંદર ચતુરસુજાણુ જે તમારા મનમાં આવે સહી, એમ હ-
ડીએ વાણી કહી, ત્યારે રૂપધ્યા સાત હજાર; સુંદરે આપ્યા તેણીવાર. માલ
ખજાનો લઈ નીસરયા બહાર, બીજે મંદીર ગયો નીરધાર; બીજા રૂપધ્યા
હતા નેહ, શાહુકારને આપીઆ તેહ. તેનું સદાવૃત માંડ્યું સાર, બાકી રૂપ

ક્રમ્યા છાશી હજાર, તેવું તો ત્યાં પુન્યજ થાય, સુંદર કહે તેટલું કરે રાય.
પુરવછાયા—રાજા પ્રત્યે બોલીઓ, સુંદર મુખ વચન; વેહેલ એક આપો
 સહી તો, તોડી લાવું કામન, કુલવાડીમાં બેઠાં સહી, દાશીને ખીજી નાર; વેહેલ
 આપી રૂડી તીલાં, આવ્યો તેણે દાર. રતુકાર જોઈ કરી, કુળવંતી કહેવાણુ;
 મુરખો પ્રાક્રમી છે ખરો, દીસે ચતુરસુજાણુ કુળવંતી બેઠી વેહેલમાં આવી
 નગર મોઝાર; ત્યાંહાં આવી ઉભા રહ્યા, હકીઆ કરે દાર. જિંયાં મંદીર
 આળીઆં, જળાણ જોત પ્રકાશ; તે જાંધને વીરમે થઈ, જે કુળવંતી નાર.
 મનમાં તે સમજી સહી, નવ બોલે મુખ વાણુ; દાઝ ઘણી મનમાં ભરી પોતે
 ચતુરસુજાણુ; મોહોલ પાસે આવી સહી, ગયાં ઘર મોઝાર; જોઈને ત્યાં વી
 રમે થયાં, ભર્યા સરવ ભંડાર. **ચોપાઈ**—આવ્યા આવ્યા તે ઘર મોઝાર.
 રૂઝ દીસેછે આ ઘરખાર; હાંડોળાખાટ બાંધીછે સહી, જઈ કુળવંતી બેઠી તહીં
 નાના વીધનાં વસ્ત્ર દીસે સાર, વાસણુ તરેલ તરેલના સાર; ઘૂત ખાંડ સા
 કર અનેક, જોતાં કાંઈ ન આવે છેક. ચોખા પરદેશી દાલ અપાર, તે જો
 ઈને રીઝી રતુકાર; જે જોઈએ તે સરવે છે ત્યાંય, કુવો ટાંકુ છે મેહેલની
 માંહ. ન્યાં જીવે તાં દ્રષ ભરાય, તે કુળવંતી જોતી જાય. વેંછા પડ્યો છે મુજ
 જમરથાર, એ પાળીને માર પેનર; પછી બોલીને કામન, દારી તું રાંધે ભોજન.
 જુખ લાગીછે મુજને અપાર, એમ કહેતી કુલવંતી નાર; રસોઈ લીધી જીગતે
 કામન, નાનાં વીધનાં તે રાંધ્યાં અન. જનિશાં ભોજન ઉત્તમ પાક, ઘણીજ
 તાનાં કીધાં છે શાક; બહુ જાતના કીધા છે આચાર, જરણી ભરી ઘર મોજર.
 આદુ લીંચુ દીસેછે ઘણા, અથાણામાં નહી કાંઈ મણા; ફેરી રાયતી કરમદાંકેર
 આપડના ગોળા ભરીઆપેર; દુઝે મહીશને વળી ગાય, તેનું દુધ ઘણેર થાય. છ
 મનભોગ થયા તદ્યાર, ઉઠો જમતી કુલવંતી નાર; ઉતે પાણીએ નાહી કામન
 બેઠી કરવાને ભોજન. જમી ઉઠ્યાં કુલવંતી નાર, વળી જમી તે રતુકાર; મુખવાસ
 રૂઝો છે સાર, તેતો આવે મુખ મોઝાર. **પુરવછાયા**—રતુકાર વળતી વહે,
 તું સાંભળરે કામન; મુરખો ભુખ્યો છે સહી. હવે કરાવીએ ભોજન. કુળવંતી
 વળતી એમ વહે, દેખી વાપે કાળ; નામ ન લઈશ તું મુજ કને મોદું એનું
 જાળ. લે તાંસળી તું ત્યાં થકી, એંદુ જીદુ અન; નાંખી મુઠી મીઠા તણી,
 દે કરવા ભોજન, જે ચાર પાપડ તે સહી. સદુ બેળુ કીધુ જાણુ; મુઠી

એ મીઠા તણી, નાંખી તે પરમાણુ. ચોપાઈ.—તાંસળી લીધી તે કર મો-
જાર. આગળ મેલી તે રતુકાર; જમો જમો મુરખા વીર, જમી શીતળ પીધાં
નીર. સુંદરે કવલ ભર્યા જેટલે. બાહાર નીસરી પડી તેટલે, ઉપર પાણી પી-
ધું સાર; પછે કવલ ભર્યા એ ચાર ભલો ભલો તું દીનદયાળ, તુંતો જગત
તણો પતીપાળ; જમી ઉઠ્યો તે પરમાણુ તેડુ આવ્યું તહાં રાજન; સુંદર આ-
વ્યો તે સભા મોજાર આવી રાજને કસ્યા જીહાર, રાજએ ઘણું દીધું માન.
પાસે જઈ બેઠા પ્રધાન. વાલો લાગે રાજને અપાર. સુંદર વીના ન ચાલે લ-
ગાર, મધ્યાન થયાને માગી શીખ. મનમાં કુળવંતીની ઘણી બીક, સુંદર ત્યાં
ચકી ઘેરજ જાય તે રાતે પછે શુ થાય; રસ્તે જતાં કરેછે વીચાર, ભલી દાશી.

છે રતુકાર. પુરવઠાયા.—બીક ધરતો આવીયો, વેગે ધર મોજાર; બલી-
હારી જાઉં તુજ ઉપરે, એસ વઢે રતુકાર. સુંદર મોલમાં આવીઆ. પરમાણુ
ઉભો જાણ; રતુકાર કહે રાણીને, બોલે મધુરીવાણ. મુરખો બેઠો આંગણે,
મોજનની શી પેર, કુળવંતી બોલી સહી, જેના મનમાં ઝેર. વાહાલા વછો
છે આવીઓ, ચડેછે મનમાં રીસ; શુ કર તે ચાલે નહી, નીકર છેડુ શીશ

ચોપાઈ.—એમ મુખથી બોલે કામન, ઝેર આણીને બહુમન; એની વાત
મા કર વારંવાર, એ મૂવાને માર પેજાર એકું જીકું જે હોએ અન આણી.
આગળ મુક્યુ ભોજન; જમોજમોરે મારા બ્રાત, શુ કહું તમને ઝાઝી વાત;
જેવો સમો તેવું સાવધાન, આંખો મીચીને જમીએ અન. સુંદર કહે સુણ
સુણ રતુકાર; ભુખ નથી લાગીરે લગાર. પુરવઠાયા.—ભુખ નથી મુજને
કાંઈ સાંભળ કહુંહું સોઅ; ઊંઘ ઘણી આવેમુને, કાંઈક પાથરણુ આપો અ-
ચોય. પછી રતુકાર ગઈ ધર વીખે, જ્યાં કુળવંતી નાદ; પાથરણુ માગે મુરખો.
એમ કહેછે રતુકાર. ફાટલ આપી ગોદડી માંહે ભડકલાં બાર; ખંખેરીને
અથરી, માંહ ધુળ ગરી શેર ચાર. પાહાણો મેલો ઓર્શીગડે, મુખથી કહે
કામન; સુંદર જોઈ એમ બોલીઓ, ભલો તું જગજીવન. ચોપાઈ.—પાથ-
રી ગોદડી ભડકલાં છે બાર, તારે બોલી રતુકાર; તમે કેમ ઘો મુરખાને છેહ,
કાંઈક વીચાર કરોતે તેહ. એવું શુણીને કરે પેજાર, દાસીને મારી બે ચાર.
જાંની માંની તે સાંખી સહી, ગોદડી ઘડને તાંથી ગઈ. તે લેઈ આવી સુંદર
આસ, મુખે નાંખતી બહુ નીસવાસ; ભાઈ માર ન ચાલે જોર, મુને મારી જેમ

મારે ઠેર. ગોઠડી પાથરી તેણીવાર, માંહિ ધુળ ખરી શેર ચાર. ફાટલ ભડકલાં છે બાર, ઝાટકી પાથરી તેણીવાર. **પુરવઠાયા.**—સુંદર એમ વીરમે થયો. બલો તું દીનદયાલ; આ ગોઠડી કઈ વરસની, ક્યાં રાખી જગપાલ. એમ કહી સુતો ખરો, સુંદર તેણીવાર; નિંદરતો આવે નહી માંહી ચાંચણ કરે ચટકાર. આખી રાત એમ વહી ગઈ, થયો પ્રાતુશકાળ; મુખ મંજન કીધુ સહી, સમસ્યા શી દીનદયાળ. **ચોપાઈ.**—સમસ્યા સમસ્યા દીનદયાળ, ગયો સખા માંહે તતકાળ; દીકો સુંદર તેણીવાર, રાખ્યો ઉડી કીધો જુદાર. સુંદર આવ્યો તે ઘર મોગર, સામી ઉભી છે રતુકાર **પુરવઠાયા.** બહીલારી તુજ ઉપરે રસોઈ કરીને જાય; ભોજન છે મન ભાવતા, જે તુજને ગમે તે ખાય. સુંદર આવ્યો ઘર વીખે, સમરૂં જગજીવન; રતુકાર ઘરમાં ગઈ જ્યાં બેઠી કામન. **ચોપાઈ.**—ઘરમાં આવી તે રતુકાર, જ્યાં બેઠી કુળવંતી નાર; બાઈ મુરખો આવ્યો તે ઘેર, હવે ભોજનની શી પેર. જમીને સૂતી તે મકાન, ધણે સાંભરે તેજપાળતો તન નૈજે આંસુ વહે ચોધાર, બુડી કીધી તે કામદાર, મે જાણ્યું આવું નવ હોય, વીધાત્રા મારી વેરણ હોય; હું માત તાતને ત્યાં બેઠેલી, પરદેશમાં આવી એકલી ધણે શોક મન આણે નાર, એટલામાં આવી રતુકાર; બાઈ મુરખો આવ્યો છે ઘેર, તેના ભોજનની શી પેર. **પુરવઠાયા.**—રીસ કરી બહુ કુળવંતી, એક દોડ મારી રતુકાર; જાતે રડા અહીં થકી, જે પડ્યું તે દે અદાર. ખીચડી પાપડ અંન જે મીકુ નાંખતે માંડ; તાંસળી આપ તું નેહને, મુરખો લઈને ખાય. પાસે આવી ઉભી રહી, તાંસળી મેહેલી પાસ; સુંદર અન આખી જુઓ, મુખે કરતી નીઆસ. મીકુ બહુ નાંખ્યું ક્ષી ભાવે નહી લગાર; કવત બચ્યાં તે બે સહી; ખીજું દીધુ નાર. તે દીવસ એમ વહી ગયો, રાતનો પડી તાંડ; શુવાકેટ ટાણું થયુ, મુરખો આવ્યો તાંડ, પાથરણું આપ તું મુજને, સાંભળ તું રતુકાર; ફાટલ આખી ગોઠડી, માંહી ધુળ ખરી શેર ચાર; ઝાટકી જ્યારે પાથરી, માંહ ભડકલાં બાર સુંદર કહે શ્રીનાથજી, તોધારાં આધાર. લઈ રતુકારે પાથરી, પાશાણુ ઓશીકે હોય સુંદર ત્યાં બેઠો સહી, ટંગ મગ સામુ જાય. બલા અતી ભગવાનજી ભક્ત તણા પ્રતીપાળ; તમ વીના તો કુણ કરે, વેગે મુજ સંભાળ. સુંદર સુતો સાથરે, જીંધ ન આવે લગાર; ઉડીને બેઠો થયો.

ચાંચડ કરે ચટકાર ચોપાઇ — ચાંચડ કરે ચટકાર. તેને જીંધ ન આવે
 લગાર; આખી રાત એમ વહીને જાય. પ્રાતુસકાળની વેળારે થાય. મુખ મંજ
 ન કરચું તેણીવાર, પુછે ચાલ્યો તે રાજદુવાર; સુંદર આવ્યો સભા મોજર,
 આવી રાજને કીધો જીહાર. આજ થયો રાજનો દીવાન. માટે પ્રિતેથી આ-
 પોમાન; સુંદર એવું સુણતાં તતકાળ, તારે પગથી મસ્તક ઉઠી ઝાળ; ધડી
 ધડી શ લેછે એતું નામ, ખાલી વખાણ કરીને તુ ભામ ડ મારા પગ તણી
 પેજર, શુ જાણુ જે કોણ કામદાર; ધણી કરીશ તુ વખાણુ, એ પાગીના
 લઉ પ્રાણુ ૪ આજ કામદારી એને હોએ, મીઠું ઝાઝુનાંખજે સોએ; તાંસ
 ણી વચમાં પડી છે જેહ, લઈ અંન નાંખી આપી તેહ. ૫ માંડી નીચડી પા-
 યડ પ્રમાણુ, લઈ તાંસળી આવી નીરવાણુ; તેતો મેહેલી સુંદરની પાસ ઘણે
 નાંખે દારી નીશ્વાસ. ૬ પુરવછાયા.—નીશ્વાસ મુકે કામની, માઝ ન ચાલે
 જોર, સુંદર મુખથી બોલીયો, ફેકટ શો કરવો શોર. ૭ એમ કહી બેઠા સહી
 કવલ ભરયા બે ચાર; નીસાસો મેલી કહે, તુ ભલો વીશ્વાધાર. ૧ શટલ ણીજ
 વી ગ્રાદડી, જેમાં ભડકવાં ચાર, ઝંકારો કીધો સહી, તાંહાં ધુલ ખરી શેર
 ચાર. ૪ ચોપાઈ.—પાશાણુ ઓરીકે મુક્યો સાર, માંડી ચાંચણુ કરે ચટ
 કાર; સુંદર રામરે શ્રી ગોપાળ, ધન્ય ધન્ય જગત પ્રતીપાળ. ૧ પ્રભૂ દામોદર
 ખાલમુકંદ, નરક નીવારણુ આનંદકંદ; પ્રભુ કરોને મારી સહાએ. જેથી દુઃખ
 સકિ દુર પળાએ. ૨ મારા કોટી અપરાધ જે હોએ, તમે મનમાં ન ધરશો
 સોએ; એમ કહી પ્રભુને લાગે પાંચે, સ્તુતી કરતાં રેણી વીતી જાય. ૩ તમે
 જાત વતસલ હરી કહાવો, માટે દાસ કરેછે દાવો; મૂરી અરજ સુણી ભગ
 વાન, તમે રાજો સેવકનુ નામ. ૪ પુરવછાયા.—રેણી ત્યાં વીતી ગઈ, થ-
 ચો પ્રાતુસકાળ; સુંદર તવઉડ્યો સહી; રામરી દીન દયાળ. ૧ ખમા ખમા
 સહિ ઓચરે, અંદીજન જશ ગાય; કરે સલામ સહિ સ્નેહથી થયા તીહાં ત-
 ઠઆર. ૨ ચાકર સહિ બેળા થયા, ચાલ્યા ત્યાં કામદાર; ઘોડા ઉપર બેસતાં
 નકી કરે પોકાર. ૪ ચોપાઈ. સુંદર ઘોડે થયો અશ્વાર, આવી ઉતર્યા
 રાજદુવાર; રાજાએ ધણાં દીધાં માન, આવો આવોને દેશી દીવાન ૧ સુંદર
 વીના ધડી ન રહેવાય, સુંદર કરે તે ત્યાં થાય; રાજની રાણી કરે વિચાર,
 કેવી હશે સુંદરની નાર. ૨ તેડી વાળંદ કરી કામન, જા તું સુંદર કરે ભોવન

નખ ઉતારવા મશે કરી, ઉતારી જોઇ આવજો કરી ૩. **પુરવઠાયા.**—
 વાદલ કેરી નારી સહી, આવી સુંદર દાર; જોતાં હરખી મન વીખે મુખે
 કરયો ઉચાર ૧ રતુકારને જોઇ કરી, દીઠુ રૂપ અગાર; ખજ મનમાં વીચારીયુ, આ હશે સુંદરની નાર. ૨ આવો નખ ઉતારીએ, એમ કહેતી કામન-
 પચાસ રાણીએ મોકલી હુ આવી તમ ભોવન ૩ **ચોપાઇ.**—એમ કહે
 વાળદ કેરી નાર, તારે ભોલી રતુકાર; હુ તોદસી માણસ પ્રમાણ, મારીસ-
 ણી છે મોહોલમાં જાણ. ૧ એમ કહી ચાલીરતુકાર, આની કુળવંતી પાસે
 નાર; આઇ વાળદ કેરી કામન, મોકલી રાણીએ આપણે ભોવન. ૨ કુળવંતી
 કહે લાવ આ દાર, પછે લાવી તીહાં રતુકાર; તેનુ રૂપછે તે જોઇ વીરમે હોય
 એનુ તેજ ખમે નહી કોય, મુખ ચંદર જેવુ છે જાણ, કવી કહે કેમ કરે વ-
 ખાણ; બેઠી દીઠી તે કામની, નોય ભુતલ એવી ભામની. ૪ ચંદર વદન તેણાં
 છે વાંક, સીંહાકારે કટીનો આંક; હંસા ગત ગજ કામની, જાણે સરદ સોજે
 જામની. ૫ જેવી પૂરપલતાની વેલ, જાણે વાડીમાં શોભે કેલ; જેવી દીસે ચં-
 પા કેરી કળી, જાણે આકાસમાં વીજળી. ૬ જેવી ધંદર કેરી અપહરાય,
 માનુની મદભરી મછરાય; દીકે લાગે તે મોહનું જાણ, કવી તેનુ શૂ કરે વખાણ
 ૭ **પુરવઠાયા.**—વખાણ તેનુ શૂં કર, મોહ પામી ઘણું નાર; બાંહ
 ઝાલી ઉભી કરી, પછે ભોલી રતુકાર. ૧ શૂધ શરીરની નવ રહી, ત્યાંથી ચાલી
 કામન; રાણી પાસે આવી શહી, રાય તણે ભુવન. ૨ આવી ત્યાં ઉભી રહી,
 દીધા સમાચાર; પચાસ રાણી તમે સહી, તેમાં એકે ન એવી નાર. ૩ એક
 દાશી એહની, તેવી નહી કોય; નખમાં તણાયાં સહુ મે મન વીચાર્યું સે
 ૪ ૮ જો તમે માનો નહીં, જુઓ એની પેર; સુધ બુધ મારી જોતાં ગઇ, તમે
 જુવો જઇ ઘેર એમ કહી. સંચરી, પોતાને થાનક જાય; રાણી સહુ વિ-
 રમે થઇ, આતે શૂ કહેવાય. ૬ મુરછા પામી કામની, વાલદ કેરી નાર, એવું
 રૂપ છે એહનું; જેવી તે નીરધાર. ૭ **ચોપાઇ.**—રાણી સધળીએ કર્યો વિ-
 ચાર હવે નીચે જેવી નાર; આપણે તીહાં કેમ જવાય, રાતે-સમજવી જો
 ધ્યે રાય. ૧ એ વાત રહી એટલે, સુંદર વીચાર કરે તેટલે; મધ્યાનકાળ થયો
 ત્યાં જાણ. તારે મુખથી બોલ્યો વાણ. ૨ જુહાર હમારો માની લીજીએ, આ-
 ચા તે અમોને દીજીએ; એમ કહીને ઉડ્યો તે વાર, નગાર દેવરાબું કાચક

૩. સેના ચડી ઉભી થાય, ખમા ખમા તે કરતા જાય; સુંદર ઘોડે થયો અ-
શ્વાર, સુંદર પાખરીઆ ચાલ્યા દસ હજાર. ૪ ધજા નેજાને આગળ નિશાન,
તતક્ષણુ આવ્યો પોતાને સ્થાન; આવી ઉતર્યો ત્યાં કામદાર, સરવે ચાકર
કરેછે જુહાર. ૪ પુરવછાયા.—જુહાર સરવે કીધો સહી, પાછા વાળ્યા તે
પાર; ઉપર લુણુ ઉતારતી, દાશી તે રતુકાર. ભલે પધારયા વીરજી, હું જાઉં
ખલીહાર, મધુર વચન એમ બોલતી, આવ્યો ધર મોઝાર. ચોપાધ.—સું-
દર આવ્યો ધર મોઝાર, રાણી પાસે ગઈ રતુકાર; અર્ધ આવ્યારે દેરા દીવાન
એને આપીએ આપણુ માન. ભોજન આપો એને ભરપૂર, ભોજનરે થયુ
અચૂં અસુર; તારે બોલી કુળવંતી નાર, એ મુઝાને માર પેઝાર. ૨ મુજ આ-
ગળ ન લે એનું નામ, નહીતો માર તુજને આ ઠામ; તારે મન એ તો કામ-
દાર, મારા પગ તણી પેઝાર. ૩ પુરવછાયા.—પેઝાર મારા પગતણી,
ગમે ન એનું વચન; તાંસળી લેધને આપતું એહું જુહું અંત. ૬ સૂણતાં કચ-
વાઈ ધણુ, દાશી મન અપાર; અરે પ્રભૂ સામું જુઓ દુઃખીઓછે કામદાર.
૨ રતુકાર કહે શુ કર, માર ન ચાલે જરે; બોલ્યાતો કાંઈ લાગ નહી હવે શુ
કરશે સોર. ૩ ચોપાધ.—પછે તાંસળી લીધી કામન, માંહે ખીચડી પાપક
અંત. સુંદર બોલે નિહ લગાર, લેઈ કવત્ર ભરયા બે ચાર. ૧ સુંદર ધીરજ
રાખે મન, ભણું કરશે જુગજીવન; એવી મનમાં વીચારે વાત, પછે પડી ત્યાં
વેગે રાત. ૨ સજ્જા કીધી છે સુંદર કાજ, કૂળવતીને ઘણીછે દાઝ; ફાટલ
ગોદડી દીધી સાર, માંહે દીસે ભડકલાં ખાર. ૩ પુરવછાયા.—ખખેરી
તે પાથરી, ધુળ ઉડી શેર ચાર; સુંદર ત્યાં જોઈ રહ્યા, માંહી ભડકલાં ખાર
૧ તેપર કીધો સાથરો, પાશાણુ ઓર્શીગડે હોય; બીજાનું કરીયું સહી, સુંદર
ઉભો જાય. ૨ ભેલો ભલો ભગવાનજી, લજ્જા રાખજે શામ, ભકતવતજી છે
બુદ્ધરા દુખે તણા વીસરામ, ૩ સુંદર સૂતો ધરવીખે, રાજા મોહોલજ માંહ,
સુખ સજ્જામાં પોઢીઆ, રાણી તળાસે પાય. ૪ ચોપાધ.—રાણી આવી
સરવે પાસ, આવી ઉભી તીહાં પચાસ ભેગી મળીને કરેછે વાત, તમે સાં-
ભળો મારા નાથ. ૧ સુંદર નાર કહીએ જોહ, અમને દેખાડો તેહ; વાલ-
દની સ્ત્રી કહીએ જણુ, તેને વાગ્યાં મોહનાં બાણુ ૨ મૂરજ પામીને તે વળી,
તેની શુધ શરીરની ટળી; એવી રૂપવંતી જે નાર, અમને દેખાડો ભરથાર.

સુંદર કામદારની વારતા.

એમ કહી પણ તાણ્યો નાર, તમને સુવા ન દધએ લગાર; ત્યારે વળતા બે-
ચ્યા ત્યાં રાય, અમે જોશુ એ કન્યાય. ૪ હમણા નીંદ્રા આવે અપાર, માટે
સહ રહેવાને ઘો નાર; તોયે કામની ના મુકે કેડ, વારે ઘડીએ કરે બહુ છેડ.

પુરવછાયા.—દુખ દીએ છે કામની, તીયારે રાજ બોલ્યો વાણ; પેટ ભ
રયું છે તાહર, જન્ય છે માહારા પ્રાણ. ૧ નારી તો મુકે નહી, રાજને ચડી
રીસ; તમને કહાડી મુક ખરો, નહીતર છેદુ શીશ. ૨ નારી મુખથી એમ કહે
અમને કહી કાંઈ લાજ; વેચીશુ જઈ લાકડાં, લાજશે તમો મહારાજ. ૩
તારે રાજ એમ કહે મેહલો આણે દન; એક વાર જનક ખરો, પછે દેખાડુ
કામન. **ચોપાઈ.**—એમ રાજએ કહ્યો બોલ, નારી કટે તમે આપો કોલ;
અછે રાજએ કોલ દીધ, તારે થયો પ્રાતુસકાળ સીધ. ૧ તવ રાજ કછેરે
ચીચાર, હવે પરપંચ કરે હું સાર; જેમ દુભાય નહી કામદાર, દીવસ ચડી
ઘડી બે ચાર ૨ **પુરવછાયા.**—રાજ કહે ભલે આવીઆ, એક પુરો મન
ની હામ; ચોપાટ રમીએ બેઠે સહી, આપ તમશું કામ. ૧ નવો પ્રધાન થાયે
ખરો, તે રમે અમારી સાથ; આનંદમાં દીવસ નીસરે, એ માનો મુજ વાત.

ચોપાઈ.—સુદર આપો સોગટે રમીએ, જે હારે તેને ઘેર જમીએ; તેની
નારી તે પીરસે અન, લગ્ન ન ધરે તેની કામન ૧ આપણુ કરવો એટલો
હોડ, ત્યારે પહોંચે મનના કોડ; ત્યારે સુંદર બોલ્યો વચન, હું છડું તમારોરે
તન. ૨ તેની કેમ પીરસે કામન, લગ્ન કેમ મુકે રાજન; પુત્ર જમે માતાને
હાથ, તે તો જણે છે સરવે વાત, ૩ ઘટતું હોય તેમરમાએ, સાચુ વચન કહું
ધુ રાય; ત્યારે રાજ બોલ્યો વાણ, સાંભળ સુંદર ચતુરસુગાણ. ૪ હેવું ભાગ્ય-
માં હોય ત્યારે થાય, વહુ રાંધે ને સસરો ખાય; તે માટે આપણુ રમીએ, જે
નારે તેને ઘેર જમીએ. સુંદર આંખુ મુખ તારેથાક, પાસા લીધા હાથમાં
ચાય; એવું બ્યારે કીધુ રાજનય. તતક્ષણ નાંખ્યા પાસાય. ૬ **પુરવછાયા.**
સુંદર મુખ આંખુ થયું ત્યાં જીત્યો રાજન; ઘરમાં પેહનો કામ નથી, શું કીધુ
જગજીવન. ૧ હવે તો હું શું કરે, કેમ યરે હું કાજ; મેં જણ્યું સૂખ પામશુ
ચક્ષુ આંખું મહારાજ. ૨ એમ કહીને તે નીસર્યા, કલપાંત કરતો મન-
જાંખુ મુખ દેખી કરી, તવ બોલ્યા રાજન. ૩ **ચોપાઈ.**—રાજે મુખથી બો-
લ્યો વચન, સુંદર સાંભળે મારા તન; કાં આંખુ થયું રે વદન, કાંઈ ચીંતા

સુંદર કામદારની વારતા.

૫૬

માં કરશે મન ૧ હવે ગેર તુ વહેલો જાએ, ભોજનને તે અસુરજ થાએ
 ત્યારે સુંદર બોલ્યો વચન, કાલ જન્મવા આવો રાજન, ૨ એમ કહીને ઉભો
 ત્યાં થાય, સુંદર પોતાને ધેર જાય; અશ્વ ઉપર થયો અશ્વાર, દુંદભી વાગી તે
 છીવાર. ૩ **પુરવછાયા.**—સુંદર ત્યાંથી ચાલીયો, નીશાણુવાળીઓ ધાય;
 દોળ દળમાં ગડગડે, ખમાં ખમાં કરતાય. ૧ સુંદર આવ્યો ધર આંગણે
 રવેને કર્યો જુદાર; બલીહારી જાઉં તુજ ઉપરે, એમ કહેતી રતુકાર. ૨
 ચીંતાતુર દીસો ખરા, વળી તમે કહી વાત. જેવું હોય તેવું કહો સુંદર મારા
 બ્રાંત. ૩ વચન એવું સાંભળી, મુખ મુક્યો નીશ્વાસ; મુરણ આવ્યું ઢુકઢુક,
 ભાગી મનની આશ. ૪ મેં જાણ્યું હવે જીવશુદ્ધખતો ન આવીઓ અંત; રાજ
 કહે હજી ચક્રયો, થાણી જેને મન ખંત. ૫ ચોપાટ રમીયા રાયજી, બોલ્યા રૂડી
 પેર; રમત રમતાં હારે સહી, જમીએ તેને ધેર. ૬ એવું વચન રાયે કહ્યું તેનો
 થયો વીચાર; તે માટે તમે જાણજો, મોત આવ્યું રતુકાર. ૭ ઉગરયાનો કિ
 પાય નહીં, કહ્યું ન માને નાર; સમજાવી સમજે નહી, રતનસેનની કુમાર.
 ૮ રતુકાર હું શું કહું, મુખથી કહ્યું ન જાય; છેતરીયો મુને રાક્ષજ, તે ચીંતા
 નવ સમાય. ૯ તારી મોટી આશ છે, તું વીના ન રાખે કોય; તે કરતાં લખીયું
 હસે, તેનો ઘોખો નોય. ૧૦ મહેરયાની કરી કહ્યું, ન માને લગાર; હવે તાંહાં
 સરવે સહી, મરણ આવ્યું હવે નાર. ૧૧ **ચોપાઈ.**—સુંદર બોલ્યો તેણી
 વાર, તુંતો સાંભળે રતુકાર; હવે મરણ આવ્યું નીરધાર, હામ રહી તે હર્ષ
 થા મોઝાર. ૧ તારી રાણી ન પીરસે અન્ન, જન્મવા તે નાવે રાજન, તે માટે
 મરવું આણે દંન, હામ હર્ષયામાં રહી કામન. ૨ આગરતો મારી જાએ સાર,
 સાચું માને તુ રતુકાર; હવે મારૂં પેડ કટાર, હામ રહી હર્ષયામાં સાર. ૩
 તારા ગુણ નો ન આવે પાર, સાચી વાત કહુધું નાર; મારા આમની શીવગ્રવુ
 પેજર, હામ રહી હર્ષયામાં સાર. ૪ પાણી પહેલી આંધુ પાળ, મુવા ઉપર
 બીજ નહી ગાળ; તે માટે મરૂં આવાર, હામ રહી હર્ષયામાં સાર. ૫ એમ
 કહીને સુંદર રાય, રતુકાર ઉભી ટગમગ જાય; છોડે કરી આંસુ લૂવે ત્યાંહી
 હામ રહી હર્ષયામાં આંહી. ૬ વળતી બોલી રતુકાર, જઈ સંભળાવું કુલવ
 તી નાર; તુંતો દુખમાં લગાર, ધીરજ મનમાં રાખીએ સાર. ૭ તુંતો દુખ
 પામે છે અપાર, સંખી કરશે જુગલધાર; એમ કહે છે રતુકાર, ધીરજ

મનમાં રાખે કામદાર. ૮ એમ કહીને ઉઠી કામન, ઘર મધે ગઇ ભામન; તારે હરખ્યો તે મની, લગ્ન રાખો ને જગજીવન. ૯ પુરવછાયા.—ધારજ મનમાં રાખો સહી, કહેછે રતુકાર; કાંઇ એક પરખ્યે કરી, સમજાવું એ નાર. ૧ એમ કહીને સંચરી, ગઇ કુલવંતીની પાસ; કરનેડી કરે વીનતી હુછુ તમારી દાસ. ૨ ચોપાઇ—બધ કહુછુ એકજ વાંત, તમે રીસમાં કરશો માત; મુરખો મરેછે આણીવાર, પછે આપણે થાશુ ખુવાર; રાજ જમવા આવ આપણે ઘેર, માટે રસોઇની શી પેર. ને તમે કરશો નકાર, તે મરે રાજનો કામદાર. ૨ તારે કુળવતી બોલી વાણુ, મુરખો મરેતો થાએ કલ્યાણ એતું સુખ દેખે થાય પાપ, એ મરે તો મટે સંતાપ. ૩ વણુ ચોસડે રોગજ જાએ, તીખુ કડવું તે કોણુ જાએ; એવુ કરે ને તીકમરાએ, તોતો આપણે સુખડુ થાએ. ૪ પુરવછાયા.—સુખ થાએ તે આપણે, એમ કહેતી નાર; વચન એવાં સાંભળી, તવ બોલી રતુકાર. ૧ અરે બાધ એ શું કહો, વીચારો કંઈ મન; મુરખો મરે દુઃખ ઉપજે લુંટી લીએ રાજન. ૨ ચોપાઇ.—નીચે લુંટી લે રાય ધન, તારે ઓરતો કરશે મન; તવ આપણુ નહી કંઈ જોર, ભુંડા હાલ કરશે જોમ દોર. ૧ તારે સમજી કુળવંતી નાર, તુ સાંભળે રે રતુકાર; પેટ ભરીને કેહે તુ નાર, મુવો ચીર મંગાવે ચાર. ૨ ચાર ચુડા મંગાવે જાણુ, તેમાં જુજવા રંગ પ્રમાણુ; કોરો ને કડકડતો જોહ, કચકડ ને સૂરવણુનો તેહ. ૩ એવા ચુડા મંગાવે ચાર, આભૂષણુ જુજવા તે સાર; જુજવી ભાતનાં વળી લાવો ચાર, ઘણા ઘણા અમૂલખહાર. ૪ નારી કુંજરનો એક સાર, બીજો સોનેરી નીરધાર; ત્રીજો વળી બંગાળી ઘાટ, ચોથો બો ભુલાવે તે માટ. ૫ એવા જુજવા ચારે રંગ, મુકો લાવી આણે જંગ, એવા વચન કહ્યાં કામન, દાસીને ઉછરંગ બહુ મન. ૬ ત્યાં બેઠાં છે કામદાર, મુખથી બોલે ન્તુંદાર; દુજ ઉપર જવુ બલીહાર, તમે ચીર મંગાવો ચાર. ૭ ચાર ચુડા મંગાવો જાણુ, જુજવા રંગના પરમાણુ; બે લાવો અકોટાની જોડ. એક નયને બીજો મોર. ૮ બીજાં આભૂષણુ છે અતીઘણાં, તે તણી નહી કાંઈ મણા; એવો બોલ રતુકારે કહે, સુંદર મનમાં ઘણા રણ થયો ૯

પુરવછાયા.—વચન એવાં સાંભળી, હરખ પામીયો અપાર; બારે ઉભો રહી કરી, તોચા ઢળીત ચાર. ૧ શીવમંદને વળી મુજબંદ કહેવાય, જવેર્યંદને

તેજો, એમ કહે સુંદરરાય. ૨ તતક્ષણ ત્યાંથી ચાલીયા, આવ્યો તેણે કાર; ચલો બે ચલો બે એમ કહે, બોલાવે કામદાર. ૪ ચોપાઈ.—ચલો બે ચલો બે તુમ સહુકાર, તુમકુ બોલાવે કામદાર; હમ કહેતે જલદી કરો, નહીતો માર ખાધને મરો. ૧ તુમ કલા કરો કામદાર, ચલો નહીતો ખાઓગા માર હમતો ચાકર માણસ ભાઈ હમને રોટી ઉનકી ખાઈ. ૨ પુરવઠાયા.—શીવચંદ મૂળચંદ એમ કહે, આ ટાણો શુ કામ; રાત પહોર ગધ ખરી, કેમ તેડે દીવાન. ૧ ચારે જણ બેગા થયા, થરથર ધરજે દેહ; પોંથીયાં પડે છે નીસરી પડે છે પાઘડી તેહ. ૨ નવો કામદાર થયો સહી, આપણને ડડે જણ આ ટાણેતેડુ મોકલ્યું, કાંઈક ચુક છે નીરવાણ. ૩ હવે આપણે શું ઘટે, બેશી કયો પરીઆણ; જે ગમે તે આપશુ, એમ મુખેથી બોલ્યા વાંણ ૪ ચોપાઈ. ચારે બેગા મળીને જાએ, આવ્યા જ્યાંછે સુંદરરાએ; ત્યાં આવીને કયો પ્રણામ, તારે સુંદરે દીધાં માન, લાવ ગાદલુ તું રતુકાર, પાથરી બેસારો સાહુકાર, દાસી ગઈ ધર મોઝાર, ગોથાં ખાતી ખાધીરે તાર. ૨ મનમાં વીચાર કરતી જાએ, રખે કુળવંતી સાંભળે કાંએ; તેતો કામ ખશીને જાએ, માંડ માંડ કહીછે હાથે. ૪ વળી સુંદર બોલ્યા જેહ, લાવ પાથરવાને તેહ; ત્યારે બોલ્યા ત્યાંહ સાહુકાર, અમને શીકર નથી લગાર; એમ કહીને બેઠા સાહુકાર હવે શુ કહોછો કામદાર. તારે સુંદર બોલ્યો જેહ, એક કામ કયોરે તેહ. ૫ ચાર ચુડલા લાવો નીરધાર, આણી આપો રૂડાં ચીર ચાર; રંગ જુજવા જુજવી આત, જે હોએ તે આણી આપો સોએ. ૬ અકોટા જાઝ સુવરણની જાણ. જગવ નથ નેપૂર પ્રમાણ; આણી હમણાં આપો તે સાર, એમ કહેવા લાગી ચો કામદાર, ૭ ગમશે તો અમે રાખશુ, એતુ મૂલ થશે તે આપશુ. ઉઠો કહુ તમને આણી ઘડી, તમે વાર ના લગાડશો વળી. ૮ પુરવઠાયા.—શેઠ અતી રાજ થયા, ગધ તે સધળી ધાત; મારગ ચાલ્યા મલપતા, કરે માંહે માંહી વાત. ૦ ધરમે રાખ્યો પરમેશ્વરે, હુતી મનમાં દ્રાણ; વીધન કશું નહીયું નહી, તે કીરપા દીનદયાળ. ૨ ઘેર પોતાના આવીયા, કરો મનમાં વિચાર; ચાલો ઝટ લાવીએ, ચઉટેથી નીરધાર. ૩ એમ વિચારી નીકળ્યા ધન રાખીને પાસ; કલા પ્રમાણે વેહેરીયું, જતાં પહોંએ આંશ. ૪ વસ્તુ સરવે લેઈ કરી, આવ્યા સુંદર પાસ; જોઈ અતી રાજ થયા, મુખે કહે સાબાશ. ૫

ધન બેઠું હોય નેટલુ, તે લીળે આ વાર; લગ્ન નહી તે વાતમાં, એમ કહે-
કામદાર. ૬ બેઠું તે મુખથી વધા, શાણા ને શાહુકાર; તેજ પ્રમાણે આપીયું
સાચું નવ કીધી વાર. ૭ જુહાર કરીને આવિયા, પોતાને અવાસ; મનમાં બહુ
રાજ થયા, પોચી સરવે આશ. ૮ વસ્તુ સરવે લઇ કરી આપી ત્યાં રતુ
કાર; જઈ તુ વેગે આપની, બ્યાં કુળવંતી નાર. ૯ ચોપાઈ.—તે રજની તો
વીતી જતએ, પ્રાતુશકાલની વેળા થાયે; રાત પાછલી રાત ધરીકા ચાર, ત્યારે કિડી કુ-
ળવંતી નાર. ૧ રસોઈ કરે રૂડી તે તથ્યાર, ચતુર નારીને શાની વાર, છપન
ભાગ કીધા છે કામન, તેતો રાજને કરવા ભોજન. ૨ તરેહ તરેહનાં કીધાં
છે શાક, તેમાં ચુક નહીરે જરાક; ભજ્યાં ગરમાગરમ છે અપાર, વળી રાયતાં
કીધાં નીરધાર. લીંબુ કેરી તણારે આચાર, સરવે રાખ્યાં ત્યાંડાં તથ્યાર;
પછે કહે કુલવંતી નાર, તુતો સાંભળને રતુકાર. ૪ હવે દીવસ ચઢ્યો ધડીચાર
રાજને તેડવા આણીયાર, સમગ્રી સરવે છે તથ્યાર. માટે મુરખાને કહે
નીરધાર. ૫ સુળી કુળવંતીનાં વચન, રતુકાર થઇ છે પ્રસન; આવી સુંદરને
કહેછે વાત, તુતો સાંભળી મારા બ્રાત. ૬ સરવે રસોઈ તથ્યારજ થઇ, આજ
તુઠા છે શ્રી ભગવાન; રાખ્યું તમારૂં આ સમે માન; જઈ તેડી લાવો રાજન
માટે તમે પધારેવીર, રાખો ને રૂડીઆમાં ધીર; તેડી આવજો ઝટ તમે
સાર કરશે નહીરે લગાર. ૮ એવું શુભતામાં ત્યાં કામદાર, મન રાજ
ગયો છે અપાર; મારા ભાગ્ય તણો નહી પાર, આજ સમજ કુલવંતી નાર. ૯

પુરવછાયા.—સુંદર ત્યાંથી ચાલીયો, આવ્યો રાયને દાર; પ્રીત કરી પ-
ધારીએ, ભોજન થયાં તથ્યાર. ૧ માટે વેગે કિડીએ, હોંસીકા માહારાજ;
પુત્ર ઘેર પધારીએ, ભોજન કરવા કાજ. ૨ ચોપાઈ.—ચાલો ચાલો આ-
પણે દાર, ભોજન થઇ ત્યાંડાં તથ્યાર; સુંદરે એવાં કહ્યાં વચન, જમવાને
ચાલ્યો રાજન ૧ રાજ ઘોડે થયો અરવાર, ચાલો ચાલો કરે તેણીવાર આ
આ તતક્ષણ ઘેર કામદાર, સામી કિબી છે રતુકાર. ૨ **પુરવછાયા.**—દસી
દોડી ઘર વીખે, બાઈ આવ્યો તે રાજન; મુરખો તેડી લાવીયો, કરવા કરાવો
ભોજન. ૧ કુળવંતી ત્યાં એમ વદે, પરસાળે તેડી લાવ; આશન આપ તુ બેસવા
કદને આદ ભાવ. ૨ પછે રાજજી આવીયા, ભીડાવ્યા ત્યાં દાર; પરસાળે બેઠા
સહી, પાસ બેઠા કામદાર. ૩ રતુકાર વળતી એમ કહે, તમે ભલે પધાર્યા ર-

જતો રાજ વળતો જોઈ રહ્યો, ધન ધન તે કામન ૪ જેવી દાસી ચતુર છે નથીય ઉત્તમ નાર; ધીક ધીક મારો મનજો, ધીક પડ્યો સંસાર. ૫ **ચોપાધ.** ત્યાંતો જન્મવા જોડો રાજન, કુળવંતીએ દીધાં બહુ માન; પેરયો સુડ્યો સુવરણનો જોડ; ઓઢ્યું ચીર અનોપમ તેડ. ૧ પહેરયા અંકર ઉત્તમ સાર. કડલા કાંખી તણા ઠમકાર; કાને સુવરણ કેરી ઝાલ, નાકે મોર અમુલ્ય માલ. ૨ રૂડી રાખડી શોભે વતી ઓઢણીયું પાસે વાદળી; દરસનીયું ને ગોશણી સાર, ફરતી ધુધરીકેરો ધમકાર, ૩ સણગાર ગળામાં શોભેસાર, જુમખની પટાં આંધ્યુ તે વાર; કંઠે મુકતા કેરોછે હાર, હીરા રતન તણા ચમકાર. ૪ હાથે કંકણ આંગુઅંધ, મહા કામી જોઈ થાએ અંધ; સોળ સણગાર સજ્યા તે નાર કર લીધો બાજઠ ભમરી બાર. ૫ હેમ બાજઠ મુક્યો છે પાસ, ખીજો રૂપનો તેની પાસ; હેમ બાજઠ હીરા જડયા, કીયા જડીયાએ રડયા જડયા. ૬ ટુંદડી ફરતી તેમાંસોએ, વળી અંકરનો રૂડાં હોએ; રૂપા કેરો બાજઠ ત્યાંય, હેમ ધુધરી ટાંકી તે માંહે. ૭ કીયા કારીગરે તે ધડીઆં, હીરા રતન અમુલ્ય જડીયાં વળી ગદલ એ લીધાં સાર. તેતો ખેસવાને નીરધાર ૮ પાંચ પટ્ટીલી કહીએ જોડ, તેનાં ગદલાં લીધાં તેડ; તે ગદલ આપે રતુકારજ પાથરયા તેનીવાર ૯ પછે તતખર થઇ કામની, વેગે ચલી ગજ ગામની; ધરમાંથી નીસરી બાહાર. તેમાં કાંઈ ન લાગી વાર, ૧૦ રમઝમ કરતી નીસરી, જાણે ઘંટપુરીની પરી; બાજઠ મુકયા રાજની પાસ, મનમાં થઇ બહુ ઉલાસ. ૧ ખીજો બાજઠ રૂપનો જોડ, સુંદર આગળ મુક્યોં તેડ; અવળે હાથ મુક્યો કામન, મુખ જુવે નહી ભામન. ૨ રાજ મનમાં કરે વીચાર, લળવંતી દીસે છે નાર; મહા રૂપ તણા અવતાર, તેમાં ખામી નહી લગાર. ૧૩ **પુરવછાયા.**—સજ્જ તે વિરમે થયો, ધન ધન એ કામન; ભાગ્ય મોટું સુંદર તણું, એ નારી રૂપ રતન. ૧ પચાસ રાણી છે ખરી, મારા ધરમાં સોએ; એવું રૂપ દીડું નહી, જામર માંહી કોએ. ૨ **ચોપાધ.**—પછે કુળવંતી ધરમાં ગઇ ઉતારયા આ-મુપણ ત્યાં સહી; ખીજા વસ્ત્ર પેહેરયાં તેણીવાર, બદલ્યા સરવેને સણગાર ૧ સુડો પેહેયો કોરેલે જાણ, દક્ષણી ચીર ઓઢ્યુ નીરવાન હાથમાં ભોજન કેરો થાળ. ભરજોખન છે મહારાજ, ૨ મેહેલ્યો થાળ બહુ વિધ કીધ, અવળે હાથે સુદરને દીધ; નારી કળા કરે છે અપાર તેનો ન બામે પાર અજ

તો બીજી દીસે છે કામન, એમ વીચારે મનમાં રાજન; સુંદરને બે છે રડી નાર, એના તેજ તણે નહી. પાર ૪ રાજ ત્યાં જોઈ રહ્યો. ભલો સુંદર કામ દાર; સરખે સરખુ રૂપ છે, એને બે છે નાર ૫ કનકવરણ કામની જસી, સોઢીએ સોળ શણુગાર; હંસ સમી મરગ લોચની, પદમની પેમ અપાર ૬ ભર જોયન વરસ સોળમા, ગજગામની તે નાર; ધીક ધીક અવતાર તે માહરો, એમ રાજ કરે વીચાર ૭ ચોપાઈ—રાજ મનમાં કરે વીચાર; પછે ધર માં ગઈ તે નાર; તેણે સણુગાર ઊતાર્યો જાણ, પછે પેહેર્યો ત્રીજો પરમાણુ ૧ કોરો ચુડો પેહેર્યો તે સાર, ઓઢી ચુંદડી તે નીરધાર; પેહેર્યાં આલુસણુ બીજાં જાણ દોઢે મોહ ઉપજે નીરવાણ. ૨ જાણે કન્યા પરણી સાસરે જાય. એવું મન પીમાસે રાય; લીધો ભાત ધરતને દાળ, જેનો સ્વાદ ધણોજ રસાળ ૩ ઠમકે ઠમકે મુકતી પાય, કામી નરનો તે જીવડો જાય; રાજને વાગ્યું ત્યાં કામજાણ, તેની શુધ ટળી નીરવાણ ૪ વપુ કપે ને મુખ ન બોલાય, તેની ગતી જોતાં એવી થાય; જોઈ સુંદર ત્યાં કરે વીચાર. રાજ કામી થયો નીર. ધાર ૫ પુરવછાયા—શુધ શરીરની નવ રહી રાય વીચારે મન; મેં જા. જ્યુ સ્ત્રી બે સહી, પણ દીસેછે ત્રણ ૧ પચાસ પુરી પરણીયો નહીકોઈ એવી નાર; ધીક ધીક મનખો માહરો ધન્ય સુંદર અવતાર. ૨ ચોપાઈ—એમ રાજ વીચારે મન, ધરમા તે ગઈ કામન. ઊતાર્યા વેગેથી શણુગાર. નવા બીજા પેહેર્યા તે નાર. ૧ કચકડાનો ચુડો શેભે અપાર, આંહે આજુ બેરખા નીરધાર; આંધણીની સાડી પેહેરી જાણે, નાકે વાળી પેહેરી પ્રમાણ. ૨ જાણે ગુજરાતણ નીસરી બહાર, હાથમા ધૈયો દુધનો થાળ; માહ સાકર ભરીછે સાર જાયદળ એલચી ખુશબોદાર ૩ પુરવછાયા.—આહાર નીસરી કામની, હાથમાં દુધનો થાળ; તે રાજ ત્યાં જોઈને હલો. પડી પેટમાં દાળ. ૧ સુધ ખુધ સરવે વીસરી, ભાન નહી લગાર; જોજો ભાગ્ય સુંદરતણ, જેને અસ્ત્રી છે ચાર ૨ ધન ધન સુંદરને મનખો ધન ધન એ કામદાર; ધન ધન રાણી કુળવંતી, જેની દાસી રતુકાર. ૩ તુજ ધર એવી કોઈ નહી. જોતાં એવી નાર; હવે તે હું શુ કર; રાજ કરે વીચારે. ૪ સુંદરને માફ સહી ચારે લઉં કામન, જોતાં સુંદર એતીયો, કામી થયો સંજન. ૫ ચોપાઈ.—સુંદર સારે સારંગપાણુ મધસૂદનજી રાખજો માન; પ્રભુની પાસુ છે તમ તણુ, સાચુ

વચન હુતો ભણુ. ૧ તમે ઊગારયા ભગવત અનેક, તેનો કહેતાં ન આવે છેક; લગ્ન રાખજો કમળાપતી, એમ સુંદર કરે વીનતી. સુંદર મનમાં એવી ભગતી કરે, તવ રાગનું મન પાછું ફરે; કેમ માફ એ કામદાર, સુજને ચાલે નહીં લગાર. ૩ પાપ દ્રષ્ટી મારી થઇ, વૃદ્ધપણમાં ખુદી કેમ ગઈ; સરપ કરડે ને જીવડો જાય. તારે સ્ત્રી ભલી ક્યાં થાય. ૪ ક્ષણ ભંગ તો આ છે દેહ શરીર પડવાનું છે તેહ; પ્રભુજીએ આપી એવી ખુદ, ત્યારે રાગના મનમાં થઇ શ્વ. ૫ એતો માહારે પુત્રી સમાન, એમ રાગને આવ્યુ જ્ઞાન; ખોંટી દ્રષ્ટી મેં તો કરી એ તો મારી ભગની દીકરી. ૬ જમી ઝીંઘ્યા છે તેણીવાર, તેને વાર ન લાગી લગાર; હવે પાડ ઓશીંગળ થાજી; પસલી આપીને અહીંથી જાજી. ૭ પાંચ હજાર રૂપયા સાર, ચાર સ્ત્રી ને રતુકાર; પગે લાગીને રાગ જાય, તેને ઝિલટ અંગ ન માય. ૮ પુરવછાયા.—રાગતતક્ષણ ઉડીયા, ઘોડે ચડ્યા અશ્વાર; સુંદર ભેગો ચાલીયો, તે આવ્યા રાગદુવાર ૧ તે દાવસ એમ વહી ગયો, થયો સંધાકાળ; શીખ માગીને સંચરયા સુંદર તે તતકાળ. ૨ શટલી બીછાવી ગોઢી, માંહી ધુળ ખરી શેર ચાર; તે સુવાને પાથરી, માંહે ભડકલાં ખાર. ૩ સુંદર તો સૂતો ખરો રાગ સુવા જાય; સજ્જનમાં પોઢ્યો ખરો, સ્ત્રી તળાસે પાય ૪ પચાસ રાણી ભેગી થઇ, બોલી મુખથી વચન, સુંદર નારી જોઇ આવીયા, તે દેખાડો રાગન, ૫ એમ કહી પગ તાણતી દુખ દેતી નાર; અમે તે જોશું સહી, સ્ત્રી છે જે કામદાર ૬ ચોપાઇ.— મુકો મુકો કહે રાગન, તમે દુખ માં દ્યો કામન; તો એ નારી ન મુકે કેડ ધણી કરતી રાગની છેડ. ૧ તારે રાગને ચડી ધણી રીસ, કાલાડી મેલું કાં છેડુ શીશ; તારે નારી બોલી વચન, તજશે તમે શ્વામીન. ૨ અમે કરશુ નીચાં કામ, ત્યારે જશે તમારું નામ; લાકડાં ધાસ વેચી પેટ ભરશું, તમારા બોહોલ હેડે નીકળશુ. ૩ પ્રથમ બોલ્યાતા મુખથી બોલ. તમે આખ્યો તો અમને કોલ; માટે દેખાડો તે નીરધાર, રાગ કહે સ્ત્રી છે ચાર. ૪ જેને દેખીને રીજે મન, તેનું કેમ જોવાએ વદન; તમે પચાસ રાગી કામન, દુર મુખથી છો ભામન. ૬ પુરવછાયા.—૩૫ એનું અદ્ભુત છે, તમે નહીં દાન સ્ત્રી સમતોલ; પરપંચ કરી દેખાડશું, એમ રાગ બોલ્યા બોલ. ૧ કોલ આખ્યો તે નારને, રાજ થઇ અપાર; આતૂરતા મળવાં તણી, સમરે જીગદાધાર ૨

ચોપાઈ.—રાગ્ન હૃયાં તે પ્રાનુસકાળ, સુંદર આગ્યો તે સભા મેંજનર
ત્યારે રાગ્નએ દીધાં માન, ભલે આગ્યો તમે પ્રધાન. ૧ આગ્ન રાતે મેં દીઠો
ખેલ, તે તો તમને કહ્યું પેલ; એક નારી તે ભનિવાન, તેતો દીસે રૂપ નીધાન.
૨ તેને ધાળળી ઓઢી શીશ, જાણે કરેછે ધણેરી રીસ; એક ત્રીશુળ કર મોઝ-
ર, સીંદુર તીલક કરચુ નીરધાર. ૩ **પુરવછાયા.**—સીંદુર તીલક તે કરચું,
મેં સ્વરૂપને દીધી નાર; અપર હાથે તે ખડું, મુખ કરતી ખોધાર. ૧ ખાજી ખા-
જીં રાગ્ન તુજને ખાજી તુજ પરધાન; નીવેદ આરાં નવ કરો, સમગ્ન થઈ
રાગ્ન ૨ કિજાણી કરો માદરી, ભદ્રકાળી છે નામ; માહાકાળેશ્વર શીવ સ-
હી, તમે આવો આણે દામ. ૩ તે માટે તમે સાંભળો, ખારા મુજ કામદાર;
હાંટ ઉઠેરો ફેરવો સહી, આવે સહુ નરને નાર. ૪ **ચોપાઈ.**—અહુ આવે
આં નરને નાર, પઠો વજ્રગ્રવો અંણીવાર; ત્યારે સુંદર જોલ્યો વાણુ એમાં
સરવેનુ થાગ્યો ફેલ્યાણુ. ૨ ઉઠેરો ફેરવ્યો તે ઘડી, તેને વાર ન લાગી વળી; ગામ
મધે જે નરને નાર, કિજાણી બવા થાગ્યો તઢયાર. ૨ ભદ્રકાળી માતા છે ત્યાંહાં
આળ જોપાળ આવળે ત્યાંહાં; એમ દ્રી આગ્યો પાણે દામ, આવી ઢેડે કયો
પ્રણામ. ૩ એમ પ્રીતે આગ્ય. રાગ્યે, પછે પોતાને ઘેરે જાગ્યે; રાગ્ન જોલ્યો
તેણીવાર તું તો સાંભળ મુજ કામદાર. ૪ હવે વાત કહુ છુ અમો, કહુંય તેડી
લાવોને તમો; તમે કાંઈમાં લગાડશો વાર, જાગ્યો સામગરી કરો તઢયાર.

પુરવછાયા.—ત્યારે સુંદર વળતું જોડીઓ, તમે સાંભળો મારી વાત; હુ
સાચુ તમને કહું જોડું ન જોડુ તાત. ૧ તમ સાથે અમે આવશુ, આવી ન
શકે કામન; ત્યારે ને દુખે સહી, કોઈ નવ ખીરસે અન્ન ૨ એકને તાવ આવે
સહી, ખીજી વમન કરે અપાર; ત્રીજીનુ માથું દુખતું, ચોથીને નથી કરાર. ૩

ચોપાઈ.—સુંદરે એવાં કહ્યાં વચન, રાગ્નનું નવ માન્યું મન; સુંદર એમ
નહી એ લગાર, જેમ તેમ ભેળી તેડો નાર. ૧ વેહેલમાં એશી ત્યારે આવે
ત્યારે રાણી મન ધણું ભાવે; સુંદર ફેરવણી કરે અપાર, જેર ચાલે નહીરે
લગાર. ૨ રાગ્ન કહે હવે વેહેલા થાગ્યો, તમે પોતાને મંદીર જાગ્યો; સુંદર
ત્યાથી હૃયો તેણીવાર, પછે ઘોડે થયો અશ્વાર. ૩ વાગીયાં નગારાં દોલ ની-
શાન, નહી પોધારે મુખથી વાણુ; આગ્ન સુંદર સમો નહી કોય, એવી વાત
નગરમાં હોય ૪ **પુરવછાયા.**—સુંદર આગ્યો ધર વીખે, સરવને કરી જુ-

હોર; આકર સડિ પાછા વળ્યા. ત્યારે બોલી રતુકાર. ૧ આવો આવો વીર
માહરા, ભોજન કરીને જાઓ; પાણી ડિનાં છે સહી, ઝટપટ વહેલા નાઓ.
સુંદર મહોલમાં આવીઓ. ત્યારે ભીડમાં દ્વાર; રતુકાર ઘરમાં ગઇ, ભોજન
ને શી વાર. ૩ કુળવંતી બોલી રાહી તુજને એવડું શું થાય; તાંસળી પકીછે
ચોકમાં તું ત્યાં લઇને જાય. ૪ ચોપાઇ.—તાંસળી લીધી કામન, માંહે
ખીચડ પાપડને અંન; તે તાંસળી લઇ ચાલી દાસ, આવી ઊભી સુંદરની પા
સ. ૧ જમો જમો વીર માદરા, હું તો વારણા લેકિ તાહરાં; સુંદર બોલે ન
હી લગાર, જાંખુ મુખ દીડું તેણીવાર. ૨ સાચુ કહોને મારા બ્રાત, જે હોય
તારા મનમાં વાત; ત્યારે સુંદર કહે છે લો જુહાર, મારે મરવું પડશે આવાર.

પુરવછાયા—રાગ્નએ મુજને કહ્યું કિનણી કરવી સાર; વેહેલે બેસી આ-
વળે, તમે નરને નાર. ૧ પચાસ રાણી માહરી, આવે સરવે જાણ; નગર
લોક સરવે આવશે, કહ્યું વચન પ્રચાણ. લે શહેરમાં ડંડેરો ફરવો, કાલે જશે
જાંણુ તે માટે તુજને કહુ મરણુ આવ્યું નીરવાણ. ૩ આગર જશે માહારી,
તે માટે મરવું સાર; વચન એવાં સાંભળી, તવ બોલી રતુકાર. ૪ ચોપાઇ.
એમ કહી ચાલી રતુકાર, આવી જ્યાં કુળવંતી નાર, પાઠ સાંભળો કહુ વચન.
મુરખો મરે છે આણે દન. ૧ મુરખો મરેતો આપણે દુખ હોએ, રાગ દંડ લી
એ ત્યાં શોએ; દરશન કરવા જોવું કામન, એમાં કાંઈ ન બેસે ધન. ૨ તવ
બોલી કુળવંતી નાર, મુખો તારવારે જાંજન; પરાણે પુણ્ય આપણે થાએ,
સાચુ કહુધું મોરી માએ, ૩ રાંડ તારે મન એ ભાવે, તણુ વેહેલ મંગાવી લા
વે; એવાં વચન કુળવંતીએ કહ્યાં, તે મરવે રતુકારે લહ્યાં. ૩ **પુરવછાયા**
વચન એવાં સાંભળી, તતક્ષણ આવી વાર, વહેલ તણું મંગાવો સહી, એ
કહેતી રતુકાર. ૧ તે ઘડી વેહેલ મંગાવી ત્યાં, છોડી આગળ મોઝાર; કમોડ
ત્યાં ભીડવીયાં, મુરખા પાસે તે વાર. ૨ આખી રાત જિનગરે, વેહેલ ગુથણી
હોએ; માફ તેના દાલીયા, તે કળી ન શકે કાએ. ૩ માહે એક મુકી રાત્યા
સહી, તણુ તણુ મણુની સાર; તીર દોરીએ દેખવી સહી, હીકમત કીધી ના
ર. ૩ **ચોપાઈ**—એવી હીકમત કીધી નાર, પ્રાતુશકાળ થાયો તેણીવાર;
ત્યારે મનમાં કર્યા વીચાર, હવે શું કરીએ નીરવાર. આગળ આપણુ જઈ
એ સોએ, જેમ વાત પ્રગટ ન હોએ; રાત બે ધમીકા ત્યાં રહી, કુળવંતી લે

તતખર થઇ. દાતણ પાણી કીધું કામન; બે ધડીક રહી જામન; વેહેલ જોત-
 રી તેની ધડી, તેમાં ફૂલવંતી બેઠી ચઢી. ૩ ચાર વેહેલ ચાલી જોટલે, ગામના
 ઘોડા ચાલ્યા તેટલે; શકટ પેઢીયા છે ત્યાં અપાર; સરવે ચાલ્યા નગરથી બા-
 હાર. ૪ જાન્યું છે ત્યાં એક જોજન, માતાનાં કરવાં દર્શન; કોઈ ઘોડે થયા અ-
 સ્વાર, કોઈ વેહેલે બેઠા નીરધાર. ૫ લીધાં શ્રીફળ સીંદૂર ધુપ લીધાં ઘાટ-
 ડી મોહોડીયા અનુપ; હરખ આણે તે નરને નાર, મેજો માતાને થયો અપા-
 ર. ૬ આખુ નગર નીસરયું બહાર, સુંદર ઘોડે થયો અસ્વાર; આવ્યો આ-
 વ્યો તે રાજદાર, રાજજી હવે કેટલી વાર. ૭ વેહેલા થાઓ તમે રાજન-
 આગળ ચાલ્યાં અમારાં કામન; સુણી રાજ ઉઠ્યા તેણીવાર, ઘરમાં ઉતાવળ
 કીધી નાર. ૮ સુંદર નારી આગળ જાએ. તમને કેમ અશુરજ થાએ; એવાં
 વચન કહેછે રાએ, પછે રાણી ત્યાં તતખર થાએ. ૯ પુરવઠાયા--વચન
 એવાં સાંભળી ઉતાવળી સર્વે થાએ વસ્ત્ર અવળાં પેહેરીયા આભુપણુ ભૂલી
 જાએ. ૧ કોઈએ તેલ માયે ઘાલ્યું નહીં, આંજણુ આંખે ના હોયે; સડ ડીક
 થઈ ઉડીયાં મેલાં ગાંડાં દોડ્યાં જાએ. ૨ તેને જોઈ બહુ હરખીયા, તે ભદ્ર
 સેન રાએ અસ્વારી આગલા થઈ, સડ સેન ચાલ્યું જાએ, વેગે વહી સડ આ-
 વીયા, ભદ્રકાળી મા ત્યાંયે; ભદ્રકાળી માતા કહેવાએ, સરવે લોક તે આવ્યા
 ત્યાંયે. ચોપાઈ--દેહેરા ઉભા કીધા મહારાજન તણુ ખડા કીધા રાજન
 સુંદર વેહેલ છોડી એકાંત, ચીંતાથી મન નહી કાંઈ શાંત. ૧ રમે ખખર પડે
 ત્યાં રાએ આખર તો નથી ઘરમાંહે; તે માટે ખીલેછે મન. રમે વાત જાણે
 રાજન. ૨ પોતે પોતાનું કામ થાયે; કચેરી ભરી બેઠા રાએ, મોટા મોટા સા-
 હુકાર આવે, તેતો રાજને મનડે ભાવે. ૩ રાગ રંગ થાયે અપાર, રાજ પા-
 સે બેઠા કામદાર; લોક સરવે હલમલ કરે; માતાને નીવેદ ધરે. ૪ પુરવ-
 ઠાયા--નીવેદો નાના તીધ તણાં, જઈ મુકે રાજન; સ્તુતી કીધી અતી ધ-
 ણી. પાસે બેઠા પ્રધાન. ૧ ભક્ષ દીધું ત્યાં સહી પછે આવ્યા સભાએ; કચેરીમાં
 બેઠા સહી; ભોજન તતખર થાયે. ચોપાઈ--રસોઈ થઈ ત્યાં રાજન આવે
 ચાલો જમીયે પ્રધાન, સાહુકાર બેલે તેણીવાર; અમ ઉતારે જમશે કામ-
 દાર. ૧ અમને ગરીબને દીયો માન, પ્રધાન જમવા બેલો રાજન; મોતીચંદ
 એમ કહેછે સોયે, રાજને કહે વાત ન હોયે. ૨ અમ ઘેર જમે કામદાર, ત્યાં

તેડવા આવી રતુકાર; ચાલો ચાલોરે મારા ભાઈ. ભોજનની તઢધારી ઘઈ.

પુરવઝાયા —ચાલો ચાલો વીર માહરા, કરવા ભોજન; રસોઈ ઠરીને જાયછે વાટ જુવે કામન. ૧ તવ રાજ્ય મુખથી બોલીયો, એ કેમ જમે કા મદાર; ભોજન નાના વીધ તણા, જેને સ્ત્રી ચાર. ૨ હશીને સુંદર પરવર્યો, આવ્યો પોતાને દાર; ખમા ખમારે વીર માહરા, એમ વદતી રતુકાર. ૩

ચોપાઈ—ખમા ખમા વીર મારા, હુતો વીધન લેકે તાહરાં; ચાલે રસોઈ ઠરીને જાએ, આવો આવોરે તંબુ માંહે. ૧ સુંદર તંબુમાં ગયોતેણી વાર, ત્યારે બોલી કૂળવંતી નાર; મૂવાને આગો બેસાડ સોયે, મુખ દેખુને પાપજ હોયે. ૨ તાંસળી વચમાં પડી છે જાણુ, આપ પીટયાને પ્રમાણુ, ત્રાંસળી લઈને કર મોઝાર, તેમાં એકું જુંકું પીરશુ નાર. ૩ સુંદર આગળ મેચું સહી, માંહે ખીચડી પાપડ અત્ર, સુંદર કવલ ભરે નહી, ભલો તું જગજીવન ૪ મીકું જાણુ નાંખીયુ માંહે પાણી નાંખ્યુ સોયે; ગરીબ સરવે જમે ખરા તેને પણ આ દુખ નોયે. ૫ એમ કહીને ઉડ્યો. કવલ ભર્યા બે ચાર; માન દીધુ તે અન્ન દેવને, આવ્યો સભા મોજનર. ૬ પાન સોપારી મુખમાં ધરી. લવીંગ એલચી સાર; તે ચાલતે આવીયો, ઘડી નવ લાગી વાર. ૭ રાજ્ય વાણી બોલીયા, શું જમીયા કામદાર; વેહેલા વેહેલા આવીયાં કાંઈ ન લાગી વાર. ૮ સુંદર કહે સુણો રાયજી, મુજને એક વ્યસન; કસુંબો ચડ્યો નહી, ભાવ્યું નહી કાંઈ અન. ૯ **ચોપાઈ**.—એક પડ્યુછે મુજને વ્યસન, કાંઈક કુગો કર રાજન; તારે મુજને ભાવે અન, સત્ય માનીયે મુજ વચન, તારે મીઠાઈ દીધીછે ત્યાંએ, શેર બે લેઈ સુંદર ખાએ; ખીજી મીત્રોને વેંચી દીધી ઘણા દીવસની ભુખ શાંતી કીધી. ૨ પછી રાજનની રાણીયો જેહ, કૂલવતાને કહાવે તેહ; તમને મળવાની ઘણીછે આશ, અમો આવીએ છીએ તમ પાસ **પુરવઝાયા**.—કૂલવંતીને કહાવીયું, તું સાંભળ ચતુરસુજાણુ, સામથી કરજો તમો અમો આવુછું પરમાણુ ૧ તાયે કૂલલાં ચાર મંગાવીયાં, ગલાલે ભરીયાં સાર; હીકમ્ત તાં એવી કરી; વળી ત્રાંસ મંગાવ્યાં ચાર. ૨ **ચોપાઈ**.—ચાર કુડલાં મંગાવો સાર. વેગેથી તાં મેલાવો નાર; સોમચંદને વીરચંદ પાળ કુડલાં ચાર મંગાવો તતકાળ. ૧ વહેલી થા તુ રતુકાર આવશે ભદ્રસેનની તાર; વળી નાટક કળા કરવી, તેની આંખ ગુલાલે ભરવી ૨ આંધ્યાં કુડલાં

ચાર પર સોએ, દોએ નારી વીચીક્ષણ હોએ; ચાર તાંસ તે છે પ્રમાણ કુડ-
 નાં પાસે ભરી મુક્યા બનણ. ૩ આવે આવી નારીને સર્વે મળી, રથ મંડળી
 કીધી વળી; ત્યાં આવીને કિલી સરવે, ખોલેછે બુખથી બહુ ગરવે. ૪ વાહલાં
 આઓ કુળવંતી નાર, નીકળ માંહેથી બહાર; તવ નીકળે જ્વેવાને પુર, ચાલી
 જેમ જુથ કરતાં શુર, ૫ ચાર મુક્તાદળે ભર્યાં જેહ, ઓઢીને નીસરી છે તેહ
 કચુકી છે લીરાએ ભરી. રથમાંથી બહાર નીસરી. ૬ નારી નીસરી રથથી
 બહાર, બળે વીજળીનો થયો ચમકાર; રતુકાર ચતુર બહુ હોય; લીલાં તાંસ
 ભરીરે દોય. ૭ તેતો ઠમકે ધરતી પાએ; ઉતરતામાં કરીયો ધાએ; થયો ગ
 ગાલ તણા ધમધોર; નારી બહુ કરે છે શોર. ૮ રથ દુલે જડી કામન થાલ
 કાથે ગ્રીડી ભામન; ધા કર્યો ગણાવનો સાર ગણ બીજે રથે વહી નારાજેમ
 કેસરી ગજ ઉપર ધાંએ રતુકાર તે પેરે વેએ; બેહુ બ્યાકુળ થઈ છે તાં નાર
 તેતો રથ ફરીવળી ચાર ૧૦ નારી કહે સુંદરને ધન જેને ચાર ૩૬ ભામન
 આપણુ દુરમુખ સરવે નાર ધન ધન સુંદર કામદાર ૧૧ રાગએ માણસ
 મુક્યુ તેહ, બસ કરો હવે કહ્યું તેહ; તારે પછી વળી કામન નારી કહેતી
 બનએ ધન્ય ધન્ય ૧૨ પુરવછાયા—રાગ રહ્યત સજી જણા. પરવરયા
 તે વાર રથ વેંઝાવી નીસરયા, આઠ્યા તાં કામદાર જેજન એક બાવું સહી
 આઠ્યાં નરને નાર; તંગ હુટ્યો ત્યાં અશ્વની, ફેડે રહ્યા કામદાર. ૨ ચોપાછ
 જ્યારે પાછળ રહ્યા કામદાર. ત્યારે વાહંદ બોલ્યો તેણીવાર; વાહંદ લાડમે
 રાગનો કહેવાય તેતો આવીઓ કાણમાં તાય. ૧ લાગ જેધને કરતા વાત.
 તમે સાંભળો પ્રથ્વી નાથ, સુંદર માન નહી ધર માંહે. સાચુ કહ્યું તમને સ
 એ ૨ પરીક્ષા મે એની કીધી રાએ જામ્યા પછી બશેર કેમ ખવાએ; બશેર
 શીકાઈ ખાઈને સોય, બહી રીતે જમે જે કોઈ ૧ સ્ત્રી અન પુર ન આપે
 કાંતો મુરખો કરીને થાપે તમે વિચાર કરોને રામ જામ્યા પછી તરત ન
 અવાય ૪ પુરવછાયા.—મન એના મળતા નથી સ્ત્રી ન પીરસો અન;
 નો માટે કરો પારખુ સત્ય કહુ વચન ૧ એક પારખુ છે એહતુ જેડે બેસે
 નર નાર; એમ કહો એને સહી નીચે કહે નકાર ૨ તમે પણ જેડે બેસજો
 રાણીજીની પાસ; તેજ પ્રમાણે બેસારીએ, સુંદર કુળવંતી પાસ ૩ ચોપાછ.
 સુંદર આવી પુગ્યો તતકાળ ત્યારે મુખથી બોલ્યો તે ભૂપાળ; ફેડે કેમ રહ્યા

દીવાન, રાજાએ ધણું દીધું મા. ૧ એક વાત કહુ કામદાર, જોડા જોડ ખેસે નર નાર; નગર તણા જે શેઠ શાહુકાર, તે પણ ખેસે નર ને નાર. ૨ એવાં રાજાએ કહ્યાં વચન, તવ સુંદરતું ન માન્યું મન; એવું કેમ થાયે રાજન; માણસમાં થાશે હાંસન. ૩ આપણો નહીં એમાં તોલ. માટે વિચારી બોલીયે બોલ. રાય કહે ખેસતું આ ધડી, રાજા રથપર બેઠો ચડી. ૪ પુરવઠાયા. રાજા બેઠો વેહેલ ચડી, સુંદર કરે વિચાર; આખર તો જાશે ખરી, મરણ આ બ્યું નીરધાર. ૧ રાજા વળતુ બોલીયો, વહેલા થાઓ કામદાર; નહીં ખેશ સુંદર કહે, પેચુડી પડે નીરધાર. ૨ રથમાં બેશું રાયજી, ટળે પેચુડી તાત; માટે માફજ કીજીએ સાચી માતો વાત. ૩ ચોપાઈ.—રાજા કહે મુણો કામદાર, વેહેલ પર ખેસો લગાર; સુંદર નઘણે આંસુ ભરે, વાલંદ આંખ મીચી આળો કરે. ૧ તે વાત વળતી રતુકાર, તું સાંભળી કુળવંતી નાર; રાજા વહેલમાં બેઠાસાર, તમે ખેસાડો કામદાર, ૨ રાજા કહે છે વારમવાર, તમે વહેલે ખેસાડો કામદાર; કુળવંતી કહુ મૂખે વાણુ, રંડા ઘેલી દીસે છે અજાણુ. ૩ ૨ તુકાર કહે ધડી તૂ બેસાર, જેમ આખર રહે કામદાર; માઈ વચન માતો તમે સાર, નવ કહેશો મુખથી નકાર. ૪ ત્યારે કુળવંતી કહે સાંભળ તું સહી એને બેસાર રથમાં લઈ; કેજે નવ જીવે મારા સામુ, હુ તો મૂખ જોધને કેમ ખમુ ૫ આહુ જોધને તું એને બેસાર, તારે ગમેતે કર તુ નાર; મેં તો તાર માન્યુ આ વાર. નહીતર માનુ નહીં લગાર. ૬ ત્યારે દારી કહે તેણીવાર, આવો વેહેલ ખેસો કામદાર; નારી બોલાવે વારમવાર; વેગે આવોને રથ મોંઝાર. ૭ તમ વીના ન ચાલે ધડી, તમે ખેસો રથપર ચડી; એમ માન દીધું રતુકાર, રાજા વિરમે થયો તેણીવાર. ૮ પુરવઠાયા.—આવો આવો વીર માહરા, હુ જાગીં તુજપર જલીહાર, રાણી સાદ કરે સહી, વહેલે ખેસો લગાર. ૧ ત્યારે સુંદર વળતો બોલીયો, પેચોડી પડે જાણુ; તે તો તુ જાણુ ખરી મુખે વહે નીરવાણુ. ૨ એક ધડી ખેસો તમે, શીકર નહીં લગાર; એમ કહી કર તાણુતી પોતે તે રતુકાર. ૩ ચોપાઈ.—ત્યારે વહેલે બેઠો કામદાર, પગને બોડી પોતે લગાર; બે પગ પછડે મુક્યા જાણુ, જાડે વહેલ રાજાની પ્રમાણુ. ૧ સા- માસામી વાતો કરે, રાજા હરખ અતીશે ધરે; રાજા મુખથી બોલ્યો સોય, માંડવીની ઉપજ કેટલી હોય. ૨ નામ વિરપુર જે કહેવાય તેની ઉપજ કેટલી

થાય; સુંદર બોલ્યો તેણીવાર, વીરપુરના સાઈ હજાર. ૩ માંડવીએ જે દાણુ
 લેવાય, પાંચ લાખની ઉપજ કહેવાય; વાત કરે રાજ કામદાર, વિરમે પામી
 કુળવંતી નાર. ૪ પુરવછાયા.—કુળવંતી વિરમય થઈ, વિચારયું નીજ મન
 મુરખો ચતુર દીસે ખરો. મુખ લેખુ દીયે રાજન. ૧ એમ જાણી નાંહાણીયુ,
 પાંસો દીઠો જાણુ; જોતામાં રાજ થઈ, વાગ્યુ મોહન બાણુ. ૨ જેની પુકજ
 દીપતી, તેનુ મુખ સૂભ હોય; એવુ જોઈ ચટકો કર્યો, ત્યારે સુંદર પાછુ જોય
 ૩ આ ચટકો વીંછી તણો, પાછું જોયું તે વાર; તે જોઈ મોહ પામી ખરી,
 અચરત પામી તે નાર. ૪ વદન અતી રણીઆમણુ, મૂછ વાડી હોય, હેમ કડાં
 છે હાથમાં વેઠ વીંટી રહી સોય ૫ નવલખી ઊતમી સોભતી, હાર મોતીએ
 જડાય; બાહે બાબુબંધ બેરખા, માહે હોરા રતન જડાય. ૬ વળી ચટકારે
 કર્યો કામની, સુંદર મુકે નીશ્વાસ; રખે ધંકા દે મુજને, તો હમણાં થાશે હા-
 સ્ય ૭ એમ કરતાં કકિતક થયું, રાણીનો વીસર્યો હાર; નવ લાખ મોતી તણો
 વીસરીયો તે હાર. ૮ દેવીના દેવળ વીખે, ભૂલી રાણી હાર; એવુ સુણીને ઉત-
 યો, સુંદર તેણીવાર. ૯ ચોપાઈ.—ત્યારે રાજન મૂખે કહે વાણુ, સુંદર શ-
 ણો કહે નીરવાણુ; રાણીનો હાર હુતો જોહ, ભુલ્યા ભદ્રકાળીમાં તેહ ૧ એકું
 સુણી સુંદરે ભીડી લામ, આજા ધો હું જઈ તે કામ; કાણુમાં લાદને આનુ
 મહારાજ, એતો ખીજન તણુ નહી કાજ. ૨ વળી વીચારયું સુંદરે મન, ભડું
 કીધુ શ્રી જુગજીવન; મને કૂળવંતીની ખીક ભારી, લાત મારી પાડત એ ના-
 રી. ૩ તે ભયથી છુટ્યો આણીવાર, તે તો કૃપા શ્રી દેવ મોરાર; આજા
 લઈ હાર લેવાને જાય, પછે કૂળવંતી રૂવે રથમાંહે ૪ વળી મૂખથી બોલે છે
 એમ, રતુકાર કર હવે કેમ; એના ગુણનું પારખુ નહી કીધુ, મેં તો દુઃખ ધણે-
 ૩ દીધું ૫ તે મને કીધો બહુ ઉપદેશ, મેં તો માન્યો નહી તે લેશ; કદી કીધી
 ન એશું વાત, ૩૫ ગુણુ ભર્યા વીખીયાત. ૬

સુંદરના વીચોગથી ફરી વીલાપ કરેછે.

ચોપાઈ.—રદન કરવા મોંડયું ત્યાં નાર, સાંભળરે તું રતુકાર; એજે ગયે
 આશે અવતાર, તું કંથ વીના સુનો સંસાર, ૨ કંથ વીના ધિક અવતાર, તુને
 સાચુ કહુ રતુકાર; ધેર વેગે આવે ભરથાર; કૃપા કરે જો વિશ્વાધાર. ૨ કં-
 થ વીના સાચરે નહી માન, કંથ વીના ઉજડ ધર રાન, કંથ વીના મેહેલ મસ-

જ્ઞાન, કંથ વીના નારીનું માન. ૩ કંથ વીના ન વહે સુકન. કંથ વીના ન શોભે તન; ક્યારે થાયે કંથ દરશન. એમ કરી રૂવે કામન. ૪ કંથ વીના સુની સુજ દેહ મેતો કીધા ન એસુ નેહ; ફરી આંટા ન ચોરીમાં ચાર, પ્રિતેઆ ગોળ્યા નહી. કંસાર. ૫ એવું સુણી બોલી રતુકાર તું સાંભળ ઘેલી કુળવંતી નાર; શાને દુખ ધરે આ વાર, એ પાપીને માર પેન્નર ૬ એહુ જુહુ પીરશુ અન્ન પેટ ભરીને આપ્યું ભોજન; શુ રૂદન કરેછે નાર, એ પાપીને માર પે ન્નર. ૭ પંડ્યાને ઘેર ભણતી તું જાર તે દાહાડાને એ મુરખો સાર તે ઉપર શો આવડો પ્યારે; એ મુરખાને માર પેન્નર ૮ તેનું તુ નવ જોતી મુખ તે દોડે કેમ થાશે સુખ; ફેગટ દુખ ધરે નીરધાર એ પાપીને માર પેન્નર. ૮

પુરવછાયા—વચન એવાં સાંભળી; બોલી કુળવંતી નાર; મેણા મુજને દે ખરી, ભલી રતુકાર ૧ સુંદર મારો સાહબો, હું સુંદરની નાર સુંદર વીના હું સું કંઈ, મારો ધીક ધીક અવતાર. ૨ મે આવું જાણ્યું નહી; સુંદર એ કામ દાર હવે હું એની દાશી હું શ્રી મારો સાચો ભરથાર ૩ આવે તો હમણાં વરૂં કંઈ વળી ફેરા ચાર; હેતે પ્રીતે ભાવશુ એને જમાહુ કણસાર. ૪

ચોપાઈ—સવારે આવસે ભરથાર. એતો લેવા ગયોછે હાર સામગરી આપણુ જઈ કરીએ. આવેતો વેળે ફેર ફરીએ. ૧ વહેલી થાને તું રતુકાર, યદશા લેને તું જાને જાનર; તલ જવ ને મીઠળ નાગાહડી, લલ/આવતુ આની ઘડી ૨ એક વીપ્રને તેડી લાવે લાયેવાળો ઝટ મેળાંવે; ત્યારે રતુકાર કહે સુણુ ભામ; એતો કિતાવળનું નહી કામ. ૩ વાત કહુ તે મનમાં ધરજો, આવ્યા ફેરે ગમે એમ કરજો; ગતી ગોવીંદની ન કળાય, લગ્યા લેખ હોય તેમ થાય. ૪ એમ કહીને કર્યો ઉપદેશ. કુળવંતી સુણે નહી લેશ; અતી આનંદમાં બની ઘેલી, સજ્જન પાથરી પુષ્પની વહેલી. ૫ પછી જોઈ રહી ત્યાં વાટ, ન આવ્યો નાથ થયો કચાટ; એકડાં રહીએ આણે હામ. ઘણી ગઈછેવીતી ત્યાં જામ. ૬ સુંદર હાલ લખ પાછો વળ્યો. ફેરે ફેરો સર્વ ફળ્યો; રસ્તે થાય છે માન સુકન, ત્યારે પોતે વિચારયુ મન, ૭ જોઈવરીએ તે રથ મોઝાર, જોડો માટે કોપી હશે નાર; પ્રભુ તુજને ગમે તે ખરું, હુંતો ધ્યાન તમારું ધરું. **પુરવ;**
છાયા—હરણુ ડાખાં ઉતરે, વશીયલ ડાખો જાય; કળકળાચો કળકળ કરે અરથર ધરજો હાય. ૧ તો પણુ ચાલ્યો આવીયો, પોતે નગરની ખાસ;

દરવાજા બીડ્યા ત્યાંહાં, દેખી થયો ઉદ્ધાસ. ૩ થાક્યા સઉકો આવીયા વેગેસુતા
 સાર; સાદ કરે સુંદર ધણુ, કોઇ બોલે નહી લગાર. ૪ **ચોપાઇ.**—સુંદર સાદ
 કરે છે અપાર, પોળીયો ન બોલે લગાર; જાગે જે કોઇ ધનનો ધણી, જાગે જેને
 ચીંતા ધણી. ૧ જાગે રાત અંધારી ચોર, જાગે ધન વરસતો મોર; જાગે જેના ધ-
 રમાં સાપ, જાગે જે દીકરીનો આપ, ૨ જાગે જેને માથે વેર, જાગે જેને બહુ
 શીકર; જાગે જે કોઇએ જાત, જાગે જે સકુળની નાર ૩ પોળીયો જાગ્યો નહી
 લગાર, સુંદર ઉભે તેણે ઠાર; શ્રમ પડીયો થાક્યો સહી, અરે દધા જાગે તે કહી
 ૪ **પુરવઠાયા.**—દોહોડ પોહોર રેણી ગઇ, ઉઠ્યું નહી ત્યાં કોય; સુંદર આશા
 છોડીને, વીચારે મન સોય. ૧ છેલ્લા સાદ કરે સહી, સુણતાં ઉઠે કોય; તો
 તો કામ સરે સહી, નહીતો વીપરીત હોય ૨ **ચોપાઇ.**—સુંદર સાદ કરે
 દશ આર, પોળીયો ન બોલે લગાર; ત્યારે મનમાં વીચારે વાત, હવે ધણી
 ગઇ છે રાત. ૧ એક રૂડી દીડી પરસાલ, માટે સુધ રહુ ત્યાં લગાર; ઘેર
 સુવાનું ન સૂખ હોય, કાટલ ગોદડી પાથરે સોય. ૨ ચોશળ પાથર્યો તે
 જીવાર, સુંદર સૂતો ત્યાં નીરધાર; દાલ તરવાર ઓશીગે મુકી, પછે સુંદર
 પડીયો છે જુકી. ૩ ત્યાં ઊંઘી ગયો કામદાર, એક વીંધનથયું તેણીવાર; થાકી
 ગયો હતો પ્રધા, નાંદ્રામાં નહી તેને ભાન. ૪ **પુરવઠાયા.**—ચંદા વેગી વાદળાં
 જળ વેરી શેવાળ; પુરવ વેરી નાંદ્રા ધણી. મળને વેરણ જળ ૧ તેમ સુંદરને
 નીપજ્યું નાંદ્રામાં તે કામ; મનની વાત મનમાં રહી, અકળગતી શ્રીરામ. ૨ મ-
 જીધર મોટો નીસર્યો, શરવા દરથી બહાર; ખુશબો આવી તેહની, આવ્યો
 તેણે ઠાર. ૩ **ચોપાઇ.** જ્યાં સુંદરે કર્યો આરામ, બોરીંગ આવ્યો તેણે કામ; છાતી
 ઉપર બેઠો જાણુ, સુંદર લહેર ખાતો પ્રમાણ. ૪ સુંદર નાંદ્રા આવી અપાર,
 તે તો જાગે નહી લગાર; ચુવા ચંદન પેમલ અંગ. તેને આનંદ પામીયો
 રંગ. ૫ ફેણ ચઢાવી ડોલે અપાર, અધાર નાંદ્રામાં છે કામદાર; તેને સુધ નહી
 લગાર, પાણુ ફેરવ્યું તેણીવાર. **પુરવઠાયા.**—૬ સુંદરે પાણુ ફેરવ્યું. કર અડખે
 તેવાર; ભોરગને વાગ્યું સહી. તેને કર્યો ચટકાર ૭ લાથ તણી જે આંગળા,
 તેને કરડ્યો અપાર; હળાહળ ચડી ગયું, ઉઠ્યો ત્યાં કામદાર. ૮ **ચોપા-
 ઇ.**—જેવો ઉઠવા ગયો કામદાર, લેહેર આવી પડ્યો તે ઠાર; તેનો પડ-
 તામાં ઝટ ગયો પ્રાણ; તે તો વાત ન કોઇને જાણ. ૧ રાત અજવાળ

ચટકી અપાર, સોડ તાણી સુતો કામદાર; સખવત થયું છે શરીર, તેને કા-
ન પાએ ત્યાં નીર. ૨ એક કહિતક કારમુ હોય, ગતી હરીની કળે નહી કાપ.
એક ધાંચણુ પુત્રી નીરધાર, તેતો રહે છે નગરથી બહાર. ૩ મંત્ર જંત્ર જાણે
છે અપાર, તેને તાગી સુકી ભરથાર; પાસે દ્રવ્ય તણો નહી પાર, મન માન્યો
બોળે ભરથાર. ૪ તેતો ફરવાને નીસરી બહાર, શરતાં ફરતાં આવી તે દાર;
સુતો દીઠો પુરૂષ નીરધાર, જોઈ મનમાં કયો વીચાર. ૫ ડાકણુ પુત્રી જોઈ
સજી અપાર, જે હોય તે મારો ભરથાર; ઉભી રહી ત્યાં ટગમગ જોય, સોડ
તાણીને સુતોછે સોય. ૬ તેતો મુખે બોલી તેણીવાર, ઉઠો ઉઠોને મુજ ભર
ચાર, સોડ જાચી કરી જેટલે, સુંદર સુતો દીઠો તેટલે. ૭ આજ સફળ હવે
અવતાર, હુંતો રૂડો પામી ભરથાર; મારા ભાગ્ય તણો નહી પાર, આજ ત-
રૂથા શ્રીગુગદાધાર. ૮ **પુરવછાયા**—હરખીજેતાં મન મનવીખે, ડાકણુ પૂત્રી
સાર; છેડો લઈ ઉચો કયો, દોઢો ત્યાં કામદાર. ૧ જિજ્ઞેષીથી આવીયા, ની-
દ્રાણુ મુજ સ્યામ; બોલો બોલો મુજ થકી, પોચે મનની હામ. ૨ બોલાવ્યો
બોલે નહીં, આતે શું કહેવાય; અંગ બધુ તેજોઈ વળી, કરડ્યો મણીધરત્યાંય
૩ ડંસ કયો છે આંગળી. તે જોયો કામન, વીખ વાળું આણી ધડી, દુર કર
વીધન. ૪ **ચોપાઈ**—ડર્યો દીઠો આંગળીએ ભોરંગ, તેતું ઝેર ચડ્યું છે અંગ
હમણાં જીવતો કરે ભરથાર, ઝેર ઉતારે આણીવાર. ૧ અંગળી મુખ લઈને
સાર, મંત્ર ભણીને સુશી તેણીવાર; ઘડીકા બે થઈ જ્યારે, પ્રાણુ આવ્યો
દેહમાં ત્યારે. ૨ ઉઠી બેઠો થયો કામદાર, જીવે તો પાસે દીઠી નાર. ત્યારે
મનમાં કરે વિચાર, મારી પાસે આ ક્યાંથી નાર. ૩ **પુરવછાયા**—કોણુ છે
રે તું કામની, સાચુ બોલ વચન; ડાકણુ સાકણુ કે વંતરી, કેહેને આને દન. ૧
કરજોડી કહે કામની, સત્ય કહું આ ધાર; હું ધાંચણુની દીકરી, પામી તમ
ભરથાર. ૨ **ચોપાઈ**—સુંદર મુખથી બોલ્યો વાણુ, નારી ઘેલી દીસે છે પ્ર
માણુ; તમે ધાંચી અમે રાજન, ઘેલી થઈને શું બોલે વચન. ૧ ત્યારે નારી
બોલી તેણીવાર, એમાં કોણુ ઘેલુ ભરથાર; તમને કરડ્યો હુંતો ભોરંગ, તેતું
ઝેર ચડ્યું તું અંગ. ૨ તેતો ઉતાર્યું આણીવાર, સજીવન કીધા ભરથાર; નહી
આનેતો ઝેર ચઢવું, હુંતો તમારે ઘેર આવું. ૩ ત્યારે ખીન્યો અતી કામદાર, ત્યા
રે ઘેર હું આવું નાર; પાસે પડ્યો દીઠો ભોરંગ, તેને ઝેર ચડ્યું છે અંગ;

વાચી વાત જોઈ કામદાર, ઘેર લઈ લ્યાં ચાલી નાર. ૪ પુરવઠાયા—ઘેર તેડી સંચરી, આવી મેહેલ મોઝાર; માતા માહરી સાંભળો, હું તેડી લાવી ભરથાર. ૧ પોખો માતા એહને, વેગેમાં લગાડો વાર. ચાર ફેરા ફર સહી, પછે જમાડુ કંસાર. ૨ પછે માતા ઉડી હશી. સામચી કરી તૈયાર; થાળ લીધો હાથમાં, કરવાને આચાર. ૩ ચોપાઇ—પછે કીધો બહુ આચાર, પોં ખવા આવી ધાંચીની નાર; લીધો ચોમુખ દીવડો હાથ, હરખી ધાણું મનડા ની સાથ. ૧ ધુસળ મુસળ રવમને ત્રાક, તેજે પોંખીને સાથું નાક; એડી પેડીને માથે લીધ. ઉતારીને ફેંકી દીધ. ૪ ગળે ઘાટ ઘાડીને તાંણ્યો, છાયા વરને મોંપરામાં આણ્યો; હાથે મેદળ કંકણ ચુડો, હાથેવાળો સાલ્યો રંગ રૂડો. ૫ પછે છેડા બાંધ્યા છે નાર, કંઈ વીધના કર્યા છે આચાર; પ્રાને આરોગીયા કળ્યમાર, લ્યાં તો મંગળ વરત્યાં ચાર. ૬ પરણી ઉઠ્યો રૂડી રીત, પછેતો ઘણી લાગી પ્રીત, હરખ પામી તેની માય, તેને ઉત્તર તો બહું થાય. ૭ પુરવઠાયા પ્રીત બંધાણી તેહને, આવ્યા મેહેલ મોઝાર; પ્રેમે સજ્યા પાથરી, હરખ પામી તે નાર ૮ સજ્જનપર આવ્યો સહી, મુકતાફળે ભરી હાર; આરતિ કીધી તે સહી, ને પોતાનો ભરથાર ૯ પછે પુખ્ત સજ્જન પાથરી, આવ્યો ત્યાં પ્રધાન; રંગ ભોગ કયો સહી, હરખ પામીયો મન. ૧૦ ચોપાઇ—પછે હરખ પામી બહુ નાર રંમ રેણી વીતી ત્યાં સાર; પ્રાતુસકાળ થયો નેટલે, નર નારી ઉઠ્યાં તેટલે. ૧ સોનાની ઝારી કહીએ જોહ, સ્વામી આગળ મુકી તેહ; મુખ મંજન કર્યું તેણીવાર, પછે જોહ્યા ત્યાં કામદાર. ૨ નારી જનશુ અમારે ઘેર, રાગ વાટ જુવેછે બહુ પેર; નારી કહે તમે ખોટી થાઓ, અહીં રહો મન ભાવે તે ખાઓ. ૩ તજવાનું નેવ લેશો નામ, જો જીવ્યાનું હોયે કામ; ઘેર સ્ત્રીછે તમારે સાર, તેથી હંપણ તમારી નાર. ૪ અહીં રહોને લીલા કરો, કહુ વચન તે મનમાં ધરો; તમે તમારું કરોને કામ, પણ જીવાનું માં લેશો નામ ૫ ઝાઝુ જોર ન કરશો રાય, ચડે ઝેરને પ્રાણજ નય, ત્યારે સુંદરને ચડી બહુ રીસ, હમણાં માં કાં છેદુ શીસ. ૬ પુરવઠાયા—રીસ ઘણી ચડી રાય ને. ત્યારે નારીએ કયો વીચાર; જોર કંઈ હું જો નહી, તો મારે મુજને સાર. ૧ હવે ચરીત્ર હુ કહ, સાંભળો મારા સ્યામ; ૬ નારીછું તમતણી, તમે પુરો મારી હામ. ૨ શીવ પુજન મેંતો કરયુ, અરચી જોર અપાર; દીન ઝાઝ

મુજને થયા, હું પામી તમ ભરથાર. ૩ ચોપાધ—તમે સાંભળોરે ભરથાર
 કુતો છુ તમારી નાર; હજ એક થઈ છે રાત; એવી કેમ કરો છો વાત
 ૧ દાતણ પાણી કીધુ તમે રાએ, હવે ભોજન તવખર થાએ; મુજહાથે કરો
 ભોજન, હુંપણ છું તમારી કામત. ૨ કાંઈજેર ન આલે માહાર સ્વામી આ
 પણ ધર તમાર; પછી ભોજન થયું તમઆર, જમવા ઉઠો મારા ભરથાર. ૩
 પછે ભોજન ત્યાં કીધુ રાએ, ભદ્રાવતી વીશે શ થાએ; સત્તા ઉડ્યા પોતે સ-
 જન, રેણી વીતી ઉગ્યો દન. ૪ જુઓ ઘેર આવ્યો કામદાર, જમને પુછો
 તેની નાર; ઘોડો ઠાસો આવ્યો દુવાર, નથી આવ્યો તે કામદાર. ૫ ભદ્રસેને
 તે સાંભળી વાત શુ થયુરે દીનતાથ; ઘોડો કેમઆવ્યો એકસો ઘેર ખખર કડાવે
 રૂડીપેર. ૬ આગ અવળી દોડ્યા અશ્વાર, કાંઈલાધ્યો નડી કામદાર; હાલક
 હેસો થયો થયો ત્યાં જાણુ સારે, રાજ ખોડ્યો વાંજ; જુવો જુવો એ પ્રધાન
 એને શુરે થયું વીઘન; પ્રધાન આવે નહી આ કામ, તો અન્ન ખાવુંછે દરામ
 ૭ નહીતર પાડુ મારી કાય, અગનીમાં બળુ એમ કહે રાએ આઠ દીવસમાં
 આવે નડી, તો અગ્નિમાં બળુ હું સડી. ૮ પુરવણ્યા—અગનિમાં નીચ
 બળુ, એમ વિચારે આપ; એ પ્રતીત્તા માહરી બ્રહ્મહત્યાદીક પાપ. ૧ એવા
 સમ ખાધા સડી, એન નડીરે, લગાર, ઘરમાં કળવંતી રહે; રૂવે ઘણું રતુ
 કાર રૈયત સર્વે કળકળે, સોકાતુર સઉ હોય, સુંદર ખેડો મોહોલમાં, કળી
 સકે નહી ક્રોધ. ચોપાધ—સુંદર ખેડો મેહોલ મોજાર, ચોપટ રમેછે નર તે
 નાર; રાત ગઈછે ઘડીકા ચાગ, સુંદરના પડ્યા પોઆર. ૧ તેજે સમે પ્રદેશી જોડ
 મોહોલ હેડે નીસરીયા તેહ; તે તો વાત કરતા જાએ; નગરમાં થયો છે
 અન્યાય. ૨ રમતાં રંગ મચોછે અપાર છત્યા સુંદર તેને કાર; પછે પાસા
 લીધાછે નાર, બહુ વીધ નાંખ્યા પોઆર. ૩ વાત કરતા પ્રદેશી જાએ જો ન
 આવે સુંદર રાએ; આઠ દીવસે વળી પ્રમાણુ, અગનીમાં બળશે નીરવાણુ. ૪
 નારી સાંભળ કહુછું તુને, હવે શીખ દેને તુ મુને; સારે મુખથી બોલી ભામ,
 મુજ દુખણીતો તુજ વિશ્રામ. ૫ થનાર હશે તે દેશુ થવા, પણ તમને નહી દેહ
 જવા; તમ વીનાતુ નવ રહેવાય, ઘડી એકસો વર્ષની થાય. ૬ મે તો શા કીધા
 અપરાધ, સંતોસ્યા નહી કોઈ સાધ; મે તો દેવળ કુંગર આંધ્યા, તે મે
 દેશ પીયારા ટાળ્યા. ૭ મે તો વગડમાં ખાડીશુ વાટ, મે તો સ્ત્રીના ક

તારા ધાટ, મેતો ટોળામાં નાંખી જળ, કોઇને કુડી ચડાવી આળ. ૮ મેતો
 ગોત્રમાં કીધી સગાઇ, મેતો પરણાવ્યા બેનને ભાઇ; મેતો સાસુને મેણા દીધ
 મે તો એવાં પ્રાશ્નિત કીધ. ૯ **પુરવછાયા**—કાલાવાલા કરે કાનની, સાં-
 ભળો મારા સ્વામ; બેઠા રહો તમ ધરવીસે, જવાનું મુકે નામ. ૧ સુંદર
 વાણી બોલીયો, સાંભળરે તુ નાર; મન ગમેતે કરો સહી, અમે જશુ રાજ
 દુવાર. ૨ જો ત્યાં હું જાઉં નહીં તો રાજ છાંડે પ્રાણ, તે માટે તુજને કહું
 આશે મોટી હાણ. ૩ નારી વળતી આચરી, રાજ છાંડે કાએ; તમને જોવા
 નહીં દઉં, કરો કોટી ઉપાય. ૪ વળી જીવ જશે તમ તણો, સાચી કહું છું
 વાત; રીસ ચડી ધણી મનવીશે, સુંદરે મારી લાત. કામની કહે મારો તમે
 બીજી મારો સ્વામ; તમને જાવા નહીં દઉં, મુકે મનની હામ. ૬ બીજો દી-
 વસ એમ વહીગયો, થયો સંધ્યાકાળ; ભોજન લાવી ભાવતાં, ભરી લાવી
 થાળ. ૭ ભોજન કરીને ઉઠીયા, સજ પાથરી નાર; આવો સ્વામી માહરા,
 ચોઢોને ભરથાર. ૮ રંગ ભોગ કીધો ઘણો સુખ પામી કામન નીદ્રા આવી
 તેહને, પછી સુતો સ્વામીન. ૯ **ચોપાઇ**—પછે નીદ્રા આવી સ્વામીને, ત્યારે
 વિચાર કીધો કામને; માર ક્ષેત્ર ન માને લગાર, માટે કાંઈ કરે પ્રકાર. ૧ ત્રણ
 ભાતનું હીર લીધું સાર, તેનો દોરડો બાંધ્યો તે નાર; સુડો થયો ત્યાં પ્રધાન,
 ત્યારે સુખ થયું ત્યાં કામન. ૨ પોપટ કીધો તે કામદાર, થયો પ્રાતશમે તેણી
 વાર; પાંજરું હતું ધરમાં જોલ, તેમાં પોપટ ઘાડ્યો તેલ. ૩ દુર રાંધ્યું તે પોતે
 નાર, જમો જમો મારા ભંથાર; ત્રણ દીવસ ત્યાં વહીને જાય. પોપટને ચીંતા
 ઘણી થાય. ૪ મનમાં બહુ કરતો વીચાર, દુર લઈને આવી નાર; જમો
 જમોરે પોપટ માહરા, ચર્મદાસી ચરણ સેવું તાહરા. ૫ લટકે કરવા ગઈ તે
 નાર, દૂર મુક્યા ઉંચું કીધું દાર; પોપટ ભાગ્યો તેણીવાર, ક્ષીણમાં તે નીકળ્યો
 બહાર. **પુરવછાયા**—પોપટ ત્યાંથી ઉડીયો, સમળી થઈ તે નાર; વાયુ વેગે
 આવીયો, જ્યાં ભદ્રસેન કુમાર. ૧ ભરજોળન વરસ સોળમાં, પ્રભાવની નીજ
 નામ; કુંવારીકા તેતો સહી, મુડો આવ્યો તે હામ. ૨ બોળા ઉપર બેઠો સ
 હી, હાથ ફેરવ્યો નાર; અરે તું ક્યાંથી આવીયો, મને ભલો દીધો કારતાર.

ચોપાઇ—ભલો દીધો મને કારતાર, પછે ઉંચું જોયું તેણીવાર; એક સમ
 દીઠી ત્યાં જાણ, પ્રભાવતી બોલી મુખ વાણ. ૧ ઉડાએગીને કહે તે;

જીવાર; તમે સમલી તે મારો આઠાર; ધોકો લઇને વળી જોવી ધાએ, સમળે
 ત્યાંથી નાહી જાયે. ૨ પોપટ સુંદર દીઠો તે સાર રાધે કરસન કરે ઉચાર; આજ
 સરલ હવો હે અવહાર, બલો દીધા મને કીરતાર, **પુરવઠાયા**—પોપટ રાખ્યો
 પ્રેમદા, સમળી જીવે તે જગ; પ્રભાવતી ધીરે નહી, કાવે નહી કાંઈ લાગ.
 ૧ સમળી પાછી વળી ગઈ મૂકી મનની હામ; આશા ભગ થઈ કામની
 કરતી ધરનાં કામ. ૨ પ્રભાવતી બહુ પ્રેમથી, પોપટ મૂકે ન લગાર; છાતી
 ઉપર રાખતી, તુ મારો દીલદાર. ૩ **ચોપાઈ**—આવો આવો રાણજીવન
 માર તુજથુ બધાણું મન; હુંતો દુખણી થઈ તે અતી ભામ; મારા જીવ
 તણા વીશરામ. ૧ પોપટ આવોને આપણુ રમીએ, બેળાં બેશીને બેઠે જણુ
 જમીએ; મધ્યાનકાળ થયો તેણીવાર, મોહોલે સુતી પ્રભાવતી નાર. ૨
 દાસી કોઈ નથી તવ પાસ. એકાંતે સૂતીયે અવાસ; પોપટ પાસે રાખ્યોછે
 સહી, તેને ભીડે છાતીમાં લઈ. ૩ કાંઈ જમસો પોપટ રામ, કર રાંધુ હું
 આણે કામ; તેતો જમોને પ્રીતે કરી, નારીએ સજ્જ પાથરી ૪ આવો સુધઈએ
 તે પોપટરામ. મારે બીજનું છે નહી કામ; છાતી ઉપર રાખે સાર, તેને મુકે નહી
 રે લગાર. ૫ પોહોર પાછલો દિવસહોએ. પાસે દાસી ત્યાં આવે સોયે; પોપટ
 બોળામાં લઈ બેઠી બ્યાંહાં. એટલે સમળી આવી છે ત્યાંહાં ૫ દીડી સ-
 મળીને ચડી બહુ રીસ, ઉડદાબેગી છેદો એનું શીશ; ધોકો લઇને ઉડી
 દાસી ધાંચા પૂત્રી ગઈ ત્યાંથી નારી. ૭ દેખી ધોકો નાહી ત્યાંથી નાર, મેતે
 બોયો મારો બરથાર; પછે આવી તે મંદીર માંહે, આશા મુકીને બેઠી ત્યાંયે. ૮
 બોલી પ્રભાવતી તે નાર, સંધ્યાકાળ થયો તેણીવાર; મોહોલ પોતાનો છે એકાંત.
 જોઈ પોપટને થાએ શાંત. ૯ દીપક બળે છે ચારે પાસે, તેણે થઈ રહ્યો ઉગ્ગશ;
 પોપટ કાહાડ્યો પાંજરેથી બાહાર, રાજ પાસે આવી તે નાર. ૧૦ કાંઈ બેસાડી
 પોપટ રામ, મારા પ્રાણુ તણા વીશરામ; સૂખડી લઈ મુકી તે પાસ, તમે જમો. તે
 મન ઉલાસ. ૧૧ રાત પડી ને સુતી ત્યાં નાર, એકલી પોતે મોહોલ મોઝાર;
 દીપક બળે છે ચારે ગાસ, તેના તેજનો બહુ પ્રકાશ ૧૨ **પુરવઠાયા**.—
 પ્રભાવતી સૂતી ખરી, હૈડે હરખ ન માય; સુઝ ઉપર હાથ ફેરવ્યો ગળે
 દોરડો ત્યાં. ૧ દોરી આ રેશમ તણી, નાંખી ગળાને કામ કોઈ પાપી.
 ૨ નારીએ, કીધુ કુકુ કામ. ૨ **ચોપાઈ**—દોરી છોડી તે છુટે નહી, કાતને

કાપી નાંખી છે તહીં, એટલે થઇ રહ્યો કામદાર, દેખી લગ્ન પામી ધણુ નાર. પુઠ વાળી ઉભો કાણુદાર, મુખથી એલે નહી લગાર; તવ નારીએ વિચાર્યું મન, તમે સાંભળો મારા સ્વામીન. ૨ હુંતો છું તમારી નાર; તમે સાચા મારા ભરથાર, ત્યારે મુખથી બોલ્યો કામદાર, તુતો ઘેલી દીસે છે નાર. ૩ અનઘટતુ તે કેમજ હોયે, સુણી હાંસી કરે સૌ કોએ; એતો લાજ ભરેલું કામ, શરી એવું માં લેશે નામ. ૪ પુરવછાયા—ધપે નહી એ મુજને, કરવું કુક કામ; ધરમ નહી પ્રધાનનો, વિચારે મન ભામ. ૧ સુણતાં બોલી સુંદરી, તપી વીરહને તાપ; સાચા સ્વામી છે તમે, અવર ભાઈ ને આપ ૨ એપાઈ.—સાચુ માનો તમે કામદાર તમે સ્વામી ને હું છું નાર; આવો ફરીએ તે આંટા ચાર, ભેળાં બેસીને જમીએ કંસાર. ૧ સુંદર બોલ્યો મુખથી વચન, તુતો સાંભળને કામન; હુંતો રાય તજો દીવાન, એ વાતે પામુ અપમાન. પુરવછાયા.—તમને હું છોડું નહી, સાચુ માનો સ્વણ; જો ના કહેશે મુખ થકી. કાઠીશ મારા પ્રાણ. ૧ તમે નહી જાઓ છવતાં, શીદ પાડે મને શાળ, દીઠી એજળ માહરી, માટે આણુ કાળ ૨ એપાઈ—માટે માનોને માહરી વાત. નહીતો થાશે એકની ધાત; ત્યારે ખીનો ધણુ કામદાર, ભલો ભલોરે તું વીશ્વાધાર ૧ એકે પૂર ન આપ્યું અન, ફાટલ જોદડી કરવા સેન; ખીજ ડાકણ પૂત્રી સાર, તેણે પોપટ કીધો તે ઠાર. ૨ વળતો મુખથી બોલ્યો કામદાર, જેમ કહે તેમ કરું હું નાર; આવો આંટા ફરીએ ચાર, એવું સૂણતાં રાજ થઇ તે અપાર. ૨ ૪ ફેરા ફરીઆ પછે તે ઘડી, તેને વાર ન લાગી વળી; હેતે પ્રીતે જમીયા કંસાર, બહુ લાજ કરંતી નાર. ૪ તે રેણી વહીને જાય, ત્રીજ દીવસની વેળા થાય; એટલે પ્રાત થયો તેણીવાર, દાતણ પાણી કરો કામદાર. ૫ દારીને કહી મુકયું આ વાર. કોઈ આવે નહી આણુ ઠાર, તેની ખબર રાખે રૂડી પેર, નર નારી કીન્દે મુખ લહેર. ૬ દાતણ કરી રહ્યા કામદાર, એક કંડીયો કીધો તખ્તિાર; પછે નારી કહે તેણીવાર, આમાં બેસો તમે કામદાર. ૭ પુરવછાયા—રાયે કંડીઆને જોઇ કરી, બોલ્યો તેણે ઠાર; આમાં કેમ ધાલો તમે, એમ કહે કામદાર. ૧ વલતી નાર એમ કહે, તમે સુણો મારા સ્વામ; કંડીઆમાં પેસો સહી. ચાર ઘડીનું કામ. એપાઈ.—મે ચાર ઘડીનું છે કામ, કોને ખબર ન થાયે સ્વામ; તમને

કહેતાં પડે વિચાર, મારી જીભ કાપું આણીવાર. ૧ પછે કંડીઆમાં પેઠો કા
મદાર, ઉપર ઢાંકણ ઢાંક્યું નાર; સુંદર સમરે સારંગપ્રાણ, મધુસુદનજી સમજીને
માન. ૨ પાંજરેથી છોડો તમે શામ, કંડીઆમાં પેઠો આણે કામ; મારા દુખને
ન આવ્યો પાર, ભલોભલો તું વિસ્વાધાર. ૩ કંડીઆમાં પેઠો સહી, ઘડી થઈ
એચાર; ઉડાએગી જોઈ કરી, રૂદન માંડ્યું નાર ૪ પોપટ સમજી લઈ ગઈ
તે નવ રાખી તપાસ; એન પડે નહીં મુજને, ન આવીશ મારી પાસ. ૫ એમ
કહી ઉડી ખરી, ઘોકો લીધો નાર; દાસીને ઝાલી કરી, મારયા ત્યાં બે ચાર ૬
ચોપાઈ, — આવી જ્યાં પ્રભાવતીની માત, કહે દાસી શુણો નારી વાત;
આઈ નથી અમારો વાંક, વણુ ગુને મારી હું રાંક ૧ વણુ ગુને તે મારી અ
મને, ઝાઝી વાત તે શુ કહીએ તમને; પોપટ આવ્યો હુતો એક પાસ તેને
શમણી લઈ ગઈ આકાશ. ૨ કહો એવડો શો અમારો વાંક, વણુ ગુને મારી
હું રાંક; માતા આવી પુત્રી અવાસ, કહે શાને મારી તે દાસ ૩ પ્રભાવતી બો
લી તેવાર, રોઈ પડી ત્યાં રાજકુમાર; એક પોપટ આવ્યોતો અહીં તેને સ
મણી તે લઈ ગઈ ૪ દાસીએ નવ રાખી તપાસ, સમજી લઈને ઉડી આકાશ;
તેની રીસ ચડી મુને ખરી, માટે દાસીને શીક્ષા કરી ૫ પુરવઠાયા — હવે
શ્રાધ્ધ આવે નહીં, માતા મારી પાસ; રસોઈ કરી હાથે જમુ, હું પોતાને અ
વાસ. ૧ એક ડંડીછે માણીએ, બીડીયાં તેના દાર; ભોજન કીધાં ભાવતાં,
જમાડ્યો ભરથાર. ૨ ચોપાઈ — તે દીવસ એમ વહીને જાય, સંધ્યાકાળ
ની વેળા થાય; ત્યારે સુંદર કહે વચન, તુતો સાંભળને કામન ૧ રાગજો
પણુ લીધુંછે જાણુ, અગનીમાં બળવું નીરવાણુ; આઠ દીવસનો વાયદો હોય,
તેમાં પાંચ વીતી ગયા સાય. ૭ તેનો છે મુજને સંતાપ, નીચે બળશે તારો
આપ; તે માટે હું જાઉં ઘેર, આજ્ઞા દેતું રૂડી પેર. ૪ ત્યારે કહેછે દઉ નહીં
જવા, થનાર હશે તે દેશુ થાવા, તમે રહો સ્વામીજી મુજ પાસ, મુને કરશે
નહીં નીરાશ ૫ પુરવઠાયા. — માંડ્યા પાસા સોગટાં, જે છે નરને નાર
રમત લાગી રંગશુ, તેને પાડ્યા પોઆર. ૧ પ્રભાવતી જીતી સહી, હાર્યા ત્યાં
કામદાર; બીજવાર પછે નાંખીયા, વળી પાડ્યા પોઆર. ૨ રમત ઝડ મચી
રહી, ઠોકા થયા અપાર; રખવાળો બેઠાં સહી, ઢળીતા તે સો ચાર. ૩ ઠોકા
કાને સાંભળ્યા, રખવાળ પોકારેછે જોહ; સાંભળતાં અચરત થયા, જોતાં અ

માં તેહે. **ચોપાઈ.**—સુનોએ સુનોએ તુમ ચાર, દોઝા હોતાહે મેહેલ મોઝાર. ઉસ ખાતર કેહેતે હે તમકુ, રીસ કરગે હમકુ. ૧ સાવચેત બેઠા થઈ જાણુ તવ સુંદર બોલ્યો વાણુ; જાવા દો મુજને નાર, હું તો માનું તમારો ઉપકાર. **પુરવાછાયા.**—નારી વળતુ એમ કહે, ખરી કહુધું વાત; તમને જાવા નહી દઉં. કરશે નહી ઉતપાત. ૧ કાલાવાલા કીધા ઘણા ઘણા માને નહી લગાર; રીસ ચડી મન અતીઘણી, ઘોલ મારી બેચાર. ૨ નાર પડી પૃથ્વી ઉપર મારો ખીજ લાત; તમને જાવા નહી દઉં કહુધું સાચી વાત. **ચોપાઈ.**—જાવા નહી દઉં તમને કંથ, શાને કરોછો કલપાંત; માટે રીસ ઉતારો સ્વામ, પુરો તે મારા મનની હામ ૧ સ્ત્રીએ ચરીત્ર કીધાં અપાર, રીસ ઉતારી ખરથાર; પછે રંગભોગ ત્યાં કીધ, પ્રભાવતીને બહુ સુખ દીધ ૨ સુતર કરે છે મન વીચાર, જેમ તેમ સુધ રહેનાર; એટલે સુતી પ્રભાવતી જાણુ, ભર નીંદ્રા આવી તેને જાણુ. ૩ પછે વીચારે ત્યાં કામદાર, ખરો લાભ આવ્યો નીરધાર; સુતી મુકુ આણે દાર, બારીયેથી ઉતર આણીવાર. ૪ **પુરવછાયા.**—એમ જાણીને ઉડીયો, બારીયે આવ્યો સોય; રાંદવું એકજ બાંધીયું. જેમ ન જાણે કોય. ૧ હળવે હેઠો ઉતર્યા, જેતાં તેણીવાર; બીક ઘણી મનગ વીખે, ધરજે બહુ કામદાર. ૨ ચોડીવાળા જાગીયા જેતાં તેણે હામ; ભુસકો ભારે થયો, બોલ્યા મુખથી આમ. ૩ **ચોપાઈ.**—કોનએ કોનએ દેખો ચારો, સખ રહો તુમ હુંશીયારો; કોઈ ચાકર પડીયા ચોકમાં, દેખો રશી બાંધી હે ગોખમાં, ૧ આપણુ ચોડીવાલો હે ભાઈ, અપને રોટી રાજકી આઈ; લેનાં જરછી દાલ તરવાર, કમરમે બાંધો કટાર ૨ ચોર ભાગ્યો ઉખી બળ્લર, કેડે ઢળીત થયા હોંશીયાર; ચારસે ઢળીત જે કહેવાય, તેતો સુંદર કેડે થાય ૩ રાત બે પોહોર ગઈ છે જાણુ, દીકો નગરશેઠ પ્રમાણુ; નામુ કરેછે પુત્રને બાપ, દીપક બળે ને બેઠા છે આપ. ૪ મોતીચંદ શીવચંદ એનું. નામ સુંદર આવ્યો તેણે હામ; ત્યાંતો આવીને ઉભો રહ્યો, શેઠને સમાચાર મુખથી કહો. ૫ **પુરવછાયા.**—રાખ રાખ શેઠ મુજને, જીવદયા પ્રતીપાળ, ચોર છું રાજતણો, તું મુજને ઉગાર. ૧ પુત્ર પીતા બે જોઈ રહ્યા, હવે કેમ કરશુ આજ; સરણાંગત ઉગારવો, લગ્ન રાખે મહારાજ. ૨ એમ કહીને છડીયા આવ્ય ધર મોઝાર; અસ્ત્રીને કહે સાંભળો, શો કરવો વિચાર.

૩ ચોરને લઈ સંતાડવા, જુવે તપાશી જાગ, ઉગાર તુજને ખરો, પછી ખરું તુજ જાગ્ય. ૪ ચોપાઈ—વિચાર કરેછે નરને નાર, એટલે ઢળીત આવ્યા સે ચાર; ખોલોખે ખોલોખે તુમ સાહુકાર, ચોર આવ્યો તોરે દાર. ૧ ભાગો ભાગે

ઉસકા કમાડ, એસા કામ કરે સાહુકાર; ઢળીત ખોલ્યા તેણીવાર, થરથર કાંપે તે ધર મોઝાર શેઠ કહે કરવું એવું કાજ, જેમ આપણી રહે વળી લાજ; પર પંચ કરીને ઉગાર, માટે પુત્રી ભેગો સુવાર. ૩ પછે ચોરને તે સાદ કીધો, પુત્રી ખાટલા પાસે લીધો; સારે સુંદર ખોલ્યા વાણ, હુંતો છું દેડ પ્રમાણ. તારે શેઠે વીચારયું આપ, જીવ ઉગારું તો એસે ન પાપ; સારે પુત્રીએ ક્યો વી ચાર, દીધો દેડ મુને ભરથાર. ૫ પીતા કહેતે, ચઢવું શીશ નહી તો દુભાય શ્રી જીંગદીશ; જેમ નશીએ લખ્યું તેમ હોય, તેમાં દોશ ન દેશો કાય. ૫ પછે પુત્રીને આવ્યું જાન, ભલું કરશે શ્રી ભગવાન; મારા શીરનોછે છત્રજ એવ; એને અરપું હું મારી દેહ. ૭ પુરવઠાયા—પોદડાઓ સાં ચોરને, પુત્રી સ

જા માંહે; શેઠે બાર ઉઘાડીયું, ઢળીતો આવીતા માંહે. ૧ મોતીચંદ મુખથી કહે. ચોર નથી આ કામ; શક આવે મનમાં કદી, જુઓ ફરી મુજ ધામ. ૨ ચોપાઈ. સુણખે સુણખે તુ સાહુકાર, જુહું ખોલે તો ખાયગા માર; ઇસ ગલીએ આવા હે ચોર, જુહા કયા કરતા હે સોર. ૧ તુંતો હે બનીએકી જાત. હમ કરતા હે સચી ખાત; મોતીચંદ ખોલ્યો તેણીવાર, એક પુત્રી પહુન નાર. ૨ વળી હું ને પુત્ર જમાઈ, ચોર આવ્યો નહીં આઈ ભાઈ; તેઓ પેઠા ધર મોઝાર; જોયા પેટી પટારા સાર. ૩ જોયા મેડી મલોલને માળ, ચોરદીકો નહી તેણીવાર; સુંદર પોદડો પલંગ મોઝાર, થરથર ધુન્ને ગોદડાં નાંખ્યાં ચાર. ૪ ઢળીત આવ્યા તેને અવાસ, સાકરખાઈ ઉભી છે પાસ; કામની કહે ખોટી કાં થાઓ; સુખીયા હોય તેને ઘેર જાઓ. ૫ તાવ આવે છે કંથને સોય. ગોદડાં ખોલ્યાં છે આવી જોય; આઈ ચોર નથીરે લગાર, મારા પતીને નથી કરા. પુરવઠાયા—નારી વળતી એમ કહે, ઇલાં નથીરે કોઈ; વચન એવાં સાંભળી, પાછા વળીયા સોય. ૧ ચોપાઈ—ચલોખે ચલોખે અપને ચાર; એતો જુહા ન ખોલે સાહુકાર; ચોર ભાગ ગયા ઇસ કામ, અખતો જાનાં પીછા મુકામ. ૧ એમ કહીને નીકળ્યા બહાર, શેઠે બીડ્યાં પોતાનાં દાર; સાકરખાઈ ખોલી તેણીવાર, તમો ઉઠો મારા ભરથાર. ૨ સુંદર

બોલ્યો મુખથી વચન, તુ તો ઘેલી દીસે કામન; અમે ઢેડ તમે સાહુકાર, મને કહેછે કેમ ભરથાર. ૪ પુરવછાયા—નારી વળતી એમ કહે સુણો તમે દીલદાર; ઢેડ અમારો શીર સમો. ફેરા ફરીએ ચાર. ચોપાઇ—ફરીએ ફરીએ તે ફેરા ચાર, સુંદર બોલ્યો મુખથી વીચાર; નહીં આવે ઉત્તમ અવતાર, હઠ મુકીદો આવાર. ૧ ચતુર નારી થઇ કેમ ચુક, મને બહાર કાઢીને મુક; દુર્લભ મનગો ઉત્તમ અવતાર, નહીં આવે વારેવાર. ૨ તું તો આવડી શું થઈ આવૂર, કાંઈ સમજણુ રાખને કિર; નીચ સાથે ન કીજે પ્રીત, નહીં ઉત્તમ જાતની રીત. ૩ ત્યારે નારી બોલી વચન, તમે સાંભળો મારા સ્વામીન; મારા પ્રાણ તણા આધાર, શું તરછેડો વારંભવાર. ૫ પુરવછાયા આખાંબે દીધી સહી, તેમાં નહીં કાંઈ દોષ; શાસ્ત્ર શાખ એવી વદે, જ્ઞેશજ્ઞે નો એ જ્ઞેશ. ત્યારે સુંદર બોલીયો, સાંભળરે તું ભામ; પુછી જ્ઞે તુજ માતને, કહે તેમ કર તું કામ. ૩ ચોપાઇ—એવું સુણતાં ગઈ માતની પાસ, મુખે નાંખે અતી નીશ્વાસ; સુણ માતા તું મારી વાત, તે તો કીયો મહા ઉતપાત. ૧ મને ઢેડને તે તો દીધ, અણુધટી વાત બહુ કીધ; હવે તે કહે તેમજ ફરીએ, કહોતો આંધા ચારજ ફરીએ. ૨ ગાળ એસવાની હુતી તે બેડી, તેની ચીંતા મારે ન પેડી; માતા બોલી તેણીવાર, સુણ પુત્રી માહારે વીચાર; ૩ કેમ ઢેડને આપણુ વરીએ, પછે પૃથ્વીમાં કેમ ફરીએ; માટે કાઢોની ધરમાંથી એહ. સરજો રાખ્યો તો વળી તેહ. ૪ કાલ તારો વીવાહ કરશું; મુખ કિંચુ કરીને શરશુ; એમાં લાંછન લાગે કુળમાં, પ્રતીક્ષા જાએ એક પળમાં ૫ માટે ઢેડને કાઢી મુક, તું તો ચતુર થઈ કેમ ચુક; એવાં માતાએ કહ્યાં વચન; તોયે કુંવરીનું ન માન્યું મન. ૬ પુરવછાયા—કાલ બહાર આણી ધડી નવ કીજે કંઈ વાર; એવું સુણતાં ઓચરી; રીસ કરી અપાર. ૧ પ્રથમ વીચાસું નહીં રતી, જે અણુધટી વાત; ચુક મોટી એ તમતણી, સુણો માતને તાત. ૨ થવાનું તે થઈ ગયું. છડી ફેરા લેખ; હવે કહ્યું માનું નહીં, પાળુ મારી ટેક. ૩

ચોપાઇ—ત્યારે મુખથી બોલી માત, બાધ સંભળાવ તારો તાત; મોતી અંદ આલ્યો તે ધડી, ત્યારે બોલ્યાં પુત્રીને માવડી. ૧ મોતીઅંદ કહે વચન. શું કંજળો કરો કામન; તવ બોલી પુત્રીની માત; સાકરબાધ બોલી ઉતપાત. ૨ ચોર રાજનો આલ્યો તો જેહ, ઢેડ જાતનો હુતોતેહ, પુત્રી કહે તેને કર

ભરથાર, માફ કહું ન માને લગાર. ૩ મોતીચંદ કહે મૂખથી વાણ, મારી પુ-
ત્રી તું ચતૂરસુખણ; આપણો વણીક તણો અવતાર, કેમ દેડ થાએ ભરથાર.
૪ કુળને લાંછનલાગે બાધ; કોઈ સાંભળે એન તે બાધ; ત્યારે બોલી સાકર.
બાધ વાત, તમે સાંભળો મારા તાત ૫ પેહેલા વિચાર મનમાં ન કીધ, મને
દેડ તે સોંપી દીધ; તે માટે એ મારો ભરથાર, નવ પરણુ તે બીજી વાર. ૬
પુરવછાયા.—સ્વામી એ સાચો સહી, નહીતર પાડુ કાય; હવે સત જો
ચુકીએ, તો કોપે જદુરાય. ૧ એમ કહી તે સંચરી, આવી મોહોલ મોઢવર
હાર બંધ કીધાં સહી, બોલાવ્યો ભરથાર ૨ **ચોપાધ.**—આવો આવો મારા
ભરથાર, તમે બીક માં ધરશો લગાર; માત પીતાને પૃથ્વી વાત, કેમ મુજને કહે
છે નાથ. ૧ નારી કહે તમારે શું કામ, અઝી વાત ન કીજ્યે શામ; ત્યારે સુદરકહે
તેણીવાર, તારે ગમે તે કર તું નાર. ૨ **પુરવછાયા.**—ચાર કળસ તે માં.
ડીયા, હોમી ધીની ધાર; ચર ભક્ષી કરીને ઉડીયા, મગળ વરયાં ચાર, ત્યાંતો
આરોગીયા કણસાર; પરણી કંડ્યા રૂડી રીત, માંહામાંહે વાધી ધણી પ્રીત
૧ ઉજોદંદ કીધાં પછે સ્નાન, અંગે પેહેરયાં વસ્ત્ર નીધાન; ભોજન પંચામૃત
પકવાન. બીડી કરી ખવરાવ્યાં પાન. ૩ ઉપમા બહુ સ્વામી ને દીવ, પછે
મંગળ આરતી કીધ; રૂડી પુરુષની સગળ તથ્યાર આવો પોદો મારા ભ
રથાર ૩ ભોગ વીલાસ કર્યો છે નાર, હરખ પામી ધણુ મન નાર; પાન
સોપારી એલચી ચાર, દેહે સ્વામીને નીરધાર. ૪ **પુરવછાયા.**—તે રગની
એમ વહી ગઇ, થયો પ્રાતુસકાળ; મુખમંજન કીધું સહી, સેવા કરતી નાર.
૧ ચંદન દેડુ ચરચીયું, પુષ્પ સમરખ્યા હાર; હરખ અતી હૈયા વીખે રૂપ
તણો અવતાર. ૨ **ચોપાધ.**—એવી પુજા તે કીધી નાર, મોહોલથી કિતરી
તેણીવાર; માતા પાસે પુત્રી આવી જ્યારે, રીસ કરીને બોલી એમ ત્યારે.
૧ મારા ધરમાં તૂ માં આવીશ, માફ ધરતુ અભગવીશ; તેં તો દેડ કર્યો
ભરથાર, તુ તો છોટી ઉભી રહે બહાર. ૨ માત પુત્રી કરે છે વાત, એ-
ટલે ધરમાં આવ્યો તાત, મોતીચંદ કહે સુણ બાધ, તેં તો દેડસૂ કરી સ-
ગાધ. ૩ એ વાત કઈ પેર સંતાડુ, લોકને મુખ શું દેખાડુ; માફ મૃત્યું આવ્યું
અણીવાર, નહીતર માફ પેટ કટાર. ૪ એમ કળકળે શાહુકાર, તવ બોલી
મોતીચંદની નાર; સ્વામી ચડી જુવો અવાસ, વેગે જાઓની દેડની પાસ.

૫ કપડી ૩૫ વશીકરણ હોએ, તેણે પુત્રિ લોભવી કોએ; એવો પુરૂષ ન દીઠો કોએ કાંઈ કારણ એમાં હોએ. ૬ પુરવછાયા.—શેઠ તતક્ષણ જી-દીયો, આવ્યો તેણે કામ; સુંદર દીઠો મલપતો, જેતાં પોહોતી કામ; મેતે કાંઈ જાણ્યું નહી, આ સુંદર પ્રધાન; બાવ કરી બેઠીયા સહી, દીધાં આ-દરમાન. ૨ ચોપાઈ.—બલે આવ્યા તમે કામદાર, તમે કીધી અમારી સાર; મોતીચંદ પામ્યો હુલ્લાસ, મારા મનડાની પોતીઆશ. ૧ બોજન કરાવ્યાં તેણીવાર, વળી બોલી મૂખથી નાર; બુણો વાત મારી તમે સ્વામ, માહરી પોતી મનની લામ. ૨ મોતીચંદ ઉઠો તેણીવાર, સમજાવી પોતાની કુમાર ખખર રાખજો રૂડી પેર, પ્રસેજીએ કરી ઘણી મેહેર. ૩ તેડી પાસે પો-તાની નાર, આપણને તુઠ્યા વીશ્વાધાર; એતો છે સુંદર કામદાર, તામેદાર થઈ રહે કુમાર. હવે ઉગરશે રાજન, જેણે બરદ લીધું અનુદત; તે દીવ-સ એમ પુરો થાએ, તોએ ખખર થઈ નહી રાએ. ૫ બે દીવસ રહ્યા ની-નીરધાર, રાજ મરવા થયો તૈયાર; સુંદર કેમ ન આવ્યા ઘેર, કળકળે ત્યાંહાં આખું શહેર ૬ પુરવછાયા.—બે દીવસ નીચે રહ્યાં, સુંદર ન મળ્યો સાર; મ-રણ આવ્યું હુકડું, રાજ કરે વિચાર. ૧ સુંદર બેઠા મોહોલમાં, ચોંપટ રમે અપાર; ઝડ લાગી પાસા તણી ત્યાં નાખ્યાં પોખાર. ૨ ચોપાઈ —રમત રમે છે નર ને નાર, બહુ વીધીએ નાંખે પોખાર; રજની ગઈ અડધી જ્યારે સુંદર પોદ્યો પલંગપર ત્યારે. ૧ પ્રાતઃકાળ થયો નીરધાર, મુખ મ-રદન કીધું કામદાર; પછે તેડી પોતાની નાર, તૂતો સાંભળ મારો વિચાર. ૨ રાજએ પણ લીધું છે સોએ, ખટ દીવસ ત્યાં પુરા હોએ; સાતમો દીવસ થયો સાર, મને આજ્ઞા દેને તું નાર. ૩ પુરવછાયા.—તે દીવસ એમ વહી ગયો, થયો પ્રાતઃકાળ; આજ્ઞા દે તું મુજને, રાજ આણે કાળ. ૧ ઘેર જ-વાદે મુજને, વાટ જીવે રાજન; વચન એવું સાંભળી, બોલી ત્યાં કામન. ચોપાઈ.—ભુખથી બોલી ત્યાં કામન, તમે સાંભળો મુજ સ્વામીન; થનાર હશે તે દેશ થવા, પણ નહીદક તમને જવા. ૧ તમ વીના તો નવ રહે-વાએ, ધડી એક સો વરસની થાએ; માટે જવાદેને કામન જેમ જીવે રૂડે રાજન. ૨ કાલાવાલા કરે તે અપાર, તોએ નવમાને નાર; જે કહો તે બોટી વાત, જાઓ તો કર મહા ઉતપાત. ૩ સુંદર કહે તું થઈશ ખુવાર, એમ કહીને જાંઘ્યાં તેણીવાર; ત્યારે છેડે વલગી નાર, તેને વાર ન લા-

ગી લગાર. ૪ ત્યારે પાટુ મારી કામદાર. પણ નવ મુંકે નીરધાર; તમે પીજ
 મારો શ્યામ. પણ જવાનુ નવસેસો નાંમ. ૫ ત્યારે ધોભ મારી કામદાર-
 મોહોલમાંથી આવ્યો બાહાર; પરસાસે આવી બેઠો સોએ, જતાં આવતાં
 માણસ જોએ- **પુરવછાયા.**—માણસ સઘળાં જોઈ રહ્યાં, આ સુંદર કા
 મદાર; તતક્ષણુ તેતો દોડીયા, આવ્યા રાજદુવાર. ૧ વધામણી એ અમ-
 તણી, દેખાડુ કામદાર; વચન એવા સાંભળી, દરખ પામ્યો અપાર, ૨ તે
 ધડી રાજ ઉડીયા, તેડવા પોતે જાય; મહાજન સરવે ભેળુ થયુ; ઉલટ
 અંગ ન માય. **ચોપાઈ.**—તેને ઉલટ અંગ ન માય આવ્યા મોતીચંદને
 ત્યાંય; આવ્યા આવ્યા ત્યાં રાજન, મોતીચંદનુ માન્યુ મન, રાજ મખથી બો
 લ્યા સોય, મુજને સુંદર દેખાડો કોય; મોતીચંદ ગયો ધૂરમાંય, સુંદર કિમો
 છે વળી ત્યાંય. ૨ છેડે વળગી છે કામન જવા નહી દઉં સ્વામીન; સુંદર
 ઘણો કરેછે જીપાએ, કામની કહે નાનીતાએ. ૩ મોતીચંદ આવ્યો તે વાર
 દીડી છેડે વળગી નાર; સુંદર ચાલો તેડે રાજન, ત્યારે મુખથી બોલી કા-
 મન. ૪ મારા સ્વામી જો બહારે જાય, અહીં પાછો ન મુકે રાય; ત્યારે
 શોરે અમારો તોલ, જનો રહે પછે બોલ્યા બેલ. ૫ મોતીચંદ સમજાવે
 બાળ, પણ કાવે નહી કાંઈ તાલ; વીચારીને મનમાં રહ્યો, રાજ પ્રત્યે બો-
 લજ કહ્યો; તમને તેડે છે કામદાર, રાજને મેલો તેણે દાર; તોય
 પણ ન મુકે નાર; મુખે કહેતી તે નકાર. ૬ **પુરવછાયા.**—તતક્ષણુ રાજ
 ઉડીયા, આવ્યા મોહોલ મોજાર; સુંદર દોડો જોડે, છુટી આંસુ ધાર. ૧
 ભુજ ભીડીને ભેડીયા, ભલો ભલો કામદાર; દરખાર ચાલો આપણે તવ મુ-
 ખથી બોલી નાર. ૨ **ચોપાઈ.**—ત્યારે મુખથી બોલી નાર, તમે મારા
 પીતા કરે દાર; એને હુ પરણી રાજન, એતો મારો છે સ્વામીન. ૧ અ
 હી થકી જો અળગો જાએ પાછો એ નવ આવે રાએ; કાંઈ જોર ન ચાલે
 લગાર, અમે રાંક વરણથી અદાર. ૩ ત્યારે રાજ બોલ્યો વાણુ, મારી પુત્રી
 તુ પ્રમાણુ; તુંતો મોકલ રૂડી પેર, એતો આવશે તારે ઘેર ૩ નારી કહે
 તમે પાણો બોલ, રાજ વચનતો આપોને કોલ; તો મૂજને આવે વિશ્વાસ,
 ત્યારે મુકુ તમારી પાસ ૪ તવ રાજ બોલ્યા મુખે બોલ આ, લે મારા અ
 પનો કોલ; તમે ધીરજ ધરો લગાર, એવી હઠ ન કીજે નાર, ૫ **પુરવછાયા.**

કોણ દષ્ટ પાછા વળ્યા, સુંદર ભેલો જાએ આરણે આવી ઉભા રહ્યા, ગુ-
ણીજન ગુણ બહુ જાએ ૧ ભાટ ચારણ ગુણી યાંત્રવ, બોલે જયજય કાર:
વખાણ કરતા તે સડી, બોલો સુંદર કામદાર ૧ ચોપાઈ.—જેવા મળી ત્યાં
વરણ અદાર, મનમાં સડોને દરખ અપાર; બલે બલે આવ્યો પ્રધાન- ઘણુ
દરખ પામ્યા રાજન ૧ પુરવઠાયા.—દરખ રાજન પામીયો, વરલ્યો જય
જયકાર; ખગર થઈ પછે ત્યાં કને, જ્યાં બેઠી કુળવંતી નાર ૧ તતક્ષણ
વહેલજ નેતરી, બેળી છે રતુકાર; વેગે વડીત આવીયાં. મોતીચંદને કાર ૨

ચોપાઈ.—આવી આવી કુળવંતી નાર, સાથે દારીછે રતુકાર; દોડી
ધાંચી કેરી આળ, તે પણ આવી ત્યાં તતકાળ પ્રભાવતીને ખચરજ હાંચે,
વહેલે બેશીતે આવી ત્યાંએ; સરવે આવી મોતીચંદને ઘેર, હવે નીપતે કેવી
પેર, ૨ પછે દોડી મોતીચંદની તન, આવી જ્યાં પાતાના સ્વામીન: પાસે
આવીને ઉભી નાર, બીની વાગુ નારી તેણે કાર, ૩ પણ દોડી જ્યારે કા
મની રીસ ચડી ઘણી ભામતી; સાકરગામ બોલી વચન, તમે ઘરમાં ચાલો
સ્વામીન- ૪ ચાલો ચાલો સ્વામી ઘર માટે, તમે ગુરે બેઠા છો આંદે,
એવા વચન સાકરગામએ કહ્યાં, કુળવંતીથી નવગતએ સહ્યાં. ૫ એતો કેમ
કહે ભરથાર એમ કહી કાંટુ ઝાલ્યુ નાર; ચાલો ચાલો મારાસ્વામીન, આતો
કોણુ ઘેલી દોસેછે કામન ૬ ત્યારે પ્રભાવતી બોલી સોચ, આતો કોણુજ
નારી હોય; આવી છેડે વળગી નાર, છાતો માતો બેઠો કામદાર ૭ ધાંચા
કેરી પુત્રી નેહ, આવી છેડે વળગી તેહ; ચારે નારી દીએ બહુ માન, જેમ
ઘણી ગોપીના કહાન ૮

પુરવઠાયા.—સુંદર શરમ પામ્યો ગણુ, ચાર વળગિ કામન; ત્યારે વ-
ળતે બોલીયો, ભદ્રસેન રાજન, ૧ આતો કકિતીક છે ખર દોડી નીજ કૂમાર
દગરે રહીને પુત્રીયું, કહો આ શુ કામદાર, ૨ ચોપાઈ.—બોલ્યા ભદ્રસેન
'રાજન, પાસે દોડી પાતાની તન; આ વાત નીપતી કામદાર, અમને સમ.
જન્યો આણે કાર. ૧ સુંદર બોલ્યો મુખથી વચન, ચારેને પુછે તમે રા-
જન; ત્યારે પુછે ધાંચણને કાર, તારો કેમ થયો ભરથાર. ત્યારે મુખથી
બોલી નાર; શ્રવત દાન દીધુ કામદાર; તે માટે અમારા ભરથાર; સાચુ કહ્યું
મે આણીવાર ૨ કુળવંતીને કહ્યું વચન, એને હાથે કીધુ ભોજન; પછે

પુછ્યું પોતાની કુમાર, તારો કેમ થયો ભરથાર. ૩ ત્યારે બોલી પ્રભાવતી નાર, પોપટ થઇ આવ્યો કામદાર; તે માટે મારા એ ભરથાર, એમાં જીલું નહીંરે લગાર ૪ પછે પુછ્યુ વણીકની કુમાર. તારો કેમ થયો ભર-થાર; સાકરખાઈ બોલી વચન, સાંભળો પીતાજી માડવચન. ૫ એને થઈને આવ્યો પ્રધાન; તેને આપ્યું મેં છવતદાન; સીપાઈ મારતા હતા એને ધર, રાત ગઈતી તારે એ પોહોર, ૫ એને ઉગાર્યો તેણી વાર, પીતાજી સોંપ્યો એ ભરથાર; તે માટે મારો એ સ્વામ, તમે કરોને માર કામ. ૭ પુરવછાયા--વચન એવાં સાંભળી, વીરમે પામ્યો રાએ; બહાં નસીળ સુદરતણાં, એ વાન સત્ય કહેવાએ. ૧ વધતાજ કહે રાય સાંભળો, રાજન વીર મુગ્ધણ; પેહેલી કન્યા કઈ વરે, તે સાંભળાવો રાજન. ૨ કુળવંતે વરે નહી, એકું પીરથુ અન; સુખ એતો પામે નહી, દુષ્પ પામ્યો રાજન ૩ ધાંચી ફેરી દીકરી, તે કેમ વરે નીરધાર. પોપટ એને કીધો સહી, પાં જરે ઘાલ્યો કામદાર ૪ પ્રભાવતી પરણે નહી, કડીયામા ઘાલ્યો જોડ. ક-હ્યું તેણે માન્યુ નહી ઉડી ભાગ્યો તેડ. ચોપાઇ--પરણે પરણે વણીકની કુમાર, જોણે દેડ કર્યો ભરથાર; એવાં વધતાલે કહ્યાં વચન, વીર ઝાંખો થયો તે મન. ૧ પછી વૈતાળ કહે સુણો રાય, મોતીચંદ કીધોવિવાય. મં-ડપ લીધ્યો કનકની ગાર. શોભે કામ તે મીનાકર. ૨ પુરવછાયા--માઝન આવ્યું મલપતુ, મોતીચંદને દુવાર, આનંદ સડને અતી ઘણો મંગળ ગાયે નાર. ૧ વડશાક શુદ એકાદશી, ઉત્તમ મંગળ વાર; સુખ મહુરતમાં આ-વીયા પોતે ત્યાં કામદાર ૨ ચોપાઇ--સુદર પરણ્યા આવ્યો ત્યા સાર, હરખ પાંખ્યાં છે નર ને નાર; પછે તોરણ પાસે આવ્યો, સામુએ મોતી લઈને વંધાવ્યો. ૧ સાસુ પોંખવા આવી ઝાર, હાથમાં લીધો સુવરણનો થાળ; પછે પોંખવા માંડ્યુ કામન, હરખ વાળ્યો પોંતાને મન ૨ ધુસળ મુસળ રવાઈને ત્રાક, પોંખી તાર્યું છયાવરનુ નાક; ગળે ઘાટ ઘાલીને તાણ્યો, પછે હાથેવાળો મેળવ્યો. ૩ ૩ પછે માનુની મંગળ ગાયે, વ્યાં રંગ બહુ થાયે; મોતીચંદે આપ્યાં કન્યાદાન, હરખ પામ્યો પોતે રાજન. ૪ ત્યાંતો મંગળ વરતાં ચાર, હેતે પ્રિતે જમ્યા કંસાર; પ્રાણી ઉંઠ્યા રૂની રીત, માંદોમાંદે બધાણી છે પ્રિત, ૫ મોતીચંદે જમાડી જનન, પછે

આખ્યાં ફાફળ પાન; પછી પેરામણી આપી સાર, હરખ પામ્યા બદસેન રાએ; મોતીચંદે આખ્યાં પસાએ, તેને ઉલટ અંજ ન માએ. પુરવ-
 છાયા.— રાજ વાણી બોલીયા, સાંભળ તું કામદાર; હવે વેહેલા ધાઓ સહી, પરણાવુ મુજબાળ. ૧ પછે વીવા કીધો સહી, પ્રણાએ પ્રધાન; રાજપાટ સોંપ્યુ સહી દીધાં! ઝાઝાં માન ૨ પછે ધાંચાની પરણ્યો સહી, પરણ્યો કુલવંતી નાર; સુંદર તો સુખ પામીયો, ભાગ્ય તણો નહી પાર. ૪ કવીજન તો વળી એમ કહે, કરસજ મોંઠા હોએ; માન પામે પ્રદેશમાં, ગાંછ ન શકે કોએ. ૫ કરમજ જેનાં પાધરાં, તેને વસ સડિ લોક; કવીતા વાણી એમ કહે, કરમ વીના સડિ ફોક. કરમ વીના નર જ્યાં ફરે, ત્યાં ન પામે માન; જે નર છે અભાગીયો તેને સુધ યુધ નહી સાન. ૬ ચોપાઘ. સુંદર પ્રણયો તે રૂડી પેર, સુખ ભોગવે સ્વર્ગની પેર; કામકાજ પૂછી સૌ કરે, દેશે આણુ સુંદરની ફરે. ૧ એક દીવસ થયો સંધ્યાંકાળ, મોહોલમાં બેઠી ચારે નાર; મોહોલ મધ્યે આવ્યો પ્રધાન, રાણીએ ધણાં દીધાં માન ૨ પ્રભાવતી બોલી વચન, વાત કહુ સાંભળો રાજન; તમે છોછ ચતુર સુજાણ, તમ આગળ અમે અજાણ. ૩ તમે ચતુર શિરોમણી મહારાજ, એક અમાર કરોને કાજ; તમ આગળ વાત કીજયે, તેનો ઉત્તર અમને દીજયે. ૪ સમશાએ તે કેશુ સાર, એમ બોલી પ્રભાવતી નાર; ચારે પાસે બેઠી છે કામન, હેતે વાત કરે ભામન. ૫ ચોપાઘ.— ચતુરામથી વાતો કીજયે, આપો ઉત્તર તે સાંભળીએ; પછે રાણીયે શમશા કહી, તેનો રાજ સાંભળે સહી. ૧ પુરવછાયા.— નારી બોલી મુખ થકી, સાંભળો ચતુરસુ-
 જાણ: પાંચ પયા વાહાલા પુરશને; તે બતાવો નીરવાણ, ૧ પાન પાઘ ને પદમણી, પરીમલ ને પોશાક, કાંઈક પુછે અવનવું, જે કહોતે વાચાએ. ૨ ધન ધન નારી તુજને; ધન ધન રાજ કુમાર. પાંચ કકા વાહાલા પદમની, તે કહોતે અવીધાર, ૩ કાજલ કુંકુમ ને કચુકી, કસુબોને કંથ; એ પાંચે વાલાં કામની વળી મુજને તું પુછત. ૪ સુંદર વાણી બોલીયો સાંભળે તું નાર; તમેમાં ખોટજ પાંચછે, તે અમને દેખાડ. ૫ કુડ કુરપ કુલક્ષણી, કુડી નાર કરનાર; એ પાંચ નથી મારીકને, સુણો તમે અવીધાર. ૨ તમે ક-
 હોછો કે અમે એક્કા, તમ સાથે છે સાત; તે પ્રતક્ષ દેખુ સહી બતાવોને

નાથ. ૭ તીર ત્રકસ તરવાડી, ભાલો ને તોખાર: ખેડુ દુળને ચાખખો, એ સાતે મુજ કને સારે ૮ **ચોપાઇ.**—પ્રભાવતીએ વચન કહ્યાં, તે તો સુંદર સર્વે ભણ્યાં; વળી કુળવંતી બોલીનાર સાંભળોને મારા ભરથાર. ૧ મેતો દુખ દીધુ તમને અતી, તેથી જીભ ઉપડતી નથી; તમો છોજ ચતુરસુખણુ પુછું તેનુ કહુ પ્રમાણુ. ૨ **પુરવછાયા.**—જે મધ્યે ગંગા જલ વસે, જટા બીરાજે શીશ; નેત્ર ત્રણ કહો મુને, નહી ઉમીયા પતીઇશ. ૧ ત્યારે સુંદર વાણી બોલીયો, સાંભળરે તુ નાર; શ્રીશ્વર નામછે તેહનું; સાંભળ તુ વીશ વાર ૨ એક નજે નરને ગળ્યો, તેને દીસે સોભાવંત; તે હમણું છે તમ કને, તે બતાવો રાજન ૨ સુંદર વળતું બોલીયો, સાંભળ તું કામન; જામો નામછે તેહનુ, કહુ હુ તુજને વચન ૪ એક પંખી ઉડે જીવવીણુ, એસે જોણે કામ; મત્યુ પામે દેખતાં, તે કહો મુજને સ્વામ ૫ ત્યારે સુંદર વળતો બોલીયો, મનમાં રાખી ધીર, તે પુછ્યુ જે કામની. તેનુ નામજ તીર ૬ બે રાંછી ને સુંદર કહે, તમો છો ચતુર સુખણુ; અમને ઉતર આપીએ, હું બોલું તે પ્રમાણુ **ચોપાઇ.**—તુંતો સાંભળ કુળવંતી નાર, વળી રતન-સેનની બાળ; મુરખો હુતો માર નામ, હુ શુ જાણુ ચતુરાઇનાં કામ. ૧ એક વાતનો અર્થ કીજીએ, પછે અમને ઉતર દીજીએ; સમશમાં કહુછું સાર; તમે સાંભળજો તે નાર. ૨ **પુરવછાયા.**—નર બે ગળ્યા નારીએ, જગત જીવારણુ જોહ; તે વાહાલી નારી નરને, મુજને બતાવો તેહ. ૧ કુળવંતી એમ ઓચરી સાંભળો મારા સ્વામ; તમો અમને જે પુછ્યું તેનાં કાં ચુકીમાં છે કામ ૨ નર બે રૂપે આગલા અગ્નિને વાહાલા અપાર, ગલસ્થલ ચુંબન કરે; તે બતાવો નીરધાર ૩ નેત્ર નીહાલે સરવને સામુ ન જોવા-એ; તેમાં તે એ નર રહે, અષ્ટ સત નરમાંધ. ૪ સમશ કહી તે સાંભળો બધો બંધન એક; તે નરતો પાસેજ છે, વાલો તુજ વીસેક ૫ તારી જ-નુનીએ વરયો તે થાસે તારો કંથ; તે બતાવો સુંદરી, વાત એમ પુછાત. ૬ કુળવંતી વળતુ એમ કહે, સાંભળો આવન વીર. ચાંદલો નામ છે તેહ-નુ મન રાખો તમે ધીર. **ચોપાઇ.**—બોલી બોલી વણીકની બાળ, અમે રાંક વળણુથી અગર; તેલ વેચીને પેટજ ભરીએ, તેની વાત ઝાઝી શું ક રીએ. ૧ અમે ગરીબ માણસ જોહ એતો રાજ પુત્ર કહીએ તેહ; એક

વાત કહુછુ તમને, તમે રીસમાં કરશો અમને ૨ એક અમે પુછુ વાત, તમે સાંભળો મારા નાથ; સમસામે કહીએ જાણુ; તમે સાચુ બોલો પર-
માણુ ૪ પુરવછાયા.—સાચુ બોલજો મુખ થકી, રીસમાં કરશો લગાર; વાતનો અર્થ કીજીએ, સાચુ કહુ અતીધાર. ૧ પીળો પણ પોપટ નહી કા-
જો પણ નહી નાગ, પાંખો પણ પાંખી નહી, ડાંચે પણ નહી નાગ. ૨ કુ-
શુમ પ્રેમત્ર વહાલો ધણો, પદમ ઉપર રહે જેહ; પુછ્યું તમે પ્રેમદા, ભમરો નામજ તેહ નારી પણ નીરખળ નહી. કાળી પણ નહી કોલ; દરે રહે પણ નાગણ નહી રાગ સાચુ બોલ ૩ જે બાંધે બલ બહુ ચડે, શોભે સુરને નાર, મૃત્યું પામે બેસતાં તેનું નામ તરવાર. ૪ ચોપાઈ.—શામકુવર ધાં
ચીની બાળ, તેતો વચન બોલી રસાળ, એતો નારી ચતુરા સોએ, તેપર મન તમાર મોહે. ૧ એમ કહીને બોલો નાર, મારી વાત સુણોને લગાર; સાચુ કહે તમે મારા સ્વામ મારા મનની તે પુરો હામ ૨ એક વાતનો અ-
ર્થ કીજીએ, કામને તેનો ઉતર દીજીએ; હુતો સમશા કહુછુ સાર, તમે સુણો મારા ભરથાર. ૩ પુરવછાયા.—નર એક નામાંકીત સદા સુત છે તના બાર; ચાલે એક પછી બીજી સ્થીર નહી લગાર. ૧ ત્યારે સુંદર બો-
લીયો, સુણુ તું ચતુરાં નાર; પુરપ સંવત્સર ભલા, સુત તે માસજ બાર. ૨ આઠ કટકે નર નીપજે, બે નારી નર ચાર; બે માંહે બાંડળ વસે, તે બતાવો ભરથાર. ૩ ત્યારે સુંદર એમ કહે, સાંભળ તુ કામન, પલંગ નામ છે તેહતુ, જે પર કીજીરે સચેન. ૪ સૂખનું માંડણુ સર્વનું જેને વાધે કામ; તે વાલાનુ ઘણું તમ કને, બતાવો તે શાંમ, ૫ અમૂલ્ય જે કામની, વણુ તોલે વેચાએ; જેમ જેમ બાધે સંચરે, મુલ મોલેરાં થાય. ૬ સુંદર કહે નારી સુણો. સમશા પુછુ નામ; જુગતેથી તે જાણીએ, પ્રેમદા તેતો પાન, ૭ સોળ સાહેલીમા રમે. બેલે ત્રણ કુમાર; તમ ઘર તે અમ દેખતાં તે બતાવો ભરથાર. ૮ રાગ લે તોરી દેખતાં દેખતામાં તો દેહ; હારે જીતે હોડજ કરે, સામાં સોગટાં તેહ ૯ ચોપાઈ.—એમ માહોમાંહે અર્થજ કહ્યા. તે સમજીને રાજ થયા; એમ કરતાં થયો પ્રભાત, આનંદમાં તે વીતી રાત, ૧ મુખ મંજન કીધું પ્રધાન. પછે સમરયા શ્રી ભગવાન; ઉંના પા-
ણી થયાં તર્કચાર. સુંદર નાહો તેણી વાર. ૨ ભોજન કીધું રૂડી પેર. સૂખ

પામ્યો પોતાને ઘેર; સુંદર ઘોડે થયો સ્વાર, વેગે આવ્યા રાજ દુવાર. ૩ સુંદર આવ્યો સભા મેળર, આવી રાજને કીધો જુહાર; રાજએ ધણું દીધાં માત, આવો આવો દેશ દીવાન, ૪ સુંદર વીના નન ચાલે ધડી, ધણી પ્રિત જીવ સાથે જડી; સુંદર જે કરે તે થાએ, સુંદર વીના ધડી ન રહેવાએ. ૫ સુંદર પ્રાણ તણો આધાર; સુંદર આંખો કરે દાર; વેલા ખેરી કરો ભોજન. ધણુ સુંદરનુ આંધું મન. ૬ રાજની રાણા છે પચાસ. ધણુ કરતાં સુંદર શું હાસ્ય; સુંદર આવો કરીએ પંથ. ચાર રાણી કરાં કંથ. બેશે કચેરી મેળર, આવો સુંદરનો દરબાર; સુંદર આપે તે રાજ ખાએ, જોળા મગીયા રમવાને જાએ, ૭ સુંદરને કહે રાજ ખોલ. આજ નહી કાંઈ તારે તોલ; લાડકો રાજજીતો કહેવાએ, સુંદર જે કરે તે થાએ. ૮ **પુરવઠાયા.**—ધણા દીવસ એમ વહી ગયા. સુખમાં અપરમપાર; સુંદર સુતો મોહોલમાં, પાસે કુળવંતી નાર. ૧ ઘર પોતાનું સાંભર્યું. માત તાત ને ભ્રાત; મળીએ વેગે તેહને, સુખ દુખ કહીએ વાત, ૨ **ચોપાઈ.**—એમ સાંભરે માત ને તાત, ખીજ સાંભરે છે નીજ ભ્રાત; તેથી સુંદર કરે આશ પાત. વારંવાર સાંભરે છે માત. ૧ જેણે દીધી મુજ આશીશ, જીવો પુત્ર કરેડ વરીસ; અંતરમાં વીમાશણુ કરે, હૈડામાં માતા સાંભરે, ૩ મારી સ્ત્રી રૂડી હતી સાર. તેનો વીજોગ છે અપાર કીરપા કરે જે દેવ મોરાર, ૪ ધને મળુ અણીવારે. ૪ **પુરવઠાયા.**—એમ જાણી રૂવે સહી, ચીંતા કરી અપાર; વળતી બોલી ત્યાં સહી, જે કુળવંતી નાર. ૧ ખમાં ખમાં મુજ કંથજી; શું ઉપજ્યું દુખ; વાત કરો મુજ આગળે, જેમ તમને થાય સુખ ૨ કોણે તમને દુભાયા; શું બોલી પ્રભાવતી નાર; શું બોલી વણીકની દીકરી દુભ્યા કાંઈ ભરથાર. ૩ ઝકણુ કેરી દીકરી બોલી છે કાંઈ વાણુ; સાચુ બોલો કંથજી, કહો મને નીરવાણુ, ૪ રાજએ કંઈ દુભાવ્યો, કેમ નહણિ આ જ્યાં નીર; તે માટે મુજને કહો, કે સુખ નથી શરીર. ૫ **ચોપાઈ.**—સાચુ કહેને મારા શ્વામ, શું નથી તમને આરામ; હું જાણી તમ ઉપર બહી-હાર તમને ખમા ખમા ભરથાર. ૧ સુંદર બોલીયો મુખથી વચન. સાંભળ વાત મારી કામન; મુને વરસે થવાં છે બાર, દેશ મુક્યો ને આવ્યો આઠાર ૨ હવે જાણુ મારે ત્યાંહાં; પ્રભાવતીને તુ સમજાવ; તારી ઉપર રાખે છેભાવ.

૩ ત્યારે બોલી કુળવંતી નાર, તમે શાંભળો મારા ભરથાર; મને પણ સાંભરે મારા ત્રાગે, દશ વરસ વહીને જન્યે ૪ પછે રજની વીતી તતકાલ, એટલે થયો પ્રીતુશકાળ; ત્યાં આવી પ્રભાવતી નાર, બીજી આવી ધાંચાની કુમાર ૫ કુળવંતી બોલીરે વચન, સાંભળો પ્રભાવતી કામન; સાંભળ તું ધાંચીની કુમાર, એક ઉપન્યો છે મન વિચાર ૬ આપણ કહીએ જે હાસ્ય વચન, દુખ ઉપન્યુ તેનું મન; સ્વામી ચીંતા કરે છે અપાર, આંખે ઝરેછે આં સુંતી ધીર. ૭ તેને સાંભરે છે માતને વાત. પછે સર્વે માની વાત પ્રભાવતી સાંભળ તું વચન. તુતો શુણુ ભદ્રસેનની તન ૮ સમજવો તમારો બાપ સુખ ચ,યે ને ટળે સંતાપ; આપણે જનનુ સાસર જનણ ત્યારે પ્રભાવતી બોલીવાણુ ૯ સાસરે જાયેછે સકિ નાર, એમ ચાલ્યો જન્યેછે સંસાર; સમજવું પીતા ને સોએ; તેનો નકાર ન કરે કાએ. ૧૦ **પુરવછાયા.**—તે દીવસ એમ વહી ગયો, સંધ્યા સુમે નીરધાર; દરબારેથી આનીઆ. સુંદર જે કામદાર ૧ આવીને ભોજન કર્યાં સુવા ગયો કામદાર; પ્રભાવતીના મ્હોલમાં. આન્યો તેને કાર, ૨ પુખ્તે સજ્જ પાથરી. ઉપર પોઢ્યા જાણુ; સુખ જાણુ ત્યાં દેખીને બોલી મુખથી વાણુ ૩ શા માટે તમે અણમણા, કહો તે મુન્દ વાત; જેમ કહો તેમ કૃં કર, ચીંતા ટાળો નાથ. ૪ ત્યારે સુંદર બોલીયા, તું સાંભળ રાજ કુમાર; દેશ મને જાડુ સાંભરે, વરપ થયાં છે બારે, ૫ ને આટે જનશું સહી પીતા દેશ મોઝાર; મન ગમે તો આવજો, ચારે બેલાં નાર ૬ **ચોપાઈ.** તમે ચાર છો કામન, વાત આવે તમારે મન; અમે જનશું અમારે ઘેર, દીવસ થયા ઘણા જાડુ પેર. ૧ તવ બોલી પ્રભાવતી નાર, ત મો સાંભળો મારા ભરથાર; જેમ કહો તેમ અમે કરીએ, વાત તમારી ચીતે ધરીએ. એક વાતનો કહીયે વિચાર, તમે સાંભળો મારા ભરથાર; કયો દેશ ને કયુ ગામ, દ્રાણ માત તાત લીયો નામ. ૩ કેમ નિસર્યા છો પરદેશ, હજી છો તમે બાળે વેશ; તે તો વાત કહોને ખરી, અમે સાંભળીયે ચીત ધરી. ૪ **પુરવછાયા.** તવ સુંદર વળતો બોલીયો, સાંભળરે તું નાર; વાત માંડી કહુ તુજને, તેહ તણી વીચાર. ૧ કનકાવતી નગરી સહી, ત્યાં કનક સેન રાજન; ચાર બાઈ અમો ખરા, માનો સત્ય વચન. ૨ **ચોપાઈ.**—પી જાએ કહયું ચારને વચન, કેને નશીએ જમો છો અંન; તેતો કહોને સત્ય

વચન, તમારે નશીબે જમીએ અન. પછે મુજને પુછ્યુ રાજન, કેને નશીબે
જમે તુ અન; ત્યારે મન કરયો વીચાર, જુહુ નવ બોલુ લગાર. ૨ ત્યારે
બોલ્યો વચન સાક્ષાત, નશીબ કરે તે સાચી વાત; એમ બોલ્યો હું
નીરધાર, જેણે જન્મ દીધો સંસાર ૨ ધશ્વર પુરે સર્વતું અન,
પીતા માનોને મુજ વચન. **પુરવછાયા.**—વાત એવી સાંભળી, રાજને
ચડી રીસ; કહાડો એને વન વીખે, નહીકર છેદીશ શીશ ૧ માટે
ત્યાંથી નીસરયાં, આવ્યો રતન નગરી માંહે; રતનસેન રાજન ખરો, પીતા
કુળવંતીનો ત્યાંએ ૨ ઘણા દીવસ ત્યાં રહ્યા, આવ્યા આણે દામ; તે પછે
વજ્ર થયો કર્યું રાજનુ કામ ૩ ખીજી વાત જે નીપતી તે સર્વે જાણો નાર;
જનશુ અમારે દેશડે સત્ય કહુ નીરધાર **૪થોપાધ.**—એમ વાત કહી કા-
મન, મુખ થકી બોલી ભામન; તમે સાંભળો મારી વાત, જઈ સમજવો માને
તાત ૧ હાસ્ય વીનોદ કરે કામદાર, આવ્યા કુળવંતીને દાર, કુળવંતી બોલી
મુખ સાર, તમે ભલે આવ્યા ભરથાર ૨ તવ બોલી સ્તુકાર, વીચાર શું કી-
ધો નરનાર; અમ આગળ કહો તે વાત, તમે સાંભળો મારા બ્રાત ૩
પુરવછાયા.—સુંદર વળતો બોલીયો, સાંભળ તૂ રતુકાર; દેશ આપણે મુ-
કીયો, થયાં વરસજ ખાર. ૧ હવે ત્યાં જનવું સહી કીધો. એ વીચાર; વચન
એવાં સાંભળી રાજ થઈ રતુકાર ૨ કુળવંતી વળતુ કહે, સાંભળો મારા સ્યા
મ, વેહેલા થઈને પરવરો. કરવું વેહેલું કામ ૩ પછે ભોંજન કરી નીસરયા
આવ્યા રાજ દુવાર; ભદ્રસેન એમ બોલીયા ભલે આવ્યા કામદાર. ૪ એ ધડી
બેઠા સહી, તવ દીહુ ચંચલ મન; જાંખુ મુખ દેખી કરી, તવ બોલ્યા રાજન
થોપાધ.—ત્યારે મુખથી બોલ્યો, રાજન, જાંખુ મુખ દેખી પ્રધાન; જે
વાત હોય તમ રહે, તેતો સાચુ તુ અમને વહે. ૧ ત્યારે સુંદર બોલ્યો તેણીવાર,
સાંભળો રાય કહુ વીચાર; અમે જનશુ અમારે ભોવન, હવે જનવાતુ થયુછે
મન. ૨ ખાર વરસ અમને વહી ગયા, માટે હવે નવ જનએ સહ્યાં; સાચુ
તમને કહુછુ રાએ, હવે અમને કરો વીદાએ. ૩ ત્યારે રાજ બોલ્યો મુખ
વાણ; સાંભળ સુંદર ચતુરસુબળ; તમ વીના અમને નવ રહેવાએ, ધડી
એક વરસ સોની થાએ. ૪ અહી તમે ભોગવો રાજ, ત્યાં ગયાતુ શુ છે
કાજ; થનાર હશે તે દેશુ થવા, પણ નહી ફડ તમને જવા ૫ ત્યારે સું-

દર બોલ્યો સાર, અમને વરસ થયાં છે બાર; હવે શીખ દીઓ રાજન,
તમને છેલું કહુ વચન. ૬ **પુરવછાયા**.—રાજ દર્શાને બોલીયા, જોરતણુ
નહી કામ. ચાર દીવસ રહો તમે, આ પણ તમારૂં ગામ તવ જુહાર ક-
રીને ઉઠીયો, સુંદર તેણીવાર; વેગે ચાલી આવીયા પોતા કરે કામ. ૨
ચોપાઈ.—સુંદર આવ્યો પોતાને કાર, ત્યારે બોલી રતુકાર; કહો શુ બોલ્યા
રાજન, તેનો કહો અમને વચન. ૧ પછી બેઠી ચારે કામન, બોલીસાકર્યાઈ
ભામન; તમે સાંભળો મારા કંથ, કેમ જવાનુ કોણે પંથ. ૨ ચારેનુ જ્યારે
માને મન, આપણુ દેશ જઈએ કામન; તવ બોલી વણીકની બાળ, તમે
ગયો તે કરો તતપલ. ૩ તતપાર કીધી કામદા, ચારે નારી થઈ તમચાર;
તેહુ આવ્યુ રાજનનુ સાર; મેહુલ પધારો તમે કામદાર. ૪ તમ વીના ન
સુજે લગાર, તેનો માનો સાચુ નીરધાર, કટક રાજનઈ કરોને ઘણી ખરચી
લ્યો રૂપધ્યા ગણી. ૫ પેરામણી ઘણી કીધી રાએ, સુંદર ચાલવા તતપર
થાએ; સાથે સેન તણો નહી પાર, રથ તમચાર કરાવ્યા એ ચાર. ૬
પુરવછાયા.—દુંદુભી વાજાં ગગડયાં, નહી પોકારે લલકાર; સેન ચડી ત
ધ્યાર થયુ રાય આવો તેણી વાર. ૧ સુંદર કોલ્યો તરતશુ રાજનને દેતો
મન; લલલલ કરીને ઉઠીયો, અસ્વાર થયો પ્રધાન. ૨ સેન સરવે નીસરે
નગર બહાર તે વાર; પાછળથી વળી આવીયા, રાજનને વળી કામદાર.
૩ હળી મળી પાછા વળ્યા મહાજન તે રાએ; અધાય ત્યાંથી પરવર્યા
દો મજલે જાએ. ૪ **ચોપાઈ**.—દીન સાત થયા તેણીવાર, આવ્યા રતન
પુરીમાં સાર; કુળવતીનો તાત છે છલો. આવી તંબુ દીધુ તાંહો. ૧
ત્યારે જાણુ કુળવંતી નાર મારે પીયેર આવ્યા કામદાર; રતનસેને સાંભળી
વાત, કોઈ આવ્યો પ્રથ્વીનો નાથ. ૨ એના કટકતણો નહીં પાર, હવે શુ
કરવું કામદાર; રાજપુત્ર બોલ્યા વચન; મોટા ભુપ નમાવ્યા રાંજન. ૩ આ
પણુ પણ નમીએ રાજન, તેજપાલે કહયાં વચન; એક અસ્વ કરો તમચા
૨, તેને શણગાર્યો તે કાર. ૪ સુંવરણુ થાળ તે લીધો તાંહી, ભર્યા હીરા
રતન તે માંહે; રાજ પાળો થયો તેણીવાર ધન લેઈ ચાલ્યો કામદાર.
૫ આવ્યા સામા ચાલી રાજન, ત્યારે સુંદર વીચરમુ મન; એને મળુ આ
નંદબેર, પછે જાણુશે સઘળી પેર. ૫ **પુરવછાયા**.—એપીતા કુળવંતી તણા

તેને દ્રઢએ માન, એટલે આવીને મહ્યા, રતનસેન રાજન. ૧ રતનસેન જાણે નહી, સુંદર છે કામદાર; ત્યારે આર નીસરી, ખોતે તે રતુકા. ૨ પીતાજી આવો અંહી; તેડે તમારી આજ; રતુકારને દીદી સહી, વીશમક થયો ભુષાળ. ૩ આપદીકરી બને મળ્યાં, હાથમાં દાટે તે રોય; ચોવટ સવળાજેછ રહી ટગમગ કિલી જોએ. ૪ ચોપાદ.—પછે કુળવંતી બોલી વચન, જમાત્રને મળ્યા રાજન; પછે મળ્યા સસરો જમાત્ર, ખેમકુશળની પુષ્પી વાત. ૧ પછે શેહે રમાં આવ્યા રાએ, સસરો જમાત્ર આગળ થાયે; તેજપાળ ચાલ્યે પ્રધાન, તેણે ઘણાં દીધાં માંન. ૨ આવ્યા આવ્યા નગર મોંઝાર, હરખ પામ્યા સહ નરો નાર; પછે ભોજન કરાવ્યાં રાજન, દીધાં લસ્કરને ભોજન. ૩ પ્રધાન કરે નોતરે; નગર આખુ ત્યાં ભોજન કરે; પછે થયો ત્યાં સંધ્યાકાળ, જમી રહ્યા પાળ ગોપાળ. ૪ પછે દરબાર કચેરી મળે, પામે ચોસદ દીવા બળે; અંદીજન ત્યાં કરે વખાણ, બસો બસો તું સુંદર રાજન. ૫ રતનસેન બહુ રાજ ૧ એ, બસે આવ્યા તમે સુંદર રાએ; મારા ભાગ્ય તણો નહી પાર, આજ સફલ થયો અવતાર. ૬ કુળવંતી સુતી હીરાજે, તેને દારીઓ વાયુ હોજે; પ્રભાવતી સુતીરે પલંગ, વણીક પુત્રી ભેળી સંગ. ૬ સુતી ઘાંચા ફેરી આળ, એમ સુતી સ્ત્રી ચાર; પછે સુતો સુંદર પાસ, સર્વેને ઘણા કિલ્લાસ ૭ પૂછે રાજા કેમની પેર, તમને પ્રભુએ કીધી મેહુર; કેમ પ્રણ્યા ચાર કન્યાએ, તેતો વાત કરો ને રાએ, ૮ સુંદર બોલ્યો ધરતો લાજ, જાણતાં પ્રભુએ કીધુ કાજ; ઝાઝી વાતમાં પુછો રાએ, એમાં થનાર હોય તે થાએ. ૯ ત્યારે રાજા સમજે મન, પછે બોલ્યા નહી વચન; રાજા મુખથી એમ બોલે, સુંદરને ક્રોધના આવે તોલે ૧૦

પુરવઠાયા —તે રાજની એમ વહી ગઇ, થયો પ્રાતુશકાળ; મુખ મ- રાજન કીધુ રાયજી, સમસ્યા શ્રી ગોપાળ. ૧ પછે સમામા આવીયા સુંદર રાજા જાણુ, અંદીજન ત્યાં આવીયા, તે કરતા બહુ વખાણુ. ૨ ભાટ ચા- રણુ ગુણુ ગાંધિવ, બોલે જય જયકાર; સકને દાનજ આપીયા તે હરખે અપરમપાર. ૩

ચોપાદ.—બહુ હરખ પામ્યો ત્યાં રાએ, પછે ભોજનની વેળા થાએ; આવ્યા ભોજન કરવા રાએ, આરોપી મન રાજ થાએ. દીધાં મુખવાસ

ઝેલચી પાન, પાસે બેઠાં રાજા પ્રધાન; પછે પંડ્યાને તેડ્યા નળુ, સુંદર
 ઊઠી કર્યો પ્રણામ. ૩ આગતા સ્વાગતા કીધી નળુ, સુંદર બોલ્યો ત્યાં વાણુ;
 આપો મોહાર તે એક હજાર, પંડ્યો હરખ પામ્યો અપાર. ૪ પુરવઝાયા.
 આશીશ વચન પંડ્યે કહ્યું, ચીરંજીવી તૂ રાયે; એમ કહીને સંચર્યો, પો-
 તાને મંદીર નળ્યે. ૧ સુંદર આવ્યો મોહોલમાં, કુળવંતી તેડી સાર; આ-
 પણુ હવે ચાલશુ, થાયો તમે તમયાર ૨ એમ કહીને પાછો વળ્યો, આવ્યો
 સભા મોઝાર; રાવત રાવ બેઠા સૌ, તેણે ક્યો જુહાર. ૩ ચોપાઈ.—
 તેદિવસ એમ વહીને નળ્યે, સંધ્યાકાળની વેળા થાએ; રાએ બોલ્યો મુ-
 ખથી વાણુ, ચાલો મંદીરમાં નીરવાણુ. ૧ પછે આવ્યા પોતાને દાર, ભો-
 જન કીધા તેણીવાર; મક્કી બેઠાં ત્યાં રાજન, ત્યારે સુંદર બોલ્યો વચન. ૨
 અમને શીખ આપો તમે રાએ, અમને દીવસ તે ધણાં થાએ; રાએ બો-
 લ્યા મુખથી વાણુ, તમે સાંભળો ચતુરસુજાણુ. ૩ ચાર દીવસ તમે રહે
 રાએ, ધન ધડી ધન વેળા કહેવાએ; ત્યારે સુંદર બોલ્યો વચન, સેન ધણુ
 ભેલું છે રાજન. ૪ નહી રહેશું અમે અધ ધડી, ત્યારે રાજા બોલ્યો વળી
 એમાં જોર તણુ નહી કામ, સુખે પધારો તમે રાજન. ૫ તે પણુ રજની
 વહીને નળ્યે સવારે સામચી થાએ, ખરો કદ મંગાવ્યાં સાર, ત્યાંતો દોશી
 તેડ્યા અપાર. ઘાટ બંગાલી સામટા જોહ, પેરામણી કીધી તેહ; કર્યા રાજ
 તે અપરમગાર. ઘઈ રહ્યો ત્યાં જય જયકાર. ૬ પુરવઝાયા—પેરામણી
 કીધી બહુ વીધની, પાંચ શત આ આવ્યા તોખાર; ગજરથ આપી પાલખી
 આવ્યા ગરથ ભંડાર ૧ સોત્ર શણુગાર આવ્યા પુત્રીને હીરાંરતન નજવ. વપ્ર
 અનુપમ આપીયા, આવ્યા નવસર હાર. ૨ પૂત્રી ચાલી પ્રેમશુ, સુંદર થયો
 અશ્વાર; સેન અન ધન ચાલીયુ, તેહ તણો નહી પાર ૩ રતુકાર ભેલી
 સંચરી, ખીજ દાશી અનેક; સુંદર વળતો બોલીયો રાજા કરોતે છેક. ૩
 ચોપાઈ—હવે રાજા વળાવવા નળ્યે, નીશાન વાળો આગળ થાએ; તેજ
 પાલ ભલો કામદાર. વળાવવા નળ્યે નરને નાર ૧ સૌ આવ્યા એક જોજન
 ષડી રાત ત્યાં કીધુ ભોજન; તંમુ ઉભા કીધા તે સાર, રાતે સુખીયા થયાં
 નાર, ૨ વીતી રજની ત્યાં ઉઘ્યો દન; શીખ માગી ત્યારે રાજન; પછે
 વળાવ્યા કુટુંબ પરી વાર, સર્વ સુંદરને કરે જુહાર. ૪ શીખ માગીને વળીય

જેઠ, હરખ પામે સુંદર તેઢ; વજ્રાવીયાં તે ઢોલ નીશાંત, માગણુ જન કરે
 અહુ વખાણુ. ૮ જેટલા આવે આજ દેશ, ધન આપી નમે નરેશ; ખટ
 માસ એમ વહીને જાય, કનકાવતીએ પડોઆ રાય. ૫ ત્યાં છે કનકશેન
 નરેશ, તે તો ખોઈ ખેઠો છે દેશ; ગામ એક રહયું છે સાર, તેમાં રહેછે
 આળગોપાળ. ૬ ખીજ પોતાના જે છે દેશ; ઝુંટી લીધા અન્ય નરેશ; જે
 ના ભાગમાં હતું રાજ, સુંદર કહાડી મુક્યો મહારાજ. ૭ દુર બુદ્ધિ આવીરે
 રાજન, તેણે કીધો ધણો અભિમાન; અભિમાન જે પ્રાણી કરે, તેતો નીસ્યે ભૂ
 ખે મરે. ૮ અભિમાન રાવણે કીધ, રામે મારીને લંકા લીધ; ગરવ કીધો તે
 દુરજોધન, તેતો પામ્યો ધણો વીધન. ૯ સાત ભાઈ તેને કહેવાયે, તે તો મુ
 જી સમુળાં જાયે; અરજુને કીધો અભિમાન, તેને દુબ્યા શ્રી ભગવાન ૧૦
 રાજપાટ તે ખોયુ રામે ખાર, વરં માહા દુખીયા થાય પછે ઉગરયા ભગ-
 વાન, માટે નવ ધરવું અભિમાન ૧૧ અભિમાન સમુદરે કીધ, અગસ્તે આ
 ચમન કરી લીધ, એમ જે કરશે અભિમાન, તેમાં દુભાએ શ્રી ભગવાન.
 ૧૧ પુરવણાયા.—અભિમાન કીધુ રાયજી, તો ગયુ નીજનું રાજ; સુંદર
 જે આવે સહી, તો દુકુ થાયે કાજ. ૧ સુંદર આવ્યો સીમમાં, તવ રાજા ક
 ધ્યો મન, એક ગામ છે માહરે; તે જશે જગજીવન. ૨ હવે હુતો શું કર, કર
 કાણુ ઉપાયે, ધન મુજને મળે નહી, શ્રુ આપી લાગુ પાયે. ૩ સુંદર પુત્ર મેં કા
 હાયો, કરમી હુતો જેહ; ત્રણે પૂત્ર અભાગીયા, દુખ અહુ પામ્યો તેહ. ૪

ચોપાઈ—સુંદર પુત્ર હતો હોંશીઆર, તેને કાઢ્યો વન મોઝાર; એ હોય
 તો લીએ કોણુ નામ, પુરે મનડા ફેરી હામ. ૧ ત્રોટકા—રાજા કરે છે જ
 હુ રદન, લાડકવાયો મારો તન; તેતો વળી મેં કાઢ્યો જન, પુત્ર ખોયો મેં હા
 થથીરે. ૧ સુંદર પુત્ર જે માહરો હોયે, તો મુને ગાંજી શકે ના કોયે; એમ
 કહી રવે રાજન, પૂત્ર ખોયો મેં હાથથીરે. ૨ સુંદર મારો પ્રાણુ આધાર, હવે
 હું જીવું નહી લગાર; નીસ્યે માર પેટ કટાર, પુત્ર ખોયો મેં હાથથીરે. ૩ રાજા
 મુખથી બોલ્યો વાણુ, હવે હું કાદુ મારા પ્રાણુ; ખીગુ આવે ઓશાણુ, પૂત્ર
 ખોયો મેં હાથથીરે, ૪ કટક આવ્યું મારે ગામ, તેતો માર લેશે નામ; તે મા
 ટે મર આ હામ, પૂત્ર ખોયો મેં હાથથીરે. ૫ એમ કહી કાઢ્યો કટાર, હવે
 મર આણે ઠાર; હાથે જઈ વળ્યો કામદાર, ધીરજ ધરો મન લગાર.

પુરવછાયા.—પ્રધાન વાણી બોલીયો, સાંભળરે રાજન; કરો ઉપાય તમને કહુ, ધીરજ રાખી મન. **ચોપાદ**—તમે ધીરજ રાખો મન, એક અશ્વ લીયો રાજન; તેને શણગારો રૂડી પેર, પુજા સામગ્રી લીયો ઘેર. ૧ પાળા થઈને નીશરો બહાર, સાથે બાંધવા નહી હથીઆર; કાચે સૂતરે બાંધો હાથ, નહી બેસે પૃથ્વીના નાથ. ૨ પછે તે કયો ઉપાયે, એમ રાગ મળવા જાએ, બેળા ચાક્યા રાગ પ્રધાન, આવ્યા લસકરને મુકામ. ૩ આગા ઉભા છે છડીના-ર, તેણે ઉભા રાખ્યા તેણે કાર; ખડે રહે તું બાહ્ય બહી, હુકમ નહી આવનકા હી. ૪ સુંદર પાસે ગયો છડીદાર, કાંઈ આપ્યા હે તંબુ બાહ્યાર; તેણે કહી મુખથી વાત, કંઈ હે પૃથ્વીના નાથ. ૫ બેઠા બનીયા હે અપાર; સુખે બગાડે તંબુ બહાર; જેસા હુકમ કરો તમ રાય, ત્યારે સુંદર વીરમે થાએ. ૬ સુંદર કીડીઓ તેણીવાર, હાથ બેઠી છાક્યાં હથીઆર; પીતા પાસે આવ્યો ત ન, નીર વહેને કરેછે રદન. ૭ રાગ આવ્યો તંબુ મોઝાર, આવી સુંદરને કીધો જુહાર; સુંદર સામે આવ્યો તાંબે, રાગ વીરમે પામ્યો મન માંહે.

પુરવછાયા—રાગ ત્યાં વીરમે થયો, જે આતો સુંદર તન; બેતાં આંસુ આવીયાં, બસો તું જગજગત. સુંદર વળતો બોલીયો, એળખોછો માહરતાત; હું તો પુત્રજ તમતણે, સાંભળો મારી વાત. ૨ **ચોપાદ**—રાગ મન થયો ૨ બીઆત, જઈ બેઠા પુત્રની સાથ; હરખે આંશુ આવે જેહ, બાંધે કરીને બેઠયો તેહ. ૧ પછે આવ્યા તે નગર મોઝાર, સરવે વોડે થયા અસ્વાર; ત્યાંથી ચાલી આવ્યા ગામ માંહે, માણસ મળીયાં બેવા ત્યાંએ. ૨ નગર તણી નારી સોએ, તેતો ઉભી સુંદરને બેય; બસે આવ્યા તે રાજકુમાર, એમ કહે સહિ નરને નાર. ૩ સુંદર આવ્યો રાજદુવાર, આવી માતાને કીધો જુહાર; બાઈ બોળાઈ બેટાં જાણુ; બેટી રદન કરે પ્રમાણુ. ૪ માતા રદન કરેછે અપાર, નમ્રિણે આંસુ વહે ચોધાર; સુંદર તેને દીયે છે ધીર, આપણે સાથ થયા જહુ-વીર. ૬ ત્યારે વહુઅર લાગે પાય, સાસુને મન હરખ ન માચ, મંચાન કાળ થયો જંટલે, બોજન વેળા થઈ તેટલે. લસકર આપુ બોજન કરે, રાગ હરખ તે મનમાં ધરે; બોજન કીધું સુંદર રાય. આનંદ એજવ ત્યાં બહુ થાય.

પુરવછાયા—ધણા દીવસ એમ વહી ગયા, સુંદર બોલ્યા વચન; આપણું નગર જે હતાં, તે કાણે લીધાં રાજન. ૧ ત્યાં રામ વળતો બોલીયો તુ સાં

બળ મારી વાત; કેટલાંક ધરાંણે મુક્યાં સહી, વરસ થયાં છે સાત રકેટલાક
 લુટી લઇગયા બળીયા હતા જેહ; હવેતમે તે આવીયા, રડુ થાશે તેહ ર
 સુંદર વળતો બેલીયો, ધરેણે મુક્યાં સાર, ધન આપીને તેહને, પાછાં હ્યો
 નીરધાર. ૩ જેની પાસે મુકીયાં તેને તેડાવ્યા બાણ; આવીને ઉભા રહ્યારે
 બેહ્યા મુખથી વાણ. ૪ લેખ્યુ હોય તે કીડએ, હ્યોને તગારાં ગામ; ધન
 અમારા આપીએ, જેમાં નહી ધણુ કામ. ૫ લેખાં કિધાં ત્યો સહી; ધન આ-
 પ્યું અપાર જેના જેટલા દોકડા દીધા રાજકુમાર. **ચોપાઠ**—દોકડા આ-
 પીયા તે પ્રધાન, ધનધન સુંદર રાજન; સુંદરને આનંદ મનમાંહે; ધન આ-
 પીને લીધાં ત્યાંહી બગ ગાંભગયા ત્યાં સાર; જુધ કરીને લીધા તેણીવાર ર
 આ સુંદર જેવો ન દોકડ, જેહ સહિ રાજ હોય. ૩ એમ વધતાળ કંઈ સુણો
 રાજ્ય, એતો હરી પુગનના જળ થાય; જેણે વીપને આપ્યાં અન, જેણે નાતને
 કરાવ્યાં બોજન. ૪ રડાં તીરથ કરે નર દોકડ; એતો હરી પૂગનનાં જળહોય
 ઘોડા હસ્તી બાંધ્યા દાર; મોટા પુત્ર કરે વેહુપાર. ૫ પરીવાર રાજનનો
 સરવ, તેનો ઉતરયો મનનો ગરવ, પછે સોંપ્યું સુંદરને રાજ, કનકસેન સ-
 મરે જગરાજ. **પુરવછાયા**—રાંજ સોંપ્યું અતી રીઝશુ, સુંદરને તે વાર;
 સજ સહોદર હરખીયાં, મનમાં અપરમપાર. ૧ સુંદર કથા રાખીઆમણી,
 શુણ્ણને રાખી ભાવ; મન ધડીત જળ પામશે, આ જગમાં શુભલાભ
 ર શ્રેતા વક્તા સાંભળો, કહે કરીત કરજેહ; રાત દીવસ મુખથી વહો
 જય જય શ્રી રણછોડ. ૩ ધીરજ ધારે મન વીષે, તેનો બેલી રામ; મુખ
 ચકી નવ મુકતું, ઉત્તમ હરીનુ નામ. ૪ સુંદર જે પામીયો શુખ, પરમેશ્વર
 પ્રતાપ; સજન સર્વે સમજે, મુક્તી થશે સૌ પાપ.

चॉयबा लायक वार्तानां पुस्तके क्वांथी वेशा?

महादेव रामचंद्र जागृहे दुकसेलर त्रय दरवाजे अमदावाद.

રમણ અને તારા (બાપદિત બાપ બહેન)..... ૧-૮-૦

રસિક સંમિત। (આધુનિક સમયના જન્મનાની વાર્તા)..... ૮-૧૨-૦

इमकाभैरी जने प्रसाद विप्र विन भवसुखी नोफला
 (संज्ञान) ०-८-००

ସଂସ୍କରଣ ସଂଖ୍ୟା/ସଂଖ୍ୟା ଯାହା ଯାହା ଯାହା ଯାହା.....

ગમન સાથે ગાન આપનારી જા-
 તોનો સંગ્રહ) આ ૦ ૧ થી ૧૨
 સુધી પ્રાયેક જાગમાં હાથરત્ન હા-
 જર જાપાય સમય મુકતા વીગે-
 રેથી બરપુર છે પ્રાયેક જાગની
 કિંમત

૦—૧—૨

જાનકદેવ ચરમ્બાર, અને વીરમતી (પિરસા પ્રકાશ તાલુ.) ૧-૦-૦૦

કચ્છના જોવાલા. અને નંદ જરદાગી..... ૧-૪-૦

अरेबियन नार्थवेस्ट. (मने भाग सयुक्त)..... २-८-०

समोदरी विप्र. पक्ष लक्ष्मीं प्रेष्य वेदे. (विष्णु च्यवन चरित्र) १-४-०

दिल्ल्यान रमुज लांकार. (सुखर जगामो सुखर मज्जे.) ०-०-०

ਅਮਰੀਕਾ-ਭਾਰਤ (ਵਿਦੇਸ਼) ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ

मुद्रातना सुना वातावरणान्तर... ..

१-४-०

(विशेष सहायक) ०-१०-००

[illegible]

મહાદેવ રામચંદ્ર જગુબે પુકસેલર.

ਪ੍ਰਗਟੀਨਿਧ— ੨੧ ਅਗਸਤ ੧੯੬੬.

